

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝCH A POTRAVINÁŘSKÝCH
INFORMACÍ

ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA AGRICULTURAL ECONOMICS

0 XV/III - 3e

4

ČÍSLO 39 (LXVI)

ROK 1993

ISSN 0139-570X

ČESKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD
SLOVENSKÁ AKADEMIA PÔDOHOSPODÁRKYCH VIED

ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

AGRICULTURAL ECONOMICS

VOLUME 39 (LXVI)

REDAKČNÍ RADA – EDITORIAL BOARD

Předseda - Chairman

Ing. Vladimír J e n í ě k , DrSc. (Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, ČR)

Členové - Members

Ing. Gejza B l a s , CSc. (Výzkumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Bratislava, SR)

Ing. Juraj C v e ě k o , CSc. (Agris, Bratislava, SR)

Doc. ing. Josef F o j t l , CSc. (Praha, ČR)

Prof. ing. Félix H u t n í k , DrSc. (Bratislava, SR)

Ing. Karel J a n o t k a , CSc. (Region odboru MZ ČR, Pardubice, ČR)

Ing. Josef K r a u s , CSc. (Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, ČR)

Doc. ing. Jaroslav M a c h , CSc. (Vysoká škola zemědělská, Praha, ČR)

Prof. ing. Zdeněk P o d ě b r a d s k ý , CSc. (Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha - Uhřetěves, ČR)

Ing. Bohumil P r o u z a , CSc. (Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, ČR)

Doc. ing. František S t ř e l e ě k , CSc. (Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)

Prof. ing. Karel V i n o h r a d s k ý , CSc. (Vysoká škola zemědělská, Brno, ČR)

Prof. ing. Jozef V i š ň o v s k ý , CSc. (Vysoká škola poľnohospodárska, Nitra, SR)

Vedoucí redaktorka – Editor-in-Chief

Mgr. Alena R o t t o v á

ÚLOHA ZÁKONA PŘI BANKROTU

V únoru 1993 uspořádal Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky v Praze mezinárodní seminář o mimořádně aktuální problematice konkursu a vyrovnání.

Odbornou garanci převzala americká strana pod záštitou Střediska pro mezinárodní financování zemědělství Státní university Iowa v USA a zemědělské právní sekce Asociace obhájců ve státě Iowa, v reprezentivním složení předních amerických odborníků na uvedenou problematiku, jak též dokládají následující statě a jména autorů.

Vzhledem k charakteru článků a jejich určení především pro tuzemské čtenáře upouští vyjíměčně redakce *Zemědělské ekonomiky* od standardních cizojazyčných anotací u jednotlivých zahraničních příspěvků. Pro názornější komparaci našeho a amerického zákona o konkursu, uveřejňujeme v příloze komentovanou americkou versi.

Diskuse o zákonu resp. českém zákonu se týká „Zákona o konkursu a vyrovnání“ z 11. 7. 1991, schváleného Federálním shromážděním ČSFR.

Není pochyb, že náročné tržní prostředí české ekonomiky a českého zemědělství bude průběžně a objektivně selektovat podnikatelské subjekty prosperující a také problémové, jejichž činnost může dospět až k jejich likvidaci.

Negativní výsledek podnikání musí být realizován zákonnou cestou, definující způsob ukončení hospodářských vazeb s podnikatelským okolím. Právě zákon o konkursu a vyrovnání formuluje legislativní postup a stává se rozhodující normou.

Zákon o konkursu USA, zdokonalovaný a praxí téměř sto let prověřovaný, je pro jeho formulaci a praktické užití v našich podmínkách mimořádně cenný.

Poděkování patří zvláště laskavému svolení amerických autorů článků s jejich uveřejněním.

Ing. Vladimír Jeníček, DrSc.

**INSTITUTE OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL
INFORMATION FOR AGRICULTURE**

Slezská 7, CS 120 56 Praha 2, ČSFR, FAX.: (004222) 25 70 90

In this institute scientific journals dealing with the problems of agriculture and related sciences are published on behalf of the Academy of Agricultural Sciences of the CSFR. The periodicals are published in the Czech or Slovak languages with summaries in English or in English with summaries in Czech or Slovak, except *Scientia agriculturae bohemoslovaca*, which is in the English language only.

Subscription to these journals be sent to the above-mentioned address.

Periodical	Number of	
	issues per year	pages
Rostlinná výroba (Plant Production)	12	96
Veterinární medicína (Veterinary Medicine)	12	64
Živočišná výroba (Animal Production)	12	96
Zemědělská ekonomika (Agricultural Economics)	12	96
Lesnictví (Forestry)	12	96
Zemědělská technika (Agricultural Engineering)	4	80
Ochrana rostlin (Plant Protection)	4	80
Genetika a šlechtění (Genetics and Plant Breeding)	4	80
Zahradnictví (Horticulture)	4	80
Potravinářské vědy (Food Sciences)	6	80

UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY BANKROTU

ERIC W. LAM, právní zástupce Law, Moyer & Bergman, Cedar Rapids, stát Iowa, USA

První závažnější krok legislativy uzákoněný Kongresem Spojených států je znám jako Zákon o bankrotu z roku 1898. Do tohoto zákona bylo vtěleno několik relativně menších doplňků. Až teprve v roce 1978 vznikla druhá významná část legislativy o bankrotu. Současný zákon o bankrotu v USA je vlastně Novelizovaný zákon o bankrotu z roku 1978. Vstoupil však v platnost v roce 1979; od doby jeho skutečné platnosti vznikly ještě alespoň tři významné doplňky k tomuto zákonu. Zákon je kodifikován v části 11 Zákoníku Spojených států.

Americký systém konkursního řízení vychází z celkové filosofie a politiky, které mu vtiskly dva základní znaky.

- Poskytnout dlužníkům „nový start“. Základní koncepcí je umožnit osobám (fyzickým i právnickým), které jsou finančně ohroženy nebo zruinovány, znovu finančně začít a ne je zatěžovat velkou zadlužeností.
- Poskytnout věřitelům dlužníka spravedlivou část z majetku dlužníka.

K dosažení těchto zásad stanovených filosofií a politikou systému konkursního řízení má Novelizovaný zákon o bankrotu z roku 1978 tyto charakteristické znaky: právní způsobilost, automatický odklad, úlevy, nucené vyrovnání, vyrovnání dluhů, preference, zamítnutí a přijetí smlouvy, sanování a vyrovnání.

PRÁVNÍ ZPŮSOBILOST

Kterákoliv osoba (fyzická nebo právní), korporace, společnost, společenství, společný podnik (joint venture) nebo jiná podnikatelská forma jsou způsobilé k podání návrhu na konkurs. Obecně řečeno – platební neschopnost (insolventnost) není nezbytnou podmínkou k tomuto podání. Podobně, až na některé, poměrně malé výjimky, věřitelé mohou podat návrh na nucené vyrovnání proti kterémukoliv dlužníkovi.

Pro osoby (fyzické a hlavně právní), které nepřicházejí v úvahu k podání návrhu na prohlášení konkursního řízení, stanoví zákon státu nebo federální zákon podrobný postup vyrovnání. Banky jsou řízeny národními a státními zákony a nařízeními. Tyto zákony a nařízení určují, jak se banky zakládají, jak se banky řídí a provozují a jak se mají banky likvidovat. Aby se předešlo rozporům mezi zákonem o bankrotu a těmito specifickými nařízeními, například banky a pojišťovny nesmějí podat návrhy na prohlášení konkursního řízení. Ani se nesmějí podat návrhy na nucené vyrovnání takovýchto nezpůsobilých – fyzických nebo právnických – osob.

Souhrně řečeno, méně významné a velké podnikatelské právnické osoby nebo fyzické osoby nesmějí požadovat úlevu při konkursním řízení.

AUTOMATICKÝ ODKLAD

Při podání návrhu na prohlášení konkursního řízení, ať už dobrovolného nebo nuceného, ustanovení předepisuje „automatický odklad“ pro všechny subjekty. Odklad zabraňuje všem zásahům věřitele, kolektivním snahám, právním jednáním, ustanovení zadržovacího práva, atd. Automatický odklad umožňuje dlužníkovi „oddychový čas“, a také poskytuje konkursním správcům možnost analyzovat majetek dlužníka a strukturu dluhu. Automatický odklad brání rovněž v rozkouskování majetku dlužníka.

Automatický odklad je hlavní a kritický znak při podání návrhu na prohlášení konkursního řízení. Bez automatického odkladu mohou být věřitelé v pokušení – a skutečně by toho byli schopni – pokračovat ve vykonávání kolektivního nátlaku na dlužníky a jejich majetek. Takový postupný, libovolně prováděný kolektivní záměr odporuje filosofii a politice spravedlivého rozdělení mezi všechny věřitele. Tato skutečnost je důvodem pro zavedení automatického odkladu.

Automatický odklad se nezavádí natrvalo. Věřitelé mohou požádat konkursní soud o ukončení automatického odkladu. Např., jestliže hodnota vedlejšího zajištění věřitelova dluhu klesá, anebo dlužník není schopen nebo ochoten přiměřeně krýt věřitelův podíl na vedlejším zajištění, konkursní soud připustí ukončení automatického odkladu, aby byla takovému věřiteli umožněna účast na vedlejším zajištění.

Automatický odklad se vymáhá pravomocí konkursního soudu. Kterýkoliv věřitel nebo subjekt, který vědomě poruší automatický odklad, může být tudíž konkursním soudem pokutován. Ustanovení připouští také náhrady škod.

Jsou určitá jednání, na která se automaticky odklad nevztahuje. Např., jakákoliv nutná jednání týkající se porušení životního prostředí mohou pokračovat i přes podání návrhu na konkursní řízení a zavedení automatického odkladu.

ÚLEVY

Úlevy se vztahují pouze na dlužníky-jednotlivce. Korporace a společnosti pro úlevy nepřicházejí v úvahu. Základní politikou úlevy je dát dlužníkům možnost udržet si základní životní úroveň. Např.: oblečení, bytové zařízení, životní pojištění, nářadí, nástroje a vybavení pro chod nebo živnost jsou vyjmuty z pravomoci správce podstaty. Jinak a všeobecně řečeno – dlužník bude schopen si ponechat své oblečení, bytové zařízení a jiné vyjmuté položky navzdory podání návrhu na konkursní řízení. Novelizovaný zákon o bankrotu z roku 1978 stanovil řadu federálních úlev. Však ustanovení rovněž dovoluje jednotlivým státům stanovit svou

vlastní osnovu úlev. Přibližně dvě třetiny států si takto zvolily možnost pomoci svým občanům-dlužníkům úlevami stanovenými v zákoně toho kterého státu. Všeobecně řečeno – položky povolené ustanoveními o úlevách mají poměrně nízkou hodnotu a mají malý vliv či důsledek pro většinu konkursních správ.

NUCENÁ VYROVNÁNÍ

Věřitelé mohou podat návrh na nucené konkursní řízení vůči dlužníkům, kteří „nejsou schopni platit své dluhy, jež jsou splatné“. Jedině dlužníci, kteří jinak přicházejí v úvahu pro návrh na konkursní řízení, mohou být objektem nuceného vyrovnání. Např.: jelikož u pojišťoven nemůže být podán návrh na konkursní řízení, vůči pojišťovně nelze podat návrh na nucené vyrovnání.

Zákon o bankrotu rovněž zakazuje podání návrhu na nucené vyrovnání vůči farmářům. Toto je legislativní a politická uvážlivost realizovaná Kongresem. Oprávněnost tohoto zákazu spočívá ve faktu, že produkce farmáře podléhá sezónním výkyvům a povětrnostním podmínkám; povolení návrhů na nucené vyrovnání u farmářů mohou neúměrně poškodit dlužící farmáře, kteří jsou postižení nevyhnutelnými změnami ve finančních záležitostech.

Hlavní výhodou podání návrhu na nucené vyrovnání je uvedení dlužníků a jejich majetku pod kontrolu správce podstaty a konkursního soudu. Např.: dlužníkovi, který mrhá svým majetkem na úkor svých věřitelů, by nebylo dovoleno připravit věřitele o možnost získat zpět své nároky vůči dlužníkovi. Návrh na nucené vyrovnání, jestliže je úspěšné, dosáhne proto politického cíle – řádné, slušné a spravedlivé rozdělení dlužníka majetku jeho věřitelům.

VYROVNÁNÍ DLUHU A SCHOPNOST VYROVNAT DLUH

Jinou zásadou Zákona o bankrotu Spojených států je dosažitelnost vyrovnání dluhu. Poté, kdy správce konkursní podstaty zjistil veškerý dlužníkův majetek – konkursní podstatu, dlužníkovi bude povoleno vyrovnat dluhy. Smysl pořadí pro vyrovnání dluhů spočívá v tom, že dlužníkovi věřitelé nebudou již oprávněni osobně požadovat na dlužníkovi, aby vyrovnal jejich pohledávky. Bez vyrovnání dluhu věřitelé mohou kolektivně vyvíjet nátlak na dlužníka. Takový nátlak naruší „nový start“ dlužníka – politický trend, kterého se má dosáhnout ustanovením zákona o bankrotu.

I když vyrovnání dluhu má široké spektrum, není vše obsahující. Asi deset specifických druhů dluhu nepatří mezi dluhy vyrovnání schopné. Např.: podpora dítěte a alimenty nelze do této skupiny zahrnout. Dluhy způsobené podvodem, dluhy vzniklé při řízení motorového vozidla v podnapilém stavu a dluhy vzniklé svévolným a záměrným činem, který provedl dlužník, nepatří do této skupiny dluhů možných a schopných vyrovnání.

Podobně dlužníkovi, který se dopustil „zlých činů“, jednoduše vůbec nebude povoleno vyrovnání dluhu. Ustanovení vyjmenovává pět takových „zlých činů“. Např.: dlužníkovi, který vědomě a falešně křivě přísahal, bude popřena možnost vyrovnání dluhu. Podobně dlužník, který převedl svůj majetek v období jednoho roku po podání návrhu na konkursní řízení, s úmyslem zabraňovat, pozdržet nebo ošidit věřitele, nebude moci vyrovnat svůj dluh.

PREFERENCE

K zajištění toho, aby každý věřitel, nacházející se v podobné situaci, dostal slušný a spravedlivý podíl z dlužníkovy majetku, Zákon o bankrotu dovoluje správci konkursní podstaty odškodnit toho věřitele, který získal preferenci. Jako příklad: jestliže dlužník dluží peníze věřiteli A a věřiteli B, a jestliže ani věřitel A ani věřitel B nejsou zajištěni, avšak dlužník zaplatil věřiteli A 100 % jeho pohledávky krátce před podáním návrhu na konkursní řízení, zatímco v téže době věřiteli B nezaplatil, dlužník v podstatě „preferoval“ věřitele A před věřitelem B. Jelikož věřitel A i věřitel B jsou v podobné situaci, tím, že věřitel A přijal 100 % své pohledávky na úkor alespoň minimální splátky dluhu věřiteli B, byla porušena politika slušného a spravedlivého rozdělení. Správce konkursní podstaty je proto nucen odebrat věřiteli A „preferenční částku“.

Všeobecně řečeno – jakýkoliv převod, který se vyskytl v průběhu 90 dní po podání návrhu na konkursní řízení a který umožnil věřiteli (ve shora uvedeném příkladu je to věřitel A) přijmout více než by mohl věřitel přijmout podle postupu v kapitole 7 Zákona o konkursu, bude žalován správcem konkursní podstaty o přednostní vymáhání. Jestliže preferovaný věřitel je spřízněný s dlužníkem, doba trvání preference se prodlužuje na období jednoho roku před podáním návrhu na konkursní řízení.

Ustanovení o preferenci obsahuje také sedm výjimek. Jinými slovy, i když nějaká zvláštní transakce může být jinak kvalifikována jako preference, správce konkursní podstaty nemůže takovou transakci napadnout jako preferenční, jestliže transakce patří do jedné ze sedmi výjimek obsažených v ustanovení o preferenci. Jako příklad: jakákoliv transakce, kterou dlužník získává nové hodnoty (jako nová mzda či plat dlužníkovi a následné vyplacení nové mzdy či platu), i když je to v průběhu preferenčního období, je všeobecně vyloučena z jakéhokoliv napadení správcem konkursní podstaty. Na důkaz toho jakákoliv transakce provedená řádným obchodním soudem dlužníka a věřitele, který jinak je preferován, nepodléhá pravomoci preference náležející správci konkursní podstaty.

Ustanovení o preferenci se týká transakcí, které dlužník provádí dobrovolně a dále transakcí, které se provádějí vůči dlužníkovi nuceně. Ve výše uvedeném příkladu, jestliže věřitel A dostal soudní rozhodnutí vůči dlužníkovi a obstavil dlužníkovu plat a majetek, takže věřitel A přijal vyšší procento podílu, a jestliže

soudní rozhodnutí a obstavení se udály v průběhu období působení preference, částka věřitelem úspěšně obstavená může podléhat pravomoci o preferenci náležející správci konkursní podstaty.

ZAMÍTNUTÍ A PŘIJETÍ SMLOUVY

Zákon o bankrotu umožňuje správci konkursní podstaty přijmout nebo zamítnout „exekuční smlouvy“. Hlavní účinek rozhodnutí o zamítnutí a přijetí je charakterizování věřitelovy pohledávky vůči dlužníkovi. Např.: jestliže dlužník a věřitel A uzavřou exekuční smlouvu a správce dlužnickovy konkursní podstaty zamítne exekuční smlouvu, postižitelná pohledávka věřitele A je – všeobecně řečeno – nezajištěnou pohledávkou. Na druhé straně, jestliže správce dlužnickovy konkursní podstaty uzná exekuční smlouvu uzavřenou mezi dlužníkem a věřitelem A, který má nějakou postižitelnou pohledávku, pak pohledávka věřitele A bude mít charakter správní priority. V plánu rozdělení, zavedeném Zákonem o bankrotu, jsou nejprve vyplaceni správní věřitelé a věřitelé s prioritou, a to dříve, než nezajištění věřitelé přijmou jakýkoliv podíl. Tudíž, rozhodnutí o přijetí a zamítnutí v podstatě stanoví charakter a rozsah pohledávky, uznávané i druhou smluvní stranou.

Dostupnost způsobu zamítnutí rovněž umožňuje správci konkursní podstaty osvobodit sebe a konkursní podstatu od tíživých onerózních smluv. Bylo by nemyslitelné, aby bez ustanovení o přijetí nebo zamítnutí byli správce konkursní podstaty, konkursní podstata i další smluvní strana nadále, více či méně, vázáni pro dlužnickovy „špatné transakce“ exekuční smlouvou.

SANOVÁNÍ A VYROVNÁNÍ

Zákon o bankrotu připouští dva „typy“ bankrotu. Běžnější postup je znám jako vyrovnání podle kapitoly 7 Zákona o konkursu. V případě vyrovnání správce konkursní podstaty likviduje veškerý nevyňatý majetek, který dlužník vlastní, a podle toho vyplácí peníze věřitelům. Vyrovnání dluhů věřitelům se řídí plánem pro rozdělení. Stručně řečeno, jako první jsou vypláceni zajištění věřitelé, jako druhí jsou vypláceni správní věřitelé a prioritní věřitelé a eventuálně nezajištění věřitelé.

Druhá významná forma bankrotu je sanování. Zákon o bankrotu připouští sanovat jak podniky, tak jednotlivé osoby. Typické sanování podniku je popsáno v kapitole 11 Zákona o konkursu. Hlavním cílem takového postupu je Plán sanování, podle něhož se vyrovnají dluhy dlužnickovým věřitelům.

Jednotlivé osoby, které si přejí spíše sanování svých aktiv a dluhů než normální vyrovnání, by mohly také podat návrhy na sanování u konkursního soudu. Jednotlivé osoby mohou postupovat, kromě ustanovení v kapitole 11, také

podle kapitoly 13. Postup uvedený v kapitole 13 je vlastně postup z kapitoly 11, avšak v menším rozsahu. Kapitola 13 je určena pro osoby, které pobírají mzdu, tj. typické spotřebitele, kteří jsou pracovně přetíženi. Nedávno se Kongres USA pokusil více zpřístupnit kapitolu 13 zvýšením stropu normálního dluhu, který dosud činil nezajištěných 100 000 USD a nezajištěných 350 000 USD, na 1 milión USD celkového dluhu. V případě schválení tohoto ustanovení bude nové znění kapitoly 13 platit v příštích deseti letech.

PŘEDBĚŽNÉ HODNOCENÍ „ČESKÉHO“ ZÁKONA O KONKURSU A VYROVNÁNÍ Z HLEDISKA ZKUŠENOSTÍ USA S KONKURSY A S BĚŽNÝMI OBECNĚ PŘIJATÝMI TRANSAKCEMI V RÁMCI PODNIKATELSKÝCH ÚVĚŘŮ

Hon. **RICHARD F. STAGEMAN**, soudce Konkursního soudu USA v.v.; právní obhájce v advokátní kanceláři Davis, Hockenberg, Wine, Brown, Koehn & Shors, P.C. Des Moines, stát Iowa, USA

Česká vláda začíná s prvními zkušenostmi se zákonem o konkursu a vyrovnání ve dvou generacích. Od doby, kdy se Češi museli zabývat zákonem o konkursu, ve světě došlo k velikým změnám v podnikatelské oblasti i v legislativě, která ji řídí. Význačná změna nastala v rozšířeném využívání úvěrů jakožto obchodního nástroje. Jak narůstaly mezinárodní a vnitrostátní úvěrové transakce, tak také narůstala složitost i legislativa, která je řídí. Využívání úvěrů k získání kapitálu ukázalo jejich závažný vliv na vzestup výroby a úspěch v obchodu a v průmyslu a na přechod k vyššímu životnímu standardu pro všechno obyvatelstvo.

Všeobecně se uznává, že zákony o konkursu nebo o platební neschopnosti podporují volnou ekonomiku orientovanou úvěrově. Věřitelé musí vědět, jak se musí rozvažovat finanční neúspěch dlužníka při určování rizika úvěrové transakce. Absence zákonů o konkursu má za následek potlačení při rozšiřování a využívání úvěru. Autor této stati se domýšlí, že současný český zákon o konkursu má původ v československých zákonech o konkursu z let 1914 a 1918. Zákon jako takový, jestliže je dobře vypracován jako tento, pak může ukázat, jak je v současné době vypracování zákonů z oblasti úvěru, obchodu a podnikání vůbec obtížné a nákladné.

PŘEHLED O ZKUŠENOSTECH USA Z HISTORIE ZÁKONŮ O BANKROTU

V době Americké revoluce ukončené vznikem Spojených států amerických vůdcové nové země byli zatíženi dluhy. Velice dobře si také uvědomovali tvrdost a útrapy, které byly v evropských vězeních pro dlužníky. Proto když uvažovali o podstatě nové ústavy, otázce platební neschopnosti byla věnována zvláštní pozornost. Ústava Spojených států obsahuje klausuli, která dává Kongresu (jak legislativnímu orgánu federální vlády, tak i jednotlivým vládám padesáti států) právo přijímat v USA zákony týkající se platební neschopnosti. Pokud některé státy mohou takové zákony přijmout, pak jsou tyto zákony převzaty do federálního zákoníku. Proto důležité zákony o bankrotu jsou přijaty Kongresem.

Kongres ustanovil zevrubné zákony o bankrotu v letech 1800, 1841, 1867, 1898 a 1938. Některé z dřívějších zákonů platily krátkou dobu, poněvadž pro zeměpisné

vzdálenosti bylo velice obtížné je vykonávat. Jiné byly stanoveny jako odezva na současné ekonomické krize. Zákon z roku 1898 platil nejdéle; protože se však objevilo využívání úvěru a jiné novinky v oblasti obchodu, opětovně se novelizovaly. Katastrofální ekonomická situace vedla v roce 1938 k rozsáhlé novelizaci zákona z roku 1898, jež obsahovala znaky reorganizace probíhající v obchodním světě. Ta měla zajistit podporu při úpadku v obchodním podnikání, čímž obchod mohl být rekapitalizován a reorganizován a mohl pokračovat jako přispívající prvek ve společnosti spíše než kdyby byl likvidován.

Do sedmdesátých let dvacátého století byl zákon z roku 1898 směsicí doplňků, které již nevyhovovaly potřebám ekonomie ani praxi finančních obchodů. Zákon o bankrotu z roku 1978 byl přijat proto, aby přivedl federální zákon o bankrotu „do dvacátého století“. Do této doby filosofie uzrála natolik, že zákon o bankrotu musel splňovat dva základní požadavky. První: zajistit řádnou likvidaci podstaty finančně postiženého dlužníka a spravedlivé rozdělení výtěžku mezi věřiteli. Druhý, pro většinu dlužníků ale prvořadý důvod pro dobrovolné podání návrhu na prohlášení konkursu; umožnit dlužníku „nový start“ bez břemena dluhu, který vrátí dlužníka do společnosti jako přispívající osobu, spíše než oběť nehlubší bídy nebo objekt charity. Opatření pro rehabilitaci a reorganizaci měla zachránit jednotlivce i podniky jako životaschopné, produktivní subjekty. Bankrot patří do sociálního zákonodárství; nově rozděluje ohromné břemeno osobního dluhu mezi dlužníkovy věřitele a obecně mezi společnost.

Protože většina úpadců postižených bankrotem má malý celkový majetek, který je nezatížený zadržovacím právem, nebo majetek pokládaný za vyjmutý (to znamená podle zákona vyňatý z nároků věřitele), měla by být záruka, že dlužník i jeho rodina budou mít nezbytné prostředky pro udržení existence v budoucnosti a zachovají si osobní a kulturní důstojnost. Přesvědčivě se argumentuje tím, že Zákon o bankrotu z roku 1978 byl zaměřen příliš ve prospěch dlužníků. Výsledkem bylo stále vzrůstající zatížení úpadců soudními spory, jež vedli, nespravedlivě na útraty věřitelů, jednotlivci, kteří ve skutečnosti mohli, kdyby omezili své požadavky na zboží a služby poskytované na úvěr, zaplatit své dluhy ze svého budoucího příjmu v rozumném časovém období. Význačná vlastnost kategorie „vyrovnání dluhu“ (podle zákona tj.: postoupení smluvního závazku úhrady dluhu, se záměrem poskytnout nešťastnému, poctivému, dluhem souženému jednotlivci „nový start“) se ukázala také jako přitažlivá pro povaleče a lehkomyšlné lidi.

V souvislosti s obchodem byl zákon o bankrotu z roku 1978 také kritizován, že je příliš orientován na dlužníka. Existuje určitá oprávněnost založená na posledních snahách zvláště velkých a solventních společností využít ustanovení o reorganizaci a rehabilitaci, které je v zákonu o bankrotu, jako nástroj řízení. Využívají všeobecné právo přístupu ke konkursním soudům k úniku před odpovědností za hromadné občanskoprávní delikty nebo před odpovědností za odstranění škod, které způsobily na životním prostředí.

Výsledkem je, že počet podaných návrhů na prohlášení konkursu v minulých letech v USA stále narůstal. V roce 1992 jich bylo více než 900 000 a je možné, že v roce 1993 jich bude jeden milión. Nelze říci, že Češi budou mít tutéž zkušenost. Český zákon o konkursu a vyrovnání nemá žádná taková nepříznivá ustanovení, která v zákonu o bankrotu byla v USA kritizována.

PERSPEKTIVY „ZKUŠENOSTÍ“

Jestliže se mluví o „zkušenostech“ v USA, pak je to více záměr autora poukázat na některé aspekty českého zákona. Uplatňování některých charakteristických znaků amerického zákona u soudu podle současného znění vedly v USA k nepříznivým důsledkům v oblasti práv věřitelů, dlužníků, provádění likvidace a rozdělení podílů, a eventuálně správní kapacitě soudů. Čas a střízlivé úvahy vyžadují, aby ne všechny paragrafy českého zákona byly zde analyzovány. Je nutno vyčkat pozvání odpovědných českých zainteresovaných odborníků a jedině s velkým pochopením začít uvažovat o smyslu každého paragrafu z hlediska českého zákona, podnikatelské praxe a kultury. Jakákoliv jiná cesta by byla neorganická, zbytečná a spekulativní.

Bezprostředním účelem zde je upozornění na některé pasáže zákona, které vyvolávají zájem o podíl věřitele a dlužníka a o účelné soudní řízení. Starost o to, že by mohl vzniknout nějaký nepříznivý dopad zákona (v současném znění), který by mohl působit na přilákání cizího kapitálu, nebo vzestup ekonomiky moderního volného obchodu v českém pohraničí, přenechávám více informovaným ekonomům a expertům na obchodní právo ve vaší skupině.

NĚKTERÉ OBLASTI BEZPROSTŘEDNÍHO ZÁJMU

Je možné, že některá z českých zákonných ustanovení pozbyla překladem do angličtiny jasnost nebo textovou preciznost ve znění zákona. V takovém případě ustanovení zákona, když se bere v úvahu použití zákona na celém území země, mají být proveditelná a jasná. Avšak není-li tomu tak, pomohlo by vedení zainteresovaných stran, právníkům i soudcům, aby zákon v úvodu obsahoval terminologický slovník s výkladem pojmů, jako např.: „zajištěno zadržovacím právem“; „konkursní podstata“; „vypořádání“; „zákonné opatření“; „neodvolatelné nároky“; „schválené nároky“; „spřízněné osoby“ nebo „jednotliví věřitelé“, a další pojmy, jež přispějí k výkladu zákona a zabrání sporům.

Paragraf 4. Je tím míněno, že kterýkoliv typ osoby, tj. fyzické osoby, právnické osoby, společnosti, sdružení, aj., je zahrnut pod termín „dlužník“? Měly by být osoby, které mají specifické aspekty nebo značný sociální vliv, jasně odlišeny tak jako ty, které pro insolventnost budou podléhat rozdílným zákonům, např.: banky,

pojišťovny nebo železniční společnosti, tak jak se to ukázalo být praktickým v USA?

Paragraf 1 odst. 2. Zkoumání insolventnosti, kdy dlužník je považován za vhodný objekt pro konkursní řízení, je to, že „není schopen plnit své splatné závazky více věřitelům po delší dobu“, a pro jednotlivého „podnikatele“ (fyzickou osobu) nebo „právníckou osobu“, která je předlužena, může vést jediné ke zdoluhavému a nákladnému sporu. Jestliže má dlužník deset věřitelů a je opožděn v placení dvěma věřitelům, je to „více věřitelů“? Co když platby nebyly provedeny z velice vážného důvodu, jako je nedodržení smlouvy, podvod nebo lest?

Paragraf 3 odst. 1. Je v ustanovení § 3 odst. 1, potenciální problém, týkající se místa konkursního řízení? Je toto místo určeno tím, kde dlužník žije, kde korporace má svou hlavní kancelář, nebo kde by mohly být umístěny nejdůležitější závazky? Co když kanceláře podléhají pravomocem různých soudů?

Paragraf 4. Český zákon klade značný důraz na kategorii, která by se v USA nazvala termínem „nucený konkurs“, to jest konkursní řízení, vyvolané jedním nebo více věřiteli. V § 4 odst. 1 a odst. 2, kde jeden věřitel podává návrh na prohlášení konkursního řízení, musí poskytnout určitý důkaz o svém nároku a o tom, že dlužník je v úpadku, jak je to definováno v § 1. Zdálo by se, že snadnost, se kterou by se to mohlo provést, by podpořilo podání návrhu na prohlášení konkursního řízení věřitelem, který získal nárok převodem od druhé osoby s úmyslem uvést dlužníka do finančních nesnází nebo jej poškodit. Byla by nějaká forma odvety, využívaná k takovému zlému úmyslu podáním návrhu věřitelem, zde vhodná?

Jak zkušenosti v USA ukázaly, bylo podáno velice málo návrhů na nucené vyrovnání. Věřitelé shledali, že vedení takového soudního řízení, kdy se předpokládá, že návrh bude dlužníkem napaden, je nákladné a prostě vydávající peníze zbytečně. Věřitelé, kteří mají zdržovací právo k majetku dlužníka, jsou zvláště proti nucenému vyrovnání. Dlužník, který má velice závažný důvod k zastavení nebo odmítnutí platby jednomu nebo třeba i několika věřitelům, by mohl být, z důvodu přijetí ustanovení § 4 odst. 2 přinucen ke konkursnímu řízení proto, že neuhrazení pohledávky věřiteli jej předurčí ke konkursnímu řízení. Přesto je mu dána možnost k překonání tohoto ustanovení. Tento paragraf by mohl vést k značnému a neoprávněnému strádání.

Paragraf 5. Tento paragraf stanoví, že jako nezbytná podmínka prohlášení konkursního řízení musí být majetek postačující k úhradě nákladů řízení. Jestliže český zákon dovoluje dlužníkovi určitý majetek, který je vyňat z úhrady pohledávek, a jestliže volné národní hospodářství rozvíjí využívání úvěrů pro konzumenty tam, kde jmění je snadno a obecně zajištěno, pak bude jen málo dlužníků z konzumentské oblasti mít majetek postačující k úhradě nákladů řízení. To pak může chránit dlužníka před nuceným vyrovnáním podle § 4 odst. 1 a podle § 4 odst. 2 věřitele, každý podá návrh na prohlášení konkursního řízení, avšak

zároveň by ponechal dlužníka, který si přál prohlásit dobrovolné vyrovnání, na pospas jeho věřitelům.

Paragrafy 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, a 23. Správce konkursní podstaty je vybaven značnou úřední mocí. Ačkoliv je pod dozorem soudu, bude mít ve skutečnosti odpovědnost za provedení mnoha rozhodnutí, která mohou mít vliv na práva konkursního řízení, věřitelů a dokonce i třetích stran. V rámci svých povinností může mít v držbě velké množství likvidního jmění. Současně může být zproštěn funkce nebo pokutován pro zneužití úřední moci, což se může projevit jako slabá útěcha pro věřitele v případě jeho zpronevěry. V USA se považovalo za rozumné, aby tito zmocněnci ve funkci správců konkursní podstaty požívali ochrany státu a věřitelů.

Správce konkursní podstaty musí přezkoumat přihlášené pohledávky a předložit jejich seznam (§ 20 odst. 4) soudu, který jej musí přezkoumat (§ 21). Není jasné, zda správce má přezkoumat soudní nález z hlediska platnosti pohledávek, pokud jde o jejich právní platnost a správnost výše částek. Použití termínu „přezkoumání“, použitého v § 21 odst. 1 a v § 23 odst. 1, by tomu nasvědčovalo. Je-li tento výklad správný, pak správce vykonává rozhodnutí, které je přezkoumáno, jestliže přihlášená pohledávka je popírána konkursním řízením i jedním nebo více věřiteli (§ 21 odst. 2 a § 23 odst. 2). Soudce pak musí rozhodnout o platnosti pohledávky. Strana, která popírá pohledávku, musí „uplatnit své stanovisko u soudu nebo u příslušného správního orgánu“ (§ 23 odst. 3).

Procedury týkající se pohledávek by se mohly jevit jako zbytečné a sporné. Správce nejprve postoupí pohledávku; pak kterýkoliv věřitel může napadnout rozhodnutí správce a v takovém případě soud musí vést soudní řízení. Zkušenost v USA ukazuje, že jestliže věřitelé musí pod trestem křivé přísahy odpřisáhnout, že pohledávka, kterou postupují, je právně platná a co do výše částky správná, předpokládá se, že taková pohledávka je v pořádku. Správce si to může dále ověřit z informací (účty, záznamy aj.) poskytnutých pro konkursní řízení. Jelikož správce je zplnomocněnec a je na místě věřitelů, zdá se být zbytečné připustit, aby věřitelé, kteří jsou především zainteresované strany, souhlasili s hrubým odhadem správce a eventuálně využili možnosti k napadnutí pohledávky, aby zkomplikovali konkursní řízení nebo dělali potíže dlužníkovi. Rozhňevaní věřitelé mohou být velice nesnášenliví a nerozumní. Soud by měl přezkoumat pohledávky jedině tehdy, jestliže správce má námitky a jestliže by měl správce za povinnost podat důkaz o evidentní platnosti pohledávky. V případě přezkoumání by všechny spory o pohledávky měly přijít spíše před jednoho soudce než před nějakého soudce nebo „příslušný správní orgán“. Z časového hlediska a z hlediska ekonomie soudního jednání je nutné, aby se odpovědnost za postup ve značně specializovaném oboru soudního řízení nerozptýlila mezi různé soudy nebo quasi soudní orgány, protože to maří tolik požadovanou objektivitu konkursního řízení, a aby postup byl účelný a probíhal přesně.

Existuje mnoho teorií o správě konkursní podstaty, které by čeští zákonodárci mohli shledat užitečnými nebo jich použít k dalšímu studiu. Bylo by předčasné se pokoušet a uvádět je všechny v této stati; výše uvedené úvahy jsou míněny pouze jako názorné příklady. Hlavní podstatné součásti ustanovení o insolventnosti jsou v českém zákoně zcela dobře vytyčeny. Jsou však některé pasáže, kde by větší detailnost odstranila některé neurčitosti, které by jinak byly ponechány soudu k výkladu.

NĚKTERÉ PASÁŽE, KTERÉ BY MOHLY BÝT VÍCE PROPRACOVÁNY

Znovu uvádím, že jde pouze o názorné příklady. Mohla by vzniknout myšlenka na omezení odměny správci aj. Jinak konkursní podstata může být zatížena nadměrnými požadavky na správní náklady. Je to v případě, kdy správce může mít neúměrně vysoký osobní příjem (více než vydělávají soudci) za vypracování dokumentů na úkor konkursní podstaty.

Ustanovení pro odklad soudního řízení a jiných rozhodnutí o konkursní podstatě by měla být automatická a všeobsažná, s možnou výjimkou určitých specifických jednání, kdy by postup diktovaly zásady slušnosti; např.: trestní stíhání, ustanovení o plnění rodinných povinností nebo vládní politika či předepsaná jednání.

V moderní volné ekonomii, kde existuje volný pohyb spotřebitelských úvěrů, by měly být předmětem vážných úvah některé formy toho, co se v USA nazývá „vyrovnání“; je to osvobození poctivého dlužníka od závazku platit dluhy konkursním řízením. Jinak zákon o bankrotu (v ČR: o konkursu a vyrovnání), který dovoluje neomezené využívání ustanovení o nuceném vyrovnání, by mohl (pokud by nebyl zmírněn) ochudit značnou část obyvatelstva. Ve věci reorganizace nebo rehabilitace jsou zvláště důležité některé formy vyrovnání.

Jestliže se vyrovnání vztahovalo na jednotlivé osoby nebo podniky, při reorganizaci by poctivým konkursním dlužníkům byla poskytnuta postačující pomoc, která by byla odeprána nepoctivému dlužníkovi. Zvláštní chování před konkursním řízením nebo v jeho průběhu, jež se podle zásad slušnosti zdá být nepřijatelné, by přikazovalo, aby vyrovnání bylo odmítnuto, buď všeobecně nebo se zřetelem na jednotlivé pohledávky věřitele, které z důvodu některých specifických nepřijatelných činů, podvodů, konverzí nebo škod způsobených občanskoprávními delikty nebo veřejné potřeby (jako je vybírání daní nebo plnění rodinných závazků), a zákonodárcova důvěra by byla vyloučena z procesu vyrovnání.

Při mém čtení českého zákona se pojem vyrovnání pro jednotlivce objevuje jenom v § 42 odst. 1 a týká se nuceného vyrovnání. Nucené vyrovnání se objevuje jako typ kategorie „work out“ (jak se tento termín používá v USA), kdy úpadek je se svými věřiteli pod záštitou soudu. Ukazuje se, že neexistuje žádné ustanovení o vyrovnání dluhu pro dlužníky, kteří nemohou využítovat a postupovat podle ustanovení o nuceném vyrovnání.

Paragraf 34 až paragraf 45. Faktem je, že ve společnosti s volnou ekonomikou, kde dluh je běžným jevem a velké množství lidí přijde o majetek při velice vysokém procentu konkursních řízení a vyrovnání, by tito úpadci neměli mít volný majetek, který by využili k nucenému vyrovnání. Opět za předpokladu, že určitý majetek by mohl být vyňat z nároků věřitelů a že vlastnická práva zajištěných věřitelů, jež vznikají zadržovacím právem, jsou chráněna vůči zájmům řadových nezajištěných věřitelů. To znamená, že je tu možnost, aby konkursní řízení ponechalo velký počet „výdělečně činných osob z konzumní oblasti, které pobírají mzdu“ a stali se úpadci, ponechalo ještě zatížené dluhem a vystavené nátlaku věřitelů.

Pokud jde o takové věřitele, kteří jsou schopni vykonat nucené vyrovnání, v § 42 je jen nahozen charakteristický znak takového vyrovnání. Jestliže nucené vyrovnání, schválené soudem, bylo zcela a včas ukončeno, úpadce „bude zproštěn závazku nahradit ztrátu věřitelům, způsobenou nuceným vyrovnáním“. Jediná sankce uvalená na špatně jednajícího úpadce je v případě, kdy je do tří let od potvrzení nuceného vyrovnání uznán vinným za úmyslný trestný čin, jehož se dopustil, aby dosáhl nuceného vyrovnání nebo zkráceného uspokojení svých konkursních věřitelů. To však neříká nic o tom, že potenciální opovrženíhodné činy úpadce mohly být spáchány vůči nic netušícím věřitelům a tím vznikl důvod k vymáhání dluhu předběžným konkursním řízením. Soudy mohou zjistit, že obecné obvinění z nepoctivosti je příliš neurčité k tomu, aby bylo využito ve snaze rozlišit ty, kteří by měli a kteří by neměli prospěch z nuceného vyrovnání. Zdáli by nebylo lepší, aby byl uveden výčet specifických jednání, které musí být úpadci dokázány, se zřetelem ke všeobecně schválenému nucenému vyrovnání a ke schválení dohody s jednotlivými věřiteli. § 35 obsahuje některé nepřípustné činy, jako je „nedostatečná součinnost úpadce při zjišťování jeho majetku“, „nesrovnalosti v jeho hlavní knize“, které mohly vzniknout zfalšováním účetních knih nebo i předpokládané účetní knihy mohly chybět nebo mohly být záměrně zničeny; avšak není jasné, jak se hodí, ať už obecně nebo specificky.

VYROVNÁNÍ

Je snaha podat charakteristické znaky vyrovnání v § 46 až 66, tj. v 21 paragrafech, zatímco v zákonu Spojených států o bankrotu se vyrovnání týká jedna kapitola, která nedosáhla se svými 43 paragrafy zvláštního úspěchu. To by mohlo vést k domněnce, že česká ustanovení o vyrovnání jsou snad z hlediska denní praxe v moderním podnikání příliš jednoduchá. Zde opět bych nabídl několik případů:

K častější aplikaci právní kategorie „vyrovnání“ ustanovení o něm připouštějí pokračovat v podnikatelské činnosti i v průběhu konkursního řízení; to postrádá specifickosti v postupu úpadce nebo správce v jejich postavení, využívání, prodeji nebo pronájmu dlužnickova majetku. V pasáži o vynětí konkursní podstaty je úmyslné zmírnění, když se říká, že zacházení s předměty a jejich užívání je

nezbytné pro úspěšnou rehabilitaci jakékoliv podniku. Očekávalo by se však lepší porozumění cíle, o jehož dosažení český zákon usiluje i v tomto ohledu.

Je nepravděpodobné, aby jakákoliv reorganizace podniku mohla následovat při nedostatku dobré vůle se strany většiny zajištěných věřitelů. Tato dobrá vůle bude patrně chybět, ledaže by zákon o konkursním řízení chránil majetkové zájmy zajištěných věřitelů formou zadržovacího práva proti zmenšení nebo napadnutí souběžné hodnoty v průběhu postupu vyrovnání. Na volném trhu peněžní úvěrový systém a příjmy z pohledávek jsou u některé půjčky téměř vždy souběžné. Protože peníze jsou takovou nestálou komoditou a mají tendenci mizet za nevysvětlitelných okolností, jejich užití při pokračování úpadcem, pokračujícím v reorganizaci podniku, musí být řízeno zvláštním postupem, nebo pravděpodobně úplně zmizí. Ve Spojených státech se odvoláváme na ustanovení zákona o reorganizaci, která jsou určena pro zajištění jejich souběžnosti proti dalším ztrátám hodnoty jakožto ustanovení pro „přiměřenou ochranu“ těchto zájmů. Tato ustanovení jsou podrobně uvedena.

Úpadci, provozujícímu podnik v reorganizaci, který má slušnou vyhlídku být úspěšným, by mělo být dovoleno, aby trval na plnění nesplněných smluv, z nichž bude mít konkursní podstata prospěch přímo a jiní věřitelé prospěch nepřímou. Např.: úpadce ve finanční tísní může být výrobcem kalendářů, který navrhuje a tiskne kalendáře pro určité zákazníky na základě specifických smluv. Onen tiskař, jestliže se octne v úpadku, může mít nesplněné smlouvy, které, pokud by byly zrušeny, by měly za následek ztrátu pro obě strany i pro konkursní podstatu. Avšak kdyby úpadce mohl splnit tyto smlouvy použitím surovin a pracovní činností a kdyby požadoval, aby tyto zakázky byly za plnění smluv zákazníků zaplacený, za předpokladu, že smlouva byla výhodná, pak by z toho měla prospěch konkursní podstata a přispělo by to k oživení reorganizace.

Měla by existovat velice detailní ustanovení, která by dovozovala úpadci, provozujícímu podnikatelskou činnost v průběhu vyrovnání, získat nezbytný úvěr. Dodatečný a okamžitý provozní kapitál je vždy nepostradatelný k záchraně podniku v konkursní reorganizaci. Je nepravděpodobné, že by se otevřeně mluvilo o jakémkoliv zdroji, pokud zákon o konkursu a úpadku nerozhodne o způsobu, kterým by se takový úvěr nabízel a přijímal; lákavé stránky nebo výhody po konkursním řízení mohou věřitelé očekávat převzetím mimořádného rizika. Určitá ochrana proti přerušení či zastavení prospěšnosti však musí být.

V USA vyplynula ze zkušeností při provádění zákona o bankrotu zásada „rovnost je spravedlivost“. Ta se projevila prospěchem a spravedlností vůči věřitelům konkursní podstaty udělením určitých práv zmocněnci (pověřenci) - podle českého zákona „správci“; ta jsou mimořádná v tom, že správce může zrušit jisté předkonkursní transakce dlužníka, které by jinak nemohly být podle přijatého zákona země zpochybněny nebo nahrazeny. Podle zákona USA o bankrotu to jsou pravomoci zmocněnce (správce) ke zrušení některých nedokonalých zadržovacích

práv na movitý nebo nemovitý majetek podle ustanovení, která vyžadují věnování pozornosti existenci takových práv; právo správce zrušit transakce dlužníka z doby krátce před prohlášením konkursního řízení svádí k preferenci určitých věřitelů před jinými. V § 54 je ustanovení o přednostních pohledávkách, ale to působí při převodu majetku před konkursním řízením, které dává přednost jednomu věřiteli před ostatními. Jediná zmínka v tomto smyslu je v § 14 odst. 1 písm. f), která se týká práva na oddělené uspokojení, kde majetek, tvořící část konkursní podstaty, získal věřitel v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursního řízení. Nejenom že toto ustanovení, tak jak je koncipováno, je slabým místem, ale také se zdá, že přehlíží skutečnost, že věřitel mohl získat účast na majetku dlužníka zadržovacím právem bezprostředně před konkursním řízením za přiměřenou úhradu, například peněžní půjčkou; v takovém případě majetek dlužníka nebyl zmenšen udělením zadržovacího práva a ostatní věřitelé nebyli poškozeni. Podle zkušeností z USA pojetí zrušitelných preferenčních převodů vyvolalo spory jako jiná ustanovení zákona o bankrotu.

Jiné pravomoce, udělené správci konkursní podstaty k předejití předkonkursních transakcí, by mohli být, tak jako v USA, s úmyslem podvést jiné věřitele, anebo takové, které zakládají zadržovací práva zákonným opatřením; taková zákonná opatření jsou určena k zajištění zadržovacích práv, jež jsou míněna pro komplikování ustanovení zákona o konkursu a úpadku.

ZÁVĚR

Výše uvedený text je velmi, zdůrazňuji velmi, zběžným doporučením, které nabízí některé představy vhodné k průzkumu a pojetí, které by čeští právníci mohli dále studovat. Jeho smyslem není určit to, co je správné nebo to pravé, vhodné nebo nevhodné pro český zákon o konkursu a vyrovnání, jakkoliv je zaměřen na fungování v českých ekonomických podmínkách a v českém právním systému. Jsou to pouze náměty, o kterých, jak se domnívám, je skupina ze Spojených států při návštěvě v České republice připravena diskutovat z hlediska našich zkušeností.

**Upozorňujeme čtenáře a zájemce
o odbornou zemědělskou literaturu,**

že Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství ve
spolupráci se Zemědělským nakladatelstvím Brázda vydává:

NAUČNÝ SLOVNÍK ZEMĚDĚLSKÝ
13. díl (písmeno Z)

Publikace je posledním dílem zemědělské encyklopedie, vyjde
v rozsahu asi 700 stran, předpokládaná cena je 190 Kčs.

Vzhledem k tomu, že stálým odběratelům nebude poslední díl
slovníku avizován, je třeba zajistit si nové objednávky na adrese:

**Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství,
oddělení Naučného slovníku a terminologie**

**Slezská 7
120 56 Praha 2**

ZÁKLADY ZAJIŠTĚNÝCH TRANSAKČÍ

KEITH G. MEYER E.S. a TOM W. HAMPTON, profesori práva, University of Kansas, USA

Úvěr je životní nezbytností obchodního dvěta v Americe a je velmi důležitý při operacích v zemědělství. Většina lidí se domnívá, že velký oběh zboží a služeb v USA umožnila bohatá nabídka zajištěných úvěrů, které poskytují finanční instituce a obchodníci. Toto přesvědčení podporuje skutečnost, že postavení nezajištěného věřitele je velmi nejisté. Jestliže dlužník za zboží zakoupené na úvěr nezaplatí nebo úvěr nezaplatí v termínu, nezajištěný věřitel může pouze podat na dlužníka žalobu, potom dostane rozsudek civilního soudu a na základě tohoto rozsudku nechá úředníka zodpovědného za vykonání rozsudku zabavit nevyňatý majetek¹ a nechá ho prodat — což je velmi zdlouhavý, nákladný a málo účinný postup. Zajištěný věřitel však **uzavře smlouvu** o nároku na určitý majetek dlužníka a často může tuto záruku zpeněžit bez prodlení a výdajů za soudní pří². Kromě toho dluh nezajištěného věřitele při bankrotu propadá, zatímco řádně zdokonalený zajištěný věřitel si obvykle může po konkursu majetek dlužníka ponechat³.

V roce 1940 se zrodila myšlenka jednotného komplexního obchodního zákoníku, který zahrnuje všechny aspekty obchodních transakcí (smlouvu, platbu a úvěr). V roce 1951 se myšlenka stala skutečností, když Celostátní konference členů Komise pro jednotné federální zákony a zástupců z Amerického ústavu práva vypracovala Jednotný obchodní zákoník (Uniform Commercial Code - U.C.C.). Aby mohl vstoupit v platnost, bylo třeba, aby tento vzorový zákoník přijaly zákonodárné sbory jednotlivých států Federace. V současné době platí U.C.C. s místními rozdíly ve všech 50 státech Federace. U.C.C. je nyní rozdělen do 11 částí, přičemž zajištěnými transakcemi s osobním nebo movitým majetkem se zabývá 9. kapitola, a je ve zhuštěné podobě formulován v 55 člancích⁴.

Devátá kapitola je nejnovější součástí U.C.C.. Koncem 40. let, kdy se pracovalo na návrhu U.C.C., měly přední obchodní státy Federace samostatné a velmi odlišné zákony o hypotéce na movitosti, podmíněných prodejkách, potvrzeních o přijetí do svěřenecké správy, zadržovacím právu faktora, o převodu pohledávek. Zákon o movité zástavě se tehdy v jednotlivých státech lišil a byl stejně nejednotný tak, jako je dnes zákon o hypotékách na nemovitý majetek. Nahrazení velkého počtu dříve používaných zástavních objektů jednotným zástavním objektem je nejradikálnější změnou v 9. kapitole. Pojmy jako „hypoteční věřitel“, „zástavní věřitel“ a „podmíněný prodej“ se v 9. kapitole vůbec neobjevují. Místo toho je jednotný zástavní objekt formulován pomocí čtyř základních pojmů: „zajištěná strana“, „dlužník“, „záruka“ a „zástavní nárok“.

Průběžně očíslované poznámky jsou souhrnně uvedeny na konci článku.

I když 9. kapitola používá svůj vlastní jazyk, její terminologie je jednoduchá. Osoba, která poskytuje úvěr, se může stát „zajištěnou stranou“ tak, že uzavře smlouvu o „zástavním nároku“ na majetek, který představuje „záruku“ splnění závazku dlužníka. Tato smlouva se nazývá „zástavní smlouva“. Zástavní nárok se definuje jako „nárok na osobní majetek nebo zařízení, který zabezpečí platbu nebo splnění závazku“⁵. Vezměme si tento příklad. Předpokládejme, že si F chce vypůjčit od banky 40 000 USD na koupi nového kombajnu. Banka peníze půjčí pouze tehdy, jestliže se kombajn stane zástavou na úvěr. Když použijeme jazyk 9. kapitoly, pak banka je zajištěná strana, F je dlužník, kombajn je záruka, nárok banky na kombajn zajišťující platbu je zástavní nárok a smlouva, která stanovuje zástavní nárok, je zástavní smlouva⁶. Protože banka půjčuje F peníze na koupi kombajnu, je zástavní nárok banky zvláštním typem zástavního nároku, který se nazývá zástavní nárok na pořízovací částku (znpc)⁷. Devátá kapitola je v podstatě rozdělena do pěti oddílů: Předmět⁸; Nabytí platnosti⁹; Zdokonalení¹⁰; Přednostní práva¹¹; a Nesplnění závazku¹². V této práci se budeme stručně věnovat hlavním zásadám ze všech oblastí.

Předmět

Devátá kapitola se zabývá jakoukoliv **dobrovolnou** transakcí bez ohledu na to, jakým způsobem byla uzavřena, která směřuje k vytvoření zástavního nároku na osobní majetek nebo zařízení, a dále prodejem pohledávek nebo dokumentu na movitý majetek. Nezabývá se nároky na majetek, které věřitel získal nedobrovolně, jako např. zákonem stanovená nebo soudy nařízená retenční práva¹³. Osobní majetek zahrnuje movité věci, dokumenty dokazující vlastnictví (např. skladištní stvrzenky), cenné papíry (např. vlastní směnky a depozitní certifikáty), pohledávky a obecné nehmotné hodnoty (např. smluvní práva nebo budoucí nárok). V 9. kapitole se nehovoří o zástavních nárocích na pouze nemovitý majetek. Jestliže k transakci dojde, aplikuje se nabytí platnosti, zdokonalení, přednostní právo a nesplnění závazku tak, jak to stanovuje 9. kapitola.

Nabytí platnosti

Autoři 9. kapitoly zvolili termín „nabytí platnosti“ pro označení toho, kdy je vytvořen zástavní nárok. Nabytí platnosti znamená, že je možno vůči dlužníkovi uplatňovat zástavní nárok. K nabytí platnosti dochází, když lze prokázat tři skutečnosti. Zaprvé, existuje zástavní smlouva. Pokud zajištěný věřitel nemá záruku v držení, což se obvykle nestává, smlouva musí být písemná, s podpisem dlužníka, dále musí obsahovat popis záruky, který dostatečným způsobem určuje, jaký majetek podléhá zástavnímu nároku. Popis záruky je velmi důležitý, neboť ukazuje to, co může zajištěný věřitel zabavit, jestliže dlužník neplní svůj finanční závazek. Zástavní smlouva může stanovit zástavní nárok na v současnosti vlastněný dlužníkuv majetek, jakož i na majetek, který dlužník získá v budoucnosti¹⁴. Kromě toho musí zajištěná strana uvést protihodnotu a dlužník musí mít práva na

tuto záruku. Jakmile jsou tyto tři požadavky splněny, zástavní nárok nabytí platnosti a je vymahatelný proti záruce popsané ve smlouvě o dlužníkově neplnění závazku. Opět nelze klást příliš velký důraz na důležitost zástavního nároku. Na rozdíl od nezajištěného nebo obecného věřitele, kteří musejí obdržet rozsudek civilního soudu, dále musejí obdržet soudní příkaz k exekuci a musejí nechat šerifa provést exekuci dostupného nevyňatého majetku, zajištěná strana, pokud dlužník neplní finanční závazek, má právo znovu si přivlastnit nebo znovu získat určitý majetek. Prostředky uváděné v 5. oddílu 9. kapitoly jsou obvykle méně nákladné a časově náročné než proces soudního řízení. Kromě toho zdokonalená zajištěná strana obvykle v konkursním řízení zvítězí na dlužníkovým nuceným správcem a nad ostatními věřiteli.

Zdokonalení

Když spor probíhá pouze mezi dlužníkem a zajištěnou stranou, lze zástavní nárok vymáhat i tehdy, když je zajištěná strana nezdokonalená. Pro dosažení ochrany proti třetím stranám (jiní věřitelé, kupci záruky a nucený správce v konkursním řízení) musí zajištěná strana svůj zástavní nárok „zdokonalit“. § 303 9. kapitoly stanoví, že „zástavní nárok je zdokonalený tehdy, když nabytí platnost a když byly podniknuty všechny příslušné kroky požadované pro zdokonalení“. Příslušnými kroky se rozumějí ty akty zajištěné strany, kterými oznámí svůj zástavní nárok. Převzetí záruky zajištěným věřitelem nebo podání finančního prohlášení u příslušného úřadu jsou dva základní způsoby zdokonalení.

Druhy záruky

Správná kategorizace záruky je klíčem ke zdokonalení. Jak bylo uvedeno výše, zárukou se může stát **zařízení, movité věci, dokumenty dokazující vlastnictví, jiné listiny, pohledávky a obecné nehmotné hodnoty a výnos.**

Podle § 105 9. kapitoly **movité věci** jsou položky osobního majetku, které jsou movité v době, kdy se stanovuje zástavní nárok. Existují čtyři druhy movitých věcí. **Spotřební zboží** je to, co se používá nebo bylo koupeno k používání především pro osobní, rodinné či domácí účely. **Zařízení** jsou movité věci používané nebo koupené k používání především při vlastním podnikání včetně zemědělské činnosti nebo svobodných povolání, nebo položky, které nejsou definovány jako zemědělské produkty nebo spotřební zboží. **Zemědělské produkty** jsou plodiny, zvířata a jejich produkty, dodávky plodin nebo zvířat či jejich produktů v nezpracovaném stavu (javorový sirup, hnůj) nebo jiné dodávky používané či produkováné při zemědělské činnosti. Musejí být „ve vlastnictví dlužníka, který se zabývá pěstováním a chovem, výkrmem, pasením nebo jinými zemědělskými činnostmi“. Zemědělské produkty nemohou být ani zařízeními ani zásobami. **Zásoby** jsou movité věci určené buď na prodej nebo k pronájmu nebo které budou dodávány podle smluv o poskytování služeb a dále movité věci, které jsou surovinami, rozdělanou

prací nebo materiály používanými či spotřebovávanými v daném podniku (např. cukr v továrně na cukrovinky).

Dokument je doklad dokazující vlastnictví tak, jak je stanoveno v § 201 (15) 1. kapitoly, včetně skladištních stvrzenek na skladované zboží (např. zrno skladované ve veřejném skladu) a konosamentů na dopravované zboží. Dokument musí deklarovat, že byl vydán držitelem zástavy nebo že je mu adresován, dále musí deklarovat to, že se vztahuje na movité věci ve vlastnictví držitele zástavy.

Listina označuje převoditelný nástroj (např. směnku, tratu nebo šek - § 104 3. kapitoly) nebo jakýkoli jiný písemný dokument, který dokládá nárok na peněžní platbu a není sám o sobě zástavní smlouvou ani nájemní smlouvou, přitom je to takový dokument, který se při obvyklém způsobu obchodu předává s požadovaným indosamentem nebo převodem¹⁵.

Doklad o movitém majetku je písemný dokument, který dokládá jak peněžní závazek, tak zástavní nárok na určité movité věci nebo jejich pronájem¹⁶. Vezměme si tento příklad: obchodník s automobily se vypůjčí od banky 100 000 USD a poskytne bance zástavní nárok na všechny se zákaznickými uzavřené smlouvy o splátkách, kteří kupují od tohoto obchodníka auta na základě smluv o splátkových platbách, které od zákazníků vyžadují zaplatit auto v průběhu čtyř let a poskytují obchodníkovi zástavní nárok na tato na úvěr koupená auta. Ve vztahu k bankovnímu úvěru smlouvy tvoří záruku pro úvěr a nazývají se tedy „doklad o movitém majetku“. Obchodník je dlužníkem banky a banka je vůči dlužníkovi zajištěnou stranou, obchodník je také zajištěný věřitel vůči zákazníkovi, který je dlužníkem obchodníka a bankou je považován za „dlužníka účtu“¹⁷.

Nehmotná vlastnická práva zahrnují účty a obecný nehmotný majetek. Účet představuje nárok na platbu za prodané nebo pronajaté zboží nebo za služby, v každém případě získaný na základě nějakého výkonu, přičemž tento nárok není doložen ani listinou ani dokladem o movitém majetku. Úvěr ve zboží v obchodním domě je účet, kdy kupující nepodepsal dlužní úpis. Proto existuje nárok prodávajícího na platbu předcházející dodávce zboží.

Obecný nehmotný majetek označuje každý jiný osobní majetek než jsou movité věci, účty, doklad o movitém majetku, dokumenty dokazující vlastnictví a listiny. Jedná se o kategorii, kam se vejde všechno. Příkladem může být „goodwill“ firmy.

Výnos zahrnuje všechno, co se získá, když se záruka (stanovená jakýmkoli popisem) prodá, smění, inkasuje nebo když se s ní naloží nějakým jiným způsobem¹⁸. Jsou zde zahrnuta pojistná plnění za zničenou záruku. Peníze, šeky a podobně jsou „výnosem v hotovosti“; všechny ostatní výnosy jsou „nehotovostní výnosy“. Zástavní nárok na záruku dále trvá ve výnosu ze záruky a podléhá přitom různým požadavkům uvedeným v § 306 (3) 9. kapitoly, které je třeba splnit. Vezměme si tento příklad: banka drží zástavní nárok na součást těžkého zařízení v hodnotě 10 000 USD, kterou vlastní dlužník; banka zdokonalí zástavní nárok

tím, že podá finanční prohlášení, které se týká tohoto zařízení a „každého výnosu, který vznikne z nakládání s tímto zařízením“. Požár zničí toto zařízení. Banka má nárok na pojistné plnění ve výši 10 000 USD ve formě „výnosu“, i když v pojistce neexistuje vinkulační doložka¹⁹. Jestliže však má pojistné být vyplaceno jiné osobě než dlužníkovi nebo bance, pak se o výnos nejedná.

Zdokonalení podáním finančního prohlášení

Podání žádosti je nejobvyklejším způsobem zdokonalení. Jakmile se stanoví, o jaký druh záruky se jedná, zajištěný věřitel se dozví, ke kterému úřadu se podá finanční prohlášení²⁰. Ve většině států Federace se finanční prohlášení podává buď v okrese, ve kterém dlužník trvale bydlí, nebo na federálním úřadě ve městě, které je hlavním městem toho státu. Finanční prohlášení neboli U.C.C. - 1, jak se mu často říká, je písemný dokument (obvykle je to standardní formulář), který obsahuje jméno a adresu dlužníka a zajištěné strany a kde se uvádějí druhy zástavy nebo se popisují položky zástavy, dále je podepsán dlužníkem a jeho platnost je pět let²¹. (Viz nabytí platnosti).

Účelem finančního prohlášení je oznámit veřejně jiným potenciálním věřitelům dlužníka, že část nebo celý jeho osobní majetek podléhá zástavnímu nároku. Popis majetku nemusí být tak podrobný jako v zástavní smlouvě. Pouze stačí uvést druhy zástavy. Zajištění věřitelé obvykle neposkytnou úvěry do té doby, dokud neprošetří podaná finanční prohlášení, aby zjistili, zda majetek, na který hodlají vznést zástavní nárok, nepodléhá už zástavnímu nároku. Záznamy budou prošetřovat podle dlužníkovy jména.

Důležité je jméno dlužníka, protože se podaná finanční prohlášení registrují podle jména dlužníka. Zde je klíč k tomu, jak se orientovat v podaných oznámeních.

Obecně platí, že musí být uvedeno legální jméno dlužníka, a ne jméno firmy. Kde je dlužník jediným vlastníkem, musí se používat legální jméno dané osoby, a ne jméno firmy nebo označení provozované činnosti jako jméno. Příklad: Sally Parkerová vlastní obchod s potravinami, který provozuje jako jediný vlastník. V obchodním světě je obchod znám jako „Sallyiny lahůdky“. Vypůjčí si od banky 20 000 USD jako provozní kapitál pro svůj obchod. Banka si učiní zástavní nárok na zařízení, pohledávky a zásoby v obchodě. Banka zdokonalí svůj nárok tím, že nechá Sally sepsat zástavní smlouvu a finanční prohlášení, které označí „Sallyiny lahůdky“ jako dlužníka. Finanční prohlášení je pravděpodobně nepostačující, neboť legální jméno je Sally Parkerová, protože se jedná o jediného vlastníka, a musí se tedy uvádět legální jméno Sally Parkerová. Obdobně, když se jedná o obchodní společnost, U.C.C. - 1 musí uvádět jméno obchodní společnosti, a ne jména obchodních společníků nebo jméno firmy. Jinak by třetí strany, které prošetřují záznamy seřazené podle jména dlužníka, mohly získat chybné informace. Zatímco je finanční prohlášení, které obsahuje menší omyly, jež však nejsou

silně zavádějící, platné, chybné uvedení dlužníkovy jména obvykle učiní finanční prohlášení neplatným, a zajištěný věřitel se tak stane nezdokonaleným²².

Přednostní práva

Často se více než jedna osoba snaží získat stejnou zástavu nebo výnos z původní zástavy. Devátá kapitola obsahuje pravidla, která určují, kdo má přednostní právo. Pro vyřešení sporu o přednostní právo nejprve je třeba zjistit potenciální žadatele nárokuje tutéž položku zástavy. Devátá kapitola rozlišuje šest skupin uchazečů: (1) nezajištění věřitelé; (2) věřitelé s retenčním právem²³; (3) nezdokonalené zajištění strany; (4) zdokonalené zajištěné strany (pořizovací částka a nepořizovací částka); (5) zákazníci (kupující při normálním prodeji, nekupující při normálním prodeji a kupující zemědělské produkty); a (6) dlužníkův nucený správce v konkursním řízení²⁴. Jakmile se zjistí, o které strany se jedná, začnou se stanovovat jejich přednostní práva podle § 201 9. kapitoly. Tento článek stanovuje: „S výjimkou, kde tento zákon stanovuje jinak, je zástavní smlouva platná podle podmínek uzavřených příslušnými stranami, a to vůči kupujícím zástavy a vůči věřitelům“. Články stanovující výjimky jsou tyto: § 301 9. kap. (spory mezi nezdokonalenými zajištěnými věřiteli a jinými věřiteli a nároky věřitele s retenčním právem); § 307, 308, 309 téže kapitoly (spory mezi zajištěnými věřiteli a některými kupujícími); § 310 tamtéž (zákonná retenční práva)²⁵; § 312 téže kapitoly (spory mezi zajištěnými věřiteli vznášejícími nárok na stejnou zástavu); a § 306 9. kapitoly (výnos). Věřitelé s retenčním právem vítězí nad nezdokonalenými zajištěnými věřiteli. U.C.C., § 301 (3) 9. kapitoly definuje věřitele s retenčním právem jako „věřitele, který získal retenční právo na majetek, u kterého nárok na záruku nabyt platnosti, na který se vztahuje jeho zabavení apod. a dále jako nuceného správce v konkursu od doby podání konkursní žádosti. To znamená, že požadavek nezdokonaleného zajištěného věřitele na určitý majetek není v konkursním řízení vymahatelný, tj. nezdokonalený zajištěný věřitel nemá nárok na získání určitého majetku v konkursu, i když dlužník poskytl věřiteli na smluvním základě nárok na určitý majetek.

Když se jedná o spor mezi dvěma zdokonalenými zajištěnými věřiteli, vítězí ten, kdo podal žádost jako první s tou výjimkou, kdy věřitel, který podal žádost jako druhý, má zástavní nárok na pořizovací částku²⁶. Obecně lze říci, že se v 9. kapitole přijímá systém podávání žádostí na principu „kdo doběhne první“, se systémem, který se zakládá na registraci oznámení. Není to nečestné vůči tomu, kdo podal žádost jako druhý, neboť tento věřitel si mohl zjistit prvního věřitele, kdyby zkontroloval podaná finanční prohlášení. Druhý věřitel se může snažit buď získat subordinační dohodu od prvního věřitele nebo neposkytovat žádný úvěr či poskytnout úvěr a být si přitom vědom toho, že první věřitel má přednostní právo²⁷. Vezměme si tyto příklady. 2. ledna dlužník vyhotoví ve prospěch banky A řádné finanční prohlášení, které zahrnuje existující zařízení v hodnotě \$ 1 a toto finanční prohlášení je podáno na správném místě. 1. března banka B půjčí dlužníkovi

5 000 USD, obdrží řádně vzniklý zástavní nárok na zařízení # 1 a podá řádné finanční prohlášení týkající se zařízení # 1. Banka A svede, že banka B má řádně zdokonalený zástavní nárok na zařízení # 1, přesto dlužníkovi půjčí 5 000 USD a dlužník podepíše řádnou zástavní smlouvu l. dubna. Dlužník neplní své finanční závazky v žádném případě. Jestliže zástava vynese při zabavení majetku pouze 5 000 USD, nemá banka B štěstí, protože **první podala žádost** banka A. Situaci nijak nemění to, že banka B byla zdokonalena jako první (nabytí platnosti a podání žádosti). Vedlejší je také to, že banka o žádosti věděla. Jediným kritériem je, kdo podal žádost jako první.

Kdyby banka B měla zástavní nárok na pořizovací částku, výsledek by byl jiný. Např. 2. ledna si dlužník, jsou to jedny noviny, vypůjčí od banky 100 000 USD jako provozní kapitál a poskytne zástavní nárok na „vškeré zařízení, které vlastní nyní a které získá později“. Banka svůj nárok zdokonalí 2. ledna podáním finančního prohlášení. 10. února dlužník převezme od ABC Manufacturing Company dodávku nového tiskářského lisu, která si podržuje zástavní nárok na pořizovací částku tohoto zařízení a podá 10. února finanční prohlášení. Jestliže noviny zbankrotují, ABC má přednostní právo, i když podala žádost později²⁹.

Pochybnosti o přednostním právu mohou také vzniknout, když dlužník prodává nějakému kupujícímu záruku podléhající zástavnímu nároku. S výjimkou těch případů, kde zvláštní článek 9. kapitoly stanoví jinak, zástavní nárok na zástavu trvá dále, přestože došlo k prodeji, a trvá dále zástavní nárok na jakýkoli zjistitelný výnos pocházející z prodeje. Jestliže je však zástava prodána kupujícímu při normálním prodeji, přeruší se zástavní nárok zajištěné strany na zástavu. Kupující při normálním prodeji je obecně osoba, která v dobré víře kupuje zboží od osoby ve firmě, která se zabývá prodejem tohoto druhu zboží³⁰. Vezměme si tento příklad. Joe koupí televizní přijímač od obchodníka se spotřebiči pro domácnost, který poskytl bance zdokonalený zástavní nárok na všechny své zásoby (TV přijímače). Potom co prodal přijímač Joeovi, obchodník se spotřebiči pro domácnost nezaplatí bance svůj úvěr a banka se snaží získat televizor od Joea a tvrdí, že zástavní nárok je vymahatelný na Joeovi. Banka však prohrává, protože Joe je kupující při normálním prodeji. Předpokládejme, že místo toho Joe koupí počítač od American Airlines, které koupily tento počítač na úvěr od firmy Computerland a poskytly této firmě zdokonalený zástavní nárok na počítač. American Airlines nesplní svou smlouvu s Computerland. Computerland může dostat počítač od Joea. Joe není kupující při normálním prodeji, protože American Airlines se nezabývá prodejem počítačů. Proto se zde uplatňuje obecné pravidlo a dále tedy trvá zástavní nárok firmy Computerland na počítač a Computerland ho může dostat zpátky do vlastnictví. Joe by mohl podat žalobu na American Airlines pro porušení záruky vlastnického práva.

U.C.C. neaplikuje pravidlo vztahující se na kupujícího při normálním prodeji na prodej zemědělských produktů, který realizuje farmář. Pravidlo aplikované na

zemědělské produkty podle jednotného znění U.C.C. zní takto: pokud zajištěná strana nesouhlasila s prodejem zemědělských produktů, tak prodej realizovaný farmářem neruší řádně zdokonalený zástavní nárok na zemědělské produkty. V roce 1986 si Kongres získal v této otázce státy Federace a výslovně změnil pravidlo U.C.C. o zemědělských produktech tak, že se nyní předpokládá, že kupující nakupuje osvobozen od zdokonaleného zástavního nároku na zemědělské produkty³¹. V současnosti se stále na zemědělské produkty pohlíží jinak než na jiné zástavy.

Neplnění závazku

§ 503 9. kapitoly stanovuje, že „při neplnění závazku má zajištěná strana právo převzít zástavu do vlastnictví. Při přebírání do vlastnictví může zajištěná strana postupovat bez soudního řízení, jestliže tak lze učinit bez porušení veřejného pořádku, nebo může podat žalobu“³². V U.C.C. se nesplnění závazku nedefinuje. S výjimkou některých případů, které se týkají úvěrů poskytnutých zákazníkům, se definice neplnění závazku ponechává tak, jak ji určili v zástavní smlouvě dlužník a zajištěný věřitel³³. Jestliže dojde k opětovnému přivlastnění, zajištěný věřitel záruku normálně prodá. Jestliže výnos z prodeje není dostatečně velký, aby pokryl nezaplacený dluh, může věřitel dlužníka žalovat pro vyrovnání schodku podáním žaloby u civilního soudu.

Poznámky

1. Když je dlužníkem fyzická osoba, státy Federace a Kongres dospěly k rozhodnutí, že není ve veřejném zájmu připustit, aby věřitel učinil z dlužníka člověka bez prostředků. Proto, jak zákony jednotlivých států, tak federální zákon uznávají, že je určitý majetek dlužníka, který je fyzickou osobou, chráněn před požadavky věřitele, tzn. že je tento majetek vyjmut ze zabavení. Pravděpodobně nejdůležitějším majetkem dlužníka je mzda a ta je chráněna federálním zákonem. Zákon o ochraně spotřebitelského úvěru, 15 U.S.C. § 1671 - 77. Kromě mzdy a mimo bankrot, zákon státu stanovuje, jaký majetek věřitel nemůže zabavit v soudním inkasním řízení s dlužníkem. Zatímco předmět vyňatého majetku se v jednotlivých státech značně liší, ve většině států jsou vyňaty tyto kategorie majetku: sídlo rodiny a zařízení domácností, oděvy a osobní předměty dlužníka a dlužnickovy rodiny, rodinný vůz a dále náradí a jiný osobní (movitý) majetek, který dlužník používá při svém zaměstnání.
2. Viz U.C.C. § 503
3. Zákon o bankrotu je federální zákon. 11 U.S.C. § 101 - 1300. Cílem konkursního řízení je stejné zacházení se všemi věřiteli. Dlužník je značně omezen v provádění preferenčních převodů na věřitele. Po podání konkursní žádosti si žádný věřitel nemůže zlepšit své postavení vůči ostatním věřitelům tím, že zabaví dlužníkovu aktiva. Pro jednotlivé dlužníky konkurs nabízí vyhlídku na značnou

úlevu. Tato úleva může mít podobu osvobození od další osobní závislosti pro dluhy, které vznikly před bankrotem. Hlavním účelem bankrotu je ulehčit čestným dlužníkům od tíživého dluhu a umožnit jim nový začátek. Zatímco dluh vůči zajištěným věřitelům bude zaplacen, řádně vzniklý zástavní nárok bude trvat dál a lze ho vymáhat proti majetku, který po konkursu podléhá zástavnímu nároku.

4. V 1. kapitole najdeme obecná ustanovení týkající se všech částí zákoníku. 2. kapitola se týká „transakcí s movitými věcmi“. Snižuje se důraz na pojem právní nárok a kapitola obsahuje řadu tehdy nových ustanovení pojednávajících o tvorbě prodejní smlouvy a dále vytváří různé normy chování obchodníků a neobchodníků. Kapitola 2A upravuje všechny aspekty pronájmů. Pronájem je „převod vlastnického práva a užívacího práva na movité věci za úhradu na určitou dobu, avšak prodej včetně prodeje na zkoušku nebo prodeje v komisi, nebo zadržení či poskytnutí zástavního nároku nejsou pronájmem.“ 2A § 103 (j). 3. kapitola pojednává o způsobech plateb se zaměřením na převoditelné nástroje a šeky a ostatní traty. 4. kapitola pojednává o bankovních vkladech a inkasech šeků, zatímco 4A pojednává o převodech fondů. 5. kapitola pojednává o akreditivech. O hromadných prodejích zásob dané firmy se hovoří v 6. kapitole. Námětem 7. kapitoly jsou dokumenty dokazující vlastnictví včetně skladištních stvrzenek a konosamentů. 8. kapitola formuluje pravidla týkající se investičních cenných papírů, jako jsou akcie a obligace.
5. U.C.C. 1 § 201 (37)
6. Viz U.C.C. 1 § 201, 9 § 105
7. Zástavní nárok je zástavním nárokem na pořizovací částku (znpč) „do té míry, (a) že ho prodávající záruky přijme nebo drží proto, aby zajistil plnou cenu záruky nebo část této ceny; nebo (b) ho převezme osoba, která poskytnutím půjček nebo vyvoláním finančního závazku dá protihodnotu, aby dlužník mohl získat nárok na zástavu nebo používání záruky v hodnotě skutečně používané.
8. 9 § 102, 9 § 104
9. 9 § 203 - 204
10. 9 § 302 - 306
11. E.g. 9 § 201, 9 § 301, 9 § 304 (2), 9 § 307, 9 § 312
12. 9 § 500 s.
13. Aler viz U.C.C. 9 § 310
14. U.C.C. v § 204 (1) 9. kapitoly stanovuje, aby zástavní smlouva jasně formulovala, že „všechny závazky obsažené v zástavní smlouvě mají být zajištěny později získanou zárukou“.
15. 9 § 105 (1) (i)
16. 9 § 105 (1) (b)

17. U.C.C. v § 105 (1) (a) 9. kapitoly definuje dlužníka účtu jako: „osobu s povinností vůči účtu, dokladu o movitém majetku nebo obecné nehmotné hodnotě“.
18. 9 § 306 (1)
19. U.C.C. 9 § 306 (1)
20. Za podání každého finančního prohlášení se účtuje malý poplatek. Existují v podstatě dvě místa, kde se žádosti podávají: 1) vládní úřad v okrese, kde dlužník trvale bydlí, nebo 2) vládní úřad v hlavním městě státu Federace.
21. U.C.C. 9 § 402 - 403
22. Viz U.C.C. 9 § 402 (8)
23. Viz U.C.C. 9 § 301 (1 a 3). Viz též Zákon o bankrotu § 544 (a) (1).
24. Nucený správce majetku při konkursním řízení bude vystupovat ve všech případech, o nichž se hovoří v 7. oddílu (likvidace závazků), v 13. oddílu (reorganizace vůči klientům) a ve 12. oddílu (reorganizace vůči farmářům) a v některých případech, o nichž se hovoří v 11. oddílu. Svěřenský správce je ustanoven federálním zákonem, tzn. zákonem o bankrotu, a je nadán širokou pravomocí. Zatímco se pravomoci a povinnosti tohoto správce v jednotlivých oddílech liší, svěřenský správce může zrušit nebo odmítnout některé převody dlužníka, včetně těch, které směřují k věřitelům. Tato osoba může podávat žalobu a zastupovat majetek, který přišel do konkursu, a může být žalována.
25. Neexistuje jednotná definice retenčních práv. Retenční práva dávají osobě, která poskytla na úvěr zboží nebo služby, nárok na určitý majetek proto, aby se zajistila platba za toto zboží či služby. Retenční práva na určitý majetek lze získat různými způsoby.
- Obecně existují tři kategorie retenčních práv: soudem nařízené, zákonem stanovené a konsenzuální retenční právo. Existuje retenční právo buď na nemovitý majetek nebo na osobní majetek. Zde se jedná pouze o retenčních právech na osobní majetek. O soudním retenčním právem se obvykle rozhoduje při soudním sporu, ve kterém věřitel usiluje o rozsudek ohledně peněz týkajících se nezaplaceného dluhu, a potom vykonává rozsudek tak, že řádně převeze kontrolu nad nevyňatým majetkem.
- Zákonem stanovená retenční práva nejsou konsenzuální ani nezávislejší na soudní žalobě podané věřitelem. Jsou to statutární retenční práva, která vznikají působením zákona z titulu statutu daného věřitele. Zákonem stanovené retenční právo dává věřiteli nárok na určité movité věci proto, aby se zajistila platba za zboží, služby, půdu, práci nebo za všechno, co osoba s retenčním právem poskytla. Držitelé zákonného retenčního práva vlastně získávají nároky zajištěného věřitele, i když neuzavřeli smlouvu o záruce. Konečně se tato retenční práva obvykle poskytují věřitelům, kteří prodali zboží na úvěr nebo kteří poskytli nějakou službu nebo jiným způsobem poskytli nějakou protihodnotu, která zachovala nebo zvýšila hodnotu majetku, který podléhá retenčnímu právu.

Konsenzuální retenční práva se získají na základě smlouvy a pojednává o nich 9. kapitola U.C.C.. Stojí za pozornost, že podle 9. kapitoly se pojem retenční právo používá jako protiklad zástavního nároku, který se považuje za konsenzuální nárok v protikladu k retenčnímu právu, které nevzniká smlouvou.

26. Viz předchozí pozn. Také viz 9 § 312 (5) (a)

27. Viz U.C.C. 9 § 316

28.

29. Viz U.C.C. 9 § 312 (4)

30. U.C.C. 1 § 201 (9)

31. Viz 7 U.S.C.A. § 1631.

32. Jestliže do sporu vstupuje pouze dlužník a zajištěná strana, není podstatné, zda je zástavní nárok zdokonalený či ne. Nabytí platnosti nároku je rozhodujícím momentem.

33. Typické případy neplnění finančního závazku jsou tyto: opomenutí periodické platby k vyrovnání dluhu; opomenutí platby jiných finančních závazků; porušení záruky, že dlužník je vlastníkem osvobozeným od všech ostatních břemen; podání jiného konkurenčního finančního prohlášení vůči záruce; selhání dlužníka obhájit záruku vůči jiným konkurenčním požadavkům; prodej záruky (vyjma při normálním prodeji) bez předběžného písemného souhlasu věřitele; opomenutí nechat záruku pojistit příslušným způsobem s vinkulační doložkou, která je ve prospěch zajištěného věřitele a nároku věřitele na vyrovnání všech delikventních pojistných částek a na jejich přičtení k nezaplacenému dluhu; nedovolení věřiteli na požádání si prohlédnout záruku v přiměřené lhůtě; opomenutí promptně zaplatit daně ze záruky; ztráta, zcizení, značné poškození nebo úplné zničení záruky, nebo soudní zabavení, obstavení či soudní obsílka proti záruce se strany nějakého konkurenta; smrt dlužníka, likvidace, ukončení existence nebo platební neschopnost (definováno obšírněji tak, že jsou zahrnuta (a) pasíva, která převyšují aktíva a (b) neschopnost splácet dluhy v termínu); převod vlastnictví ve prospěch věřitelů, určení likvidátora nebo začátek konkursního řízení se strany dlužníka nebo proti dlužníkovi; a ve všech případech, kdy se zajištěná strana „v dobré víře domnívá, že se zhoršila vyhlídka na platbu, splnění závazku nebo realizaci záruky“.

Upozornění pro přispěvatele a čtenáře časopisu

ZEMĚDĚLKÁ EKONOMIKA

Pro lepší zpřístupnění výsledků našeho výzkumu zahraničí rozhodla redakční rada časopisu *Zemědělská ekonomika* uveřejňovat prioritní vědecké práce v anglickém jazyce. Práce musí být do redakce zaslána v angličtině (za jazykovou správnost odpovídá autor), bude obsahovat krátké anglické resumé a bude doplněna rozšířeným českým, resp. slovenským souhrnem.

Dále upozorňujeme autory i čtenáře, že příspěvky uveřejněné v češtině, resp. slovenštině budou obsahovat krátký český, resp. slovenský souhrn a rozšířený, podrobně zpracovaný anglický souhrn (s odkazy na tabulky a obrázky) v rozsahu ca dvou rukopisných stran. Zároveň budou uveřejňovány anglické ekvivalenty všech popisů tabulek a obrázků.

Redakční rada časopisu *Zemědělská ekonomika* otevírá možnost také zahraničním přispěvatelům publikovat v časopise *Zemědělská ekonomika*.

Doufáme, že se tato opatření setkají s příznivým ohlasem jak u autorů, tak i u čtenářů našeho časopisu.

Redakce časopisu

OTÁZKY A KOMENTÁŘ K „ČESKÉMU“ ZÁKONU O KONKURSU A VYROVNÁNÍ

JOHN REITZ, profesor práva, University of Iowa, USA

V této stati jsou krátce shrnuty otázky a komentář k „Zákonu o konkursu a vyrovnání“ ze dne 11. července 1991 (dále jen „Zákon“ a „Český zákon“), který jsme dostali v anglickém překladu. Mnohé z těchto otázek a komentujících připomínek pramení z našeho nedostatku poznání příbuzných oblastí Českého zákona anebo z problémů vzniklých překladem. Přestože zde uvádíme některé hlavní body, o kterých se domníváme, že jsou tak důležité, aby se o nich diskutovalo. Po pojednání o několika důležitých všeobecných tématech následují otázky a připomínky k Zákonu, které komentují Část první a Část druhou. Nejsou zde však žádné specifické připomínky k Části třetí a Části čtvrté tohoto Zákona, protože všechny tyto otázky a komentující připomínky, týkající se těchto částí Zákona, byly již uvedeny ve spojitosti s ostatními částmi Zákona.

HLAVNÍ PROBLÉMY ZÁSAD, STRUKTURÁLNÍ PROBLÉMY A MOŽNÉ DODATKY

1. „Nový start“: Je účelem Zákona umožnit dlužníkovi vyrovnat nezaplacené dluhy při konkursním řízení nebo zajistit vyrovnání z konkursního řízení? Nezdá se, že by postup pro poctivé rozdělení (podle zákona USA o bankrotu „likvidace“) dosáhl vyrovnání dluhu, avšak zdá se, že pro vyrovnání (§ 63 odst. 1) uspokojí jednoho věřitele. Mimoto prohlášením, že „dlužník bude zbaven povinnosti splnit věřitelům ztrátu způsobenou nuceným vyrovnáním“, se zdá, že rovněž § 42 doporučuje zaplacení nebo zásadu nového startu v případě „nuceného vyrovnání“. Je-li text § 42 a 63 správný, proč je různé pravidlo pro dlužníka, jehož věřitelé opomenuli přistoupit k vyrovnání? Jestliže věřitelé mohou zamezit zaplacení tím, že odmítnou vyrovnání, mohou v některých případech mít pohnutku k odporu proti vyrovnání, aby si zachovali právo sledovat právní cestou své neuspokojené nároky vůči dlužcům fyzickým osobám.

V této souvislosti bylo by nutno poznamenat, že zákon USA o bankrotu umožňuje uhrazení při vyrovnáních jediné dlužcům fyzickým osobám, nikoliv dlužcům právnickým osobám i když všichni dlužníci, včetně právnických osob, uznávají zaplacení při reorganizaci podle kapitoly 11 zákona USA o bankrotu. Pojetí Spojených států je založeno na předpokladu, že likvidované právnické osoby nemusely provést úhradu, jelikož po likvidaci nemají žádný majetek ani provoz, a proto žádnou potřebu ochrany. Úhrada je důležitá: a) pro fyzické osoby, které

potřebují nový start do život; b) pro reorganizaci podniků, jejichž příležitost k produktivní činnosti v budoucnosti může být zničena břemenem minulého dluhu.

2. Reorganizace: Reorganizace jsou podle zákona USA o bankrotu, podobně jako vyrovnání podle Českého zákona, podmíněny alespoň částečným souhlasem věřitele; avšak zdá se, že pojetí Spojených států, podle něhož byly soudům uděleny značné pravomoce nařízením o vyrovnání, je spravedlivé k odporujícím věřitelům, a to i ve vztahu k jejich zajištění; je snaha prosadit, aby podle jejich mínění byly reorganizace prospěšné ekonomii. Základní myšlenkou je, aby dlužící společnost mohla úspěšně podnikat ve svém vlastním oboru, avšak může být dluhem tak zatížena, že není schopna využívat své možnosti k výnosnému podnikání. To je zvláště pravděpodobné v případě, když zajištění věřitelé trvají na uplatnění svých práv, které působí zajištění, aby byli vyplaceni splacením svých zajištěných pohledávek. Kdyby společnost mohla být zajištěna, aby pokračovala v podnikatelské činnosti v potenciálně výnosných oblastech, pak by byla spíše schopná vytvářet zisky pro úhradu vyšších částek přesahujících její dluh, než kdyby byla nucena k likvidaci bez další podnikatelské činnosti.

Tradičně zákon USA o bankrotu, jako zákony tohoto druhu mnoha jiných zemí, nerozhoduje o tom, zda jednotlivým dlužníkům by měla být dána taková šance, aby se svou činností sami vypracovali k uhrazení dluhů svých věřitelů. U takového řešení je problém, že zajištění věřitelé (často věřitelé, jejichž součinnost je nejvíce nutná pro takové „vypracování se“, protože jejich uzákoněné zajištění blokuje majetek, bez kterého dlužník nemůže pokračovat ve své podnikatelské činnosti) mají nepatrnou pohnutku k tomu, aby souhlasili s „vypracováním se“. Do výše hodnoty jejich zajištění jsou již plně chráněni proti dlužníkově insolventnosti a součinnost s dlužníkem by jenom odložila úhradu dluhu. Zákon USA o bankrotu se proto obrátil na soudy, aby vyhlásily rozhodnutí, která by chránila zájmy všech zúčastněných stran lépe než ujednání, která mohou sjednat mezi sebou a s dlužníkem. Při takových reorganizacích může přestat dohled nad dlužníkem (nebo v případě právnické osoby nad dřívějším vedením), místo aby se převedl dohled nad konkursní podstatou na správce konkursní podstaty. V takovém případě mluvíme o „dlužníkovi-majiteli“ (debtor-in-possession).

Takto podle kapitol 12 a 13 zákona USA o bankrotu (pro farmáře a pro osoby probírající mzdu) soud schválí dlužníkův návrh na zrušení některého dluhu a přijme nové podmínky pro vyrovnání jiného dluhu, i když věřitelé nepřijali tento návrh, pokud návrh odpovídá normám slušnosti, specifikovaným v zákoně. Podle kapitoly 11 soud může potvrdit plán na reorganizaci podniku, i když všechny skupiny věřitelů nesouhlasily, pokud alespoň jedna skupina souhlasila a soud shledává, že plán odpovídá zákonným normám slušnosti. Tyto zákonné normy slušnosti interpretuje soud, aby umožnil dlužníkovi udržet zajištění potřebné pro reorganizaci, souhlasem s úhradou zajištěnou věřiteli zajištěné tržní hodnoty s přiměřenou úrokovou mírou (viz § 1129 (b) (2) (A), 1225 (a) (5) (B), 1325 (a)

(5) (B) zákona USA o bankrotu). Soud by měl pouze naléhat na věřitele, aby přijal návrh na zaplacení v budoucnu jako ekvivalent normálního práva k likvidaci zajištění za okolností, za kterých podnik má přiměřenou vyhlídku na požadovanou úroveň zisku. Avšak o tomto bodu rozhodne soud a nikoliv názor věřitele; rozhodnutí soudu je determinující.

Tento přístup k problému reorganizace značně rozšiřuje postavení soudu na úkor práva věřitelů projednat jejich řešení. Americký přístup je kritizován doma i v zahraničí. My nijak nenaléháme, abyste převzali tento přístup, avšak byli bychom rádi, kdybychom o tom s Vámi dále diskutovali, jestli si to budete přát. Dovídáme se, že Němci v současné době uvažují o převzetí některých základních prvků z amerického pojetí o vyrovnání nařízeném soudem a doporučujeme Vám, že byste mohli dále docela dobře konsultovat o tomto tématu s německými experty.

Avšak my chceme objasnit, co sleduje v tomto směru současný Český zákon. Zákon několika způsoby zdůrazňuje (s výjimkou „zmrazovacího ustanovení“, které může odložit realizaci zajištění), že práva zajištěných věřitelů k jejich zajištění nemusí být narušena konkursním řízením (§ 28; § 36 odst. 1 písm. a) § 60 odst. 1 písm. a)). Avšak mezi normami, stanovenými v § 60 odst. 1 písm. a) pro soudem schválené vyrovnání, je ustanovení, že „nároky jednotlivých věřitelů ... nebudou vyrovnáním zmenšeny. Zastánci pojetí v americkém stylu by argumentovali, že podle současného zákona Spojených států jedině soudy dovolují dlužníkovi zadržet zajištění, když práva zajištěného věřitele nejsou prakticky „zmenšena“, poněvadž zajištěný věřitel dostává ekvivalent nebo ještě více výměnou za postoupení svého zajišťovacího práva na úhradu dluhu. Snad český originál je v tomto bodě jasnější než anglický překlad, avšak jestliže Český zákon nesměřuje k převzetí amerického pojetí, formulace možná potřebuje objasnit.

3. Ustanovení o vyrovnání: Proč má zákon ustanovení o vyrovnání na dvou různých místech? § 34 až 43 dovolují typ vyrovnání, které zákon nazývá „nucené“ a Část třetí zákona (§ 46 až 66) se zabývá obecně vyrovnáními, která jsou předpokládána jako „nenucená vyrovnání“ (tj. dobrovolná vyrovnání). Ukazuje se, že vyrovnání v Části třetí má soud brát v úvahu „jedině když konkursní řízení nebylo ještě prohlášeno“, zatímco „nucené vyrovnání“ může být navrženo kdykoliv před vydáním plánu na uspokojení věřitelů. Tato poslední charakteristika se poněkud podobá ustanovení v zákonu USA o bankrotu, v němž se v kapitole 7 dovoluje, aby likvidační proces byl převeden na reorganizaci podle kapitoly 11 (§ 706 písm. a)). Avšak ukazuje se, že ve většině ostatních důležitých ohledů postupy při vyrovnání jsou podobné. U obou se vyžaduje souhlas většiny věřitelů (§ 38 a 58, s přihlédnutím k § 38). Oba zajišťují vyrovnání dluhu po konkursním řízení (§ 42; § 63). Existují nepatrné rozdíly u minimálně akceptovatelných úhrad podle dvou typů vyrovnání (srovnej § 40 odst. 1 písm. e) s § 50 odst. 1 písm. d)).

4. Zrušení preference: § 15 Zákona dovoluje věřitelům požadovat soudní zrušení převodu dlužníkovu majetku při zajištění úmyslu dlužníka podvést věřitele.

Avšak řada zákonů o bankrotu má ještě další ustanovení při povolování zrušení převodů; jím se preferuje jeden věřitel před ostatními (podle zákona USA se nazývá „preference“) po určité, přiměřeně krátké období („preferenční období“) činí ve většině případů 90 dní před podáním návrhu na prohlášení konkursního řízení a jeden rok u preferencí pro osoby úzce spojené s dlužníkem - „zasvěcené“). Toto obecné právo ke zrušení preferencí nevyžaduje důkaz o úmyslu podvést, důkaz, který se často podává s obtížemi. Právo ke zrušení preferencí způsobuje opětovné nabytí dlužníkovy majetku pro všechny dlužníkovy věřitele, který by jinak získali jen určití věřitelé, kteří mají v konkursním řízení lepší pozici než věřitelé v podobné situaci. Právo ke zrušení preferencí je proto mocným nástrojem k tomu, aby všichni věřitelé, kteří jsou v obdobné situaci, byli uspokojeni rovnoměrně. Zdá se, že určitá ustanovení v Českém zákoně jsou na tento problém zaměřena, avšak ne takovým komplexním způsobem. (Viz např. § 14 odst. 1 písm. f); § 58 odst. 2 písm. f)).

5. Soudní pravomoc : Podle § 3 Zákona soudní pravomoc ve věcech konkursního řízení mají krajské a městské soudy, v jejichž pravomoci je sídlo dlužící právnické osoby nebo místo, kde sídlí fyzická osoba. Byli bychom rádi, kdybychom o tomto problému mohli s Vámi diskutovat.

Mimoto jsme nebyli jisti, zda § 3 odst. 1 znamená, že pravomoc nad veškerým majetkem dlužníka (včetně nepostižitelných zákonných nároků, o kterých je nutno rozhodnout dříve než může být určen rozsah konkursní podstaty) by mohla být sloučena v jednom soudu. (§ 23 odst. 2 tvrdí, že správní soudce může mít pravomoc nad některými spornými věcmi, které se týkají dlužníka). Zákon USA o bankrotu přebírá nyní pojem sloučení; bylo shledáno, že sloučená pravomoc je užitečným nástrojem k odstranění jurisdikčních konfliktů mezi soudy, které by jinak vznikly, když dlužník vlastní majetek a má nároky vůči různým stranám v různých částech země nebo je subjektem nároků u různých soudů.

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1 Zákona definuje termín „konkursního řízení“; § 2 vymezuje konkursní řízení vůči dlužníkům, kteří jsou úpadci. Jak naše charakteristika zákona USA o bankrotu (Část II) uvádí, zákon USA byl vyhlášen, aby odstranil požadavek konkursu, když dlužník dobrovolně podal návrh na prohlášení konkursního řízení, na základě teorie, že požadavek konkursního řízení vytváří napadnutelný sporný bod úplně bezdůvodně.

JEDNÁNÍ PŘI KONKURNÍM ŘÍZENÍ

1. § 6 Zákona zahrnuje veškerý majetek dlužníka - úpadce, tj. konkursní podstatu, která podle Českého zákona podléhá konkursu. V případě dlužících fyzických osob

zákon USA o bankrotu vyjímá omezený objem majetku určitých kategorií, které jsou považovány za nezbytné pro život jednotlivce ("bydlení", nějaký osobní majetek a ošacení) a prostředky na živobytí (zařízení pro obchod nebo živnost a v některých státech automobil). Jestliže se má Český zákon vztahovat na dlužící fyzické osoby, mohli bychom diskutovat o tom, zda by bylo moudré se zabývat o vynětí majetku.

2. § 8, odst. 3 stanoví, že správce podstaty (ekvivalent pojmu „pověřenec“ v zákoně USA) má nárok na „náhradu výdajů a na odměnu“. Měly by směrnice obsahovat specifikaci pro stanovení odměny? § 330 zákona USA o bankrotu obsahuje přesné směrnice, podle nichž soud stanoví odměnu pro správce konkursní podstaty. Podle tohoto paragrafu je omezena na „přiměřenou odměnu za skutečně poskytnuté, nutné služby“ a má ji poskytnout soud jedině po oznámení všem zúčastněným stranám (včetně dlužníka a věřitelů) a po projednání u soudu.

3. § 8 odst. 3 stanoví, že osoby určené soudem k výkonu funkce správce konkursní podstaty mohou tuto funkci odmítnout jedině, jestliže toto odmítnutí mohou soudem zdůvodnit. Toto může být na počátku praxe s moderním konkursním řízením v České republice nutné opatření, avšak nemuselo by být ihned nezbytné prohlásit konkursní řízení, protože (pokud soud připustí přiměřené vyrovnání) dostatečný počet lidí uvidí příležitost k výdělku činností jako správce konkursní podstaty, a to buď jako hlavní nebo vedlejší zaměstnání.

4. Co znamená v § 8 odst. 1 požadavek, aby fyzická osoba byla „plně způsobilá v právním smyslu“, aby byla schopná k výkonu správce konkursní podstaty?

5. Uveřejnění usnesení: Na několika místech (např. v § 13 odst. 4 zákon stanoví pro uveřejnění soudních usnesení vyvěsit je na úřední desce soudu. Ve Spojených státech se požaduje uveřejnění usnesení v novinách speciálně určených k publikování zákonných opatření. Bylo by toto proveditelné také v České republice? Publikování v novinách by odborníkům usnadnilo informovanost, aniž by museli navštěvovat soudní budovu každý den.

6. Odstoupení od smlouvy: § 14 odst. 1 písm. a) stanoví, že prohlášení konkursního řízení kterákoliv „osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit...“. Toto ustanovení se zdá být významově příliš široké. Nepochybně by nemělo být dovoleno straně nezúčastněné na konkursním řízení odstoupit od smlouvy, kterou úpadce již splnil. Mimoto dokonce i prodejní smlouva, kterou žádná strana ještě nesplnila (v USA zvaná „executory contract“ - nesplněná smlouva), uzavřená před prohlášením konkursního řízení, v níž dlužník sjednal výhodný obchod prodejem speciálního zboží, by pravděpodobně byla zůstala v platnosti. V takovém případě konkursní řízení prodejce nemůže kupujícího poškodit žádným způsobem, jestliže si správce konkursní podstaty přeje splnit smlouvu nabídnutím zboží. Kdyby byl kupující zproštěn povinnosti splnit smlouvu, potkalo by ho nenadálé štěstí tím, že by se zbavil nevýhodného obchodu, a majetek dlužníka - prodejce by byl zkrácen o hodnotný přínos (právo na inkaso

peněz za zboží). Ke konci poznamenáváme, že § 14 odst. 2 poskytuje omezené právo k odstoupení od smluv, které ještě žádná ze smluvních stran nesplnila (to, co my nazýváme „executory contracts“ = nesplněné smlouvy), avšak § 14 odst. 1 písm. a) by způsobil jeho zbytečnost, kdyby měl aplikaci tak širokou, jak se nám jeví.

Záležitost odstoupení od nesplněných smluv je složitá. Zákon USA o bankrotu, i když v tomto směru způsobuje značné komplikace, má obecně snahu poskytnout správci konkursní podstaty nebo dlužníkovi - majiteli hlavní kontrolu nad tím, zda nesplněné smlouvy budou splněny. Avšak zákon o konkursním řízení má působit společně s obecnými zásadami pro smlouvy, které by mohly zprostit stranu, již se konkursní řízení netýká, provedení nesplněné části smlouvy. Zatímco obecně zákon USA o bankrotu úmyslně takové právo nahrazuje, neděje se tak ve všech případech. Snad by se mělo uvažovat o společném působení českého zákona o konkursu a vyrovnání a ostatních zdrojů českého práva o smlouvách na tuto záležitost.

7. Prohlášení právních úkonů za neplatné: Je to moudré dovolit, aby každý věřitel mohl napadnout právní úkony jako podvodné (§ 15)? Zdá se, že by taková zásada vyvolala procedurální chaos. Podle zákona USA o bankrotu je právo na zrušení právních úkonů z důvodu podvodu nebo jako zrušitelné preference převedeno při konkursním řízení na konkursní správce. Při vyrovnání věřitelé, kteří se domnívají, že správce neuplatňuje iniciativně tyto pravomoce, mohou usilovat o to, aby soud vyměnil správce nebo mohou žádat, aby jim správce umožnil realizovat některé nároky v zájmu konkursní podstaty. Normálně však správci takové nároky plní neradi, protože pokud správce koná svou funkci rozumně, mohou inkasovat odměnu za snahu napadnout zřejmé preference.

8. Úroky z pohledávek vzniklých před prohlášením konkursu: § 33 odst. 1 vylučuje „úroky z pohledávek věřitelů, které vznikly před prohlášením konkursního řízení a jejich přírůstek nastal po prohlášení konkursního řízení“. Má toto ustanovení za cíl vyloučit všechny úroky, které narostly před podáním návrhu na prohlášení konkursu? Atraktivnější by bylo takové znění, podle něhož jsou vyloučeny úroky, které narostly po prohlášení konkursu z pohledávek vzniklých před prohlášením konkursu. Toto znění by bylo ve shodě s § 53 odst. 2, který pro dobrovolné vyrovnání stanoví, že „z vyrovnání budou vyloučeny všechny přírůstky úroků za období počínaje dnem, kdy povolení vyrovnání nabylo právní moci, až do dne, v němž je vydáno usnesení potvrzující konečné vyrovnání“. Zákon USA o bankrotu rovněž vylučuje úroky narostlé po prohlášení konkursního řízení z pohledávek vzniklých před prohlášením konkursního řízení (§ 502 (b) (2)).

9. § 33 odst. 1 písm. d) vylučuje „mimosmluvní sankce postihující majetek úpadce“. Co to jsou „mimosmluvní sankce“? Jestliže tento termín zahrnuje odškodné za občanskoprávní delikty, pak Český zákon přejímá stanovisko, které je podle současného zákona USA o bankrotu přesně protichůdné.

10. Hlasování o vyrovnání: Podle § 38 soud potvrdí vyrovnání jedině tehdy, jestliže je schválí většina věřitelů, která představuje více než tři čtvrtiny hodnoty všech přihlášených pohledávek. Zákon USA požaduje pouze prostou většinu věřitelů a dvě třetiny hodnoty pohledávek. Čím jsou vyšší požadavky na převážnou většinu, tím může být obtížnější získat souhlas k vyrovnání.

VÝHODNÝ LEASING
STROJŮ A ZAŘÍZENÍ
NEJEN PRO ZAČÍNÁJÍCÍ
PODNIKATELE

ADEKO a. s. Vám nabízí

- ☐ kapitálovou účast v jiných podnikatelských subjektech
- ☐ společné podnikání
- ☐ poradenskou, konzultační a zprostředkovatelskou činnost v oboru ekologie
- ☐ investorskou a investiční činnost
- ☐ řešení odbytových potíží výrobcům a obchodním organizacím formou leasingového financování

ADEKO a. s.
Slezská 7
120 56 Praha 2
tel.: 258 342 fax.: 207 229

„ČESKÝ“ ZÁKON O KONKURSU A VYROVNÁNÍ

PATRIK BAUER, profesor práva, College of Law, Iowa State University, USA

Je důležité dodržet analytické rozlišování mezi účinky perspektivního a retrospektivního fungování Českého zákona o konkursu a vyrovnání. Perspektivní fungování zákonů, řídících vymáhání dluhů, přímo ovlivňuje nabídku a cenu budoucího úvěru, avšak retrospektivní fungování takových zákonů nemění přímo nabídku a cenu již poskytnutého úvěru. V extrémním případě vitalita českých podniků zatížených minulým dluhem by se mohla zvýšit snížením efektivnosti mechanismů dostupných pro vymáhání takového dluhu. Naproti tomu posílení mechanismů pro inkasování dlužných částek by se mohla maximalizovat vitalita existujících nebo nově vytvořených českých podniků, které budou potřebovat v budoucnosti získat úvěr.

Ačkoliv je možné navrhnout jednotlivá ustanovení o konkursním řízení pro minulé i budoucí situace, politické skutečnosti často diktují, že obojí musí být řízeno tímto režimem. Za takové situace bude určení optimálního obsahu zvláštního opatření často vyžadovat selekci vhodného postupu mezi v podstatě opačnými účinky perspektivního a retrospektivního fungování ustanovení.

NEJASNÉ SKUTEČNOSTI A OTÁZKY

Některým pasážím v Českém zákoně o konkursu a vyrovnání dost dobře nerozumím, takže mohu pouze koncipovat otázky a ne žádný komentář. Co je snad nejdůležitější, že zcela nerozumím praktickému významu rozdílu mezi nuceným vyrovnáním (§ 34 až 43) a dobrovolným vyrovnáním (§ 46 až 64). Nucené vyrovnání zřejmě vzniká v souvislosti hrozícího vyrovnacího řízení (případ, který se může vyskytnout podle zákona USA o bankrotu, kde se vyrovnání podle kapitoly 7 může změnit na reorganizaci podle kapitoly 11 - viz kap. 11 U.S.C. § 706 písm. a), kdežto dobrovolné vyrovnání neexistuje. Toto počáteční rozlišení však může mít za následek jiné důležité funkční rozdíly, které nemůže dobře věci neznalý člověk poznat z pouhého znění zákona.

Jedním, možná významným technickým rozdílem mezi nuceným a dobrovolným vyrovnáním je to, že nucené vyrovnání požaduje uhradit všem věřitelům „méně než jednu třetinu jejich pohledávek nejpozději do jednoho roku“ (§ 40 odst. 1 písm. e)), zatímco dobrovolné vyrovnání požaduje uhradit všem věřitelům „alespoň 45 % jejich pohledávek ... do dvou let od podání „návrhu“ (§ 50 odst. 1 písm. e)).

Potvrzení nuceného vyrovnání je podmíněno souhlasem většiny zastoupených věřitelů, kteří mají více než tři čtvrtiny všech přihlášených pohledávek (§ 38 odst.

1). Ustanovení o potvrzení nuceného vyrovnání však jenom uvádí, že „ustanovení o potvrzení souhlasu soudu s nuceným vyrovnáním (§ 39 a § 40) bude obdobně použito při potvrzení dobrovolného vyrovnání“ (§ 60 odst. 2). Vzniká jedna důležitá otázka, zda vsunuté odvolání na § 39 a 40 (závorky v originále naznačují, že to může být ediční vsuvka) vylučuje zmínku o souhlasu „jedna polovina/tři čtvrtiny“ uvedeném dále v § 38 odst. 1? Je-li tomu tak, pak jsem nemohl najít nějaké obdobné ustanovení o souhlasu aplikovatelné pro dobrovolné vyrovnání. Všechna odvolání na ustanovení o potvrzení použitelná pro nucené vyrovnání a výslovně vsunuté odvolání na § 40 by také mohla naznačovat, že výraz „jedna třetina/jeden rok“, týkající se minimální úhrady při nuceném vyrovnání a obsažený v § 40 odst. 1 písm. e) nějakým způsobem převažuje nad výrazem „45 procent/dva roky“ v ustanovení o minimální úhradě při dobrovolném vyrovnání, který je obsažen v § 50 odst. 1 písm. d)).

Dvě další nejasnosti se týkají ustanovení o uznání pohledávek, jak je dále uvedeno v § 33. Podle ustanovení v § 33 odst. 1 písm. a) jsou vyloučeny „úroky z pohledávek věřitelů, které vznikly před prohlášením konkursního řízení a jejich přírůstek, k němuž došlo v době po prohlášení konkursu“ (zdůrazněno). Pozměňuje zdůrazněná formulace termín „úroky“ (tzn.: žádné úroky přirostlé v době před prohlášením konkursu) nebo termín „pohledávky“ (tzn.: žádné úroky z doby po prohlášení konkursu z pohledávek vzniklých před prohlášením konkursu)? Toto znění je zdánlivě ve shodě s ustanovením Českého zákona o dobrovolném vyrovnání („Z vyrovnání jsou vyloučeny úroky včetně úroků z prodlení ode dne, kdy povolení vyrovnání nabylo právní moci, až do dne, kdy právní moci nabylo usnesení o potvrzení vyrovnání“ § 53 odst. 2); také odpovídá obecnému postupu s úroky narostlými v době od prohlášení konkursu podle zákona USA o bankrotu - kap. 11 U.S.C., § 502 (b) (2). Jestliže zdůrazněná formulace pozměňuje pohledávky, pak tato věta vylučuje nejen úroky z doby po prohlášení konkursu, ale také i některé dodatečné druhy „přírůstků“ z doby po prohlášení konkursu.

Konečně § 33 odst. 1 písm. d) vylučuje „mimosmluvní sankce postihující majetek úpadce“. Jestliže se toto ustanovení vztahuje pouze na kárné náhrady škod, obecně je to ve shodě s podřadným postavením takových pohledávek, které jsou podle zákona USA o bankrotu - obecně kap. 11 U.S.C., § 726 (1) (4). Jestliže se to však vztahuje spíše na všechny formy nesmluvních závazků (tj. kompenzační pohledávky za náhradu škody u občanskoprávních deliktů), bylo by to ve shodě s dřívějšími platnými ustanoveními zákona USA o bankrotu, která byla pečlivě vyhodnocena a rovnou zamítnuta při formulaci našeho nynějšího zákona o bankrotu.

POSTUP SE ZAJIŠTĚNÝMI POHLEDÁVKAMI

Ačkoliv se může vyskytnout nějaký časový odklad, zdá se, že Český zákon jinak plně chrání práva zajišťující věřitele, aby byla zachována, nebude-li prohlášeno

konkursní řízení. Viz § 28 (zajištěné právo věřitelů na samostatné vyrovnaní při vyrovnacím řízení); § 36 odst. 1 písm. a) (zamítnutí návrhu na nucené vyrovnaní, zbavující práva na samostatné vyrovnaní); § 60 odst. 1 písm. a) (podobné zamítnutí, aplikované při dobrovolném vyrovnaní).

Ačkoliv nevím nic o Českém zákoně o vyvlastnění bez konkursního řízení, ustanovení § 28 o samostatném vyrovnaní zdánlivě zaručuje, aby zajištění věřitelé měli své pohledávky uspokojeny pro tanto z výtěžku prodeje věci, na niž vážne zadržovací právo. Mimo konkursní řízení zákon USA dovoluje, aby zajištěný věřitel uskutečnil prodej věci, nedojde-li k úplnému vyrovnaní jeho dluhu; mimoto, při prodeji je věřiteli dovoleno ucházet se o plnou částku svého dluhu a tak může využít jakéhokoliv „deficitu“ (částka dluhu, přebývajících nad hodnotou zajištěné věci), aby získal vlastnictví majetku před vyšší nabídkou ostatních, kteří nechtějí nabídnout více než jaká je cena zajištěné věci.

Velká část rehabilitace dlužníků, podle moderního zákona USA o bankrotu, je provedena použitím ustanovení, která připouštějí dvě závažné kategorie práv, jež by jinak mohli mít zajištění věřitelé bez konkursního řízení.

První kategorie: práva zajištěného věřitele se posuzují hodnotou zajištěné věci (jako opak k objemu pohledávky zajištěného věřitele). Toto „zkrácení“ z velké části vychází z definice zajištěné pohledávky, která je uvedena dále v kap. 11 U.S.C., § 506 (a); názorný příklad: obecně se dovoluje, aby dlužník měl majetek v hodnotě 80 USD, který je zajištěn pro dluh 100 USD na zaplacení 80 USD (tj. hodnota zajištění) zajištěnému věřiteli namísto 100 USD (tj. dlužná částka).

Druhá kategorie: částka, kterou musí dlužník zaplatit zajištěnému věřiteli, může být uhrazena ve splátkách včetně tržní úrokové míry (jako opak k okamžitému uhrazení jedinou celkovou částkou). Obecně je tento efekt „prodloužení“ obsažen v ustanovení o modifikaci a současné hodnotě v pasážích zákona USA: kap. 11 U.S.C., § 1129 (b); § 1225 (a); § 1225 (a) (5) (B); § 1325 (a) (5) (B).

Názorný příklad: obecně by bylo dovoleno mít majetek v hodnotě 100 USD, který je zajištěn pro úhradu dluhu ve výši 100 USD věřiteli v deseti ročních splátkách po 14,90 USD (tj. 100 USD, amortizovaných po dobu 10 let + úroky s pravděpodobnou tržní úrokovou mírou ve výši 8 %).

Tyto dvě kategorie lze využívat jednotlivě (tzn. podle výše uvedených názorných příkladů) nebo společně tzn., že dlužník by mohl mít majetek v hodnotě 80 USD, který je zajištěn pro dluh 100 USD a ten bude uhrazován věřiteli v deseti splátkách po 11,92 USD (tzn. 80 USD amortizovaných po dobu deseti let + úroky s pravděpodobnou úrokovou mírou 8 %). Jejich využití je často nutné při rehabilitaci dlužníka, aby se odstranil rozpor mezi často se vyskytujícími preferencemi zajištěných věřitelů na bezprostřední výnos (ten se může realizovat likvidací dlužníkovy zatíženého majetku) a opačnými preferencemi jak dlužníka, tak nezajištěných

věřitelů na pokračující činnosti; ty obvykle mají za následek další zadržení a využití přesně téhož majetku, který by zajištění věřitelé preferovali k likvidaci.

Mnoho zajištěných věřitelů pochopitelně cítí odpor k těmto dvěma kategoriím obsaženým v nyní platném zákoně USA o bankrotu - „zkrácení“ a „prodloužení“; argumentují tím, že nevhodně mění práva na zajišťující vyrovnání, která jsou podstatou smlouvy o zajištěném úvěru.

Opačné argumenty jsou:

- zajištěný věřitel získává podstatnou část svého smlouvou zajištěného úvěru přijetím hodnoty svého zajištění (to znamená sled úhrad, které mají současnou hodnotu, rovnající se tomu, co by zajištěný věřitel pravděpodobně získal z okamžité likvidace zajištění);
- samo zajištění je normálně nezpůsobilé k úhradě dluhu v důsledku rozdílu jeho hodnoty, jelikož současná hodnota sledu příjmů, normálně vytvářených z čistého jmění, není vyšší než současná tržní cena samotného majetku;
- ačkoliv zajištění věřitelé dosáhnou všeobecně stejné výsledky ať už při likvidaci nebo při reorganizaci, reorganizace může být často prospěšnější pro nezajištěné věřitele i dlužníka.

OSTATNÍ OTÁZKY

Zdá se, že Český zákon připouští, aby nesplněné smlouvy byly ukončeny možností pro nedlužící stranu odstoupit od smlouvy (14 odst. 2). V protikladu k tomu zákon USA o bankrotu všeobecně dovoluje, aby nesplněné smlouvy byly přijaty nebo zamítnuty podle volby správce konkursní podstaty nebo dlužníka-majitele (viz kap. 11 U.S.C., § 365). Toto právo může být posuzováno kriticky při reorganizaci podniků, při níž takové kontrasty jsou podstatnou částí stále pokračujících činností, avšak jeho existence a uplatňování vyvolává velké komplikace, které jsou důvodem ke zvlášť pečlivé úvaze.

Schválený požadavek „polovina věřitelů/tři čtvrtiny pohledávek“, úmyslně použitelný u nucených vyrovnání (§ 38 odst. 1) a zdánlivě použitelný u dobrovolných vyrovnání (§ 60 odst. 2) se přibližuje schválenému ustanovení „polovina věřitelů/dvě třetiny pohledávek“, které existuje v kapitole 11 (kap. 11 U.S.C., § 1126 (c)). Ačkoliv se zdá, že Český zákon vyžaduje hlasování jediného typu věřitelů, kapitola 11 to dovoluje různým kategoriím věřitelů za přiměřených okolností (§ 1122) a může vést k souhlasu s plánem reorganizace přijatým jednou skupinou věřitelů přes námitky jiné skupiny věřitelů, jsou-li určitá kritéria postačující (§ 1129 (b)). S ohledem na značné obtíže takovýchto záležitostí jako je „nacpání“, „absolutní priorita“ a „volba podle ustanovení § 1111 (b)“ však by mohlo být docela rozumné toto téma přejít.

Konečně Český zákon umožňuje úplné splnění závazku při schváleném nuceném a dobrovolném vyrovnání (§ 42 odst. 1 a § 63 odst. 1) a naopak, pro nahrazení

původní pohledávky, jestliže vyrovnání není zcela splněno (§ 43 odst. 1 a § 64). Původní závazek bude splněn podle zákona USA splněním náhradního závazku v kapitole 12 a 13 (§ 1228 a § 1328), avšak v kapitole 11 splnění původního závazku se uskuteční po schválení náhradního závazku (to znamená, že nedodržení splnění náhradního závazku má za následek pouze pohledávku za nesplněnou část náhradního závazku a nevede k obnovení původního závazku - kap. 11 U.S.C., § 1141 (d) (1) (a)). Účinek „splnění po schválení“ podle kapitoly 11 má podpořit rozšíření nového úvěru v období mezi potvrzením a úplným provedením, a to „fixováním“ objemu dlužnickovy bilance před potvrzením vyrovnání, takže neprovedení se neprojeví v náhlém znásobení závazků, které se dají přičíst k dřívějším dlužnickovým závazkům.

ZÁKONNÁ OMEZENÍ PŘI ÚPRÁVÁCH VĚŘITELOVÝCH PRÁV

I když retrospektivní změny smluvních práv provedené Americkým státem jsou podřízeny národnímu konstitučnímu příkazu o poškození smlouvami, tento příkaz obecně není aplikovatelný na ustanovení federálního zákona o bankrotu. V některém odlišném významu Klausule o dlužnickém procesu v Pátém dodatku může omezovat retrospektivní změnu smluvních závazků provedenou federálním zákonem o bankrotu. Bezprostředněji však Klausule o výnosech v Pátém dodatku vynucuje rozšíření, podle kterého může federální zákon o bankrotu retrospektivně působit na vlastnická práva (ve kterém je někdy zapotřebí rozlišovat mezi zajištěným vlastnictvím věřitele a smluvním právem, tzn. zajištění versus dluh). Americký zákon, naopak, obecně neukládá jakákoliv významná omezení u státních nebo federálních změn buď smluvních nebo vlastnických práv, které jsou v budoucnu vhodné.

Nehledě na různé politické argumenty ať už proti retrospektivním nebo perspektivním omezením věřitelových práv, takové účinky mohou být případně vynuceny alespoň třemi různými aspekty Českého zákona. Viz článek Mahuleny Hoškové „Vývoj režimu nového vlastnického práva v České a Slovenské federativní republice“ publikované v časopise *Am. U. J. Int'l L. & Pol'y* 1992, č. 7, s. 605. Podle Charty základních práv a svobod (§ 11 (4)), se ustanovuje, že „vyvlastnění nebo jiné násilné omezení vlastnických práv je možné jedinečně v obecném zájmu a na základě zákona a za kompenzační úhradu“, dále ustanovení týkající se kompenzační úhrady za vyvlastnění v článku 9 zákona č. 100 přijatého v dubnu 1990 a separátní ustanovení o ochraně majetku ve vlastnictví cizinců v § 25 Obchodního zákoníku obsahující ustanovení, že „kompenzační úhrada musí být okamžitá a musí odpovídat současné hodnotě majetku ve volně směnitelných cizích měnách“.

INZERCE

Redakce časopisu nabízí tuzemským i zahraničním firmám možnost inzerce na stránkách časopisu ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA. Prostřednictvím inzerátů uveřejňovaných v našem časopise budou o Vašich výrobcích informováni pracovníci z výzkumu a provozu u nás i v zahraničí.

Bližší informace získáte na adrese:

Redakce časopisu ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA
k rukám Mgr. A. Rottové
Ústav zemědělských a potravinářských informací
Slezská 7
120 56 Praha 2

I. Obecná část

A. Zákon o reformě konkursu či bankrotu z roku 1978 udržuje zásady poskytování dvou forem slevy pro dlužníky.

1. Likvidační postup, v němž nemajetní, ale čestní dlužníci mohou postoupit nezproštěná aktiva věřitelům na oplátku za vyrovnání finančních závazků.
 - a. Jednotlivci nemají právo k vyrovnání podvodně vyvolaných dluhů.
 - b. Některé závazky jako výživné, daně a studentské půjčky nejsou osvoboditelné vzhledem k sociální politice.
 - c. Toto je známo jako „přímý konkurs“.
2. Federální konkursní zákon rovněž pamatuje na rehabilitaci jako alternativu k likvidaci.
 - a. Kapitola 11 umožňuje, aby dlužník vstoupil do dohody s věřiteli, při níž veškerý nebo část obchodního podniku pokračuje a dluhy z obchodů jsou restrukturalizovány s většinou věřitelů, což zavazuje menšinu tak dlouho, dokud menšina nezíská alespoň to, co by získala při likvidaci.
 - b. Kapitola 12 uzákoněná v roce 1986 specificky pro rodinné farmáře poskytuje možnost reorganizace přizpůsobenou na specifické potřeby farmářských a rančerských obchodů.
 - c. U kapitoly 13 jednotliví námezdní pracovníci rozpracovávají plán, podle něhož jsou dluhy placeny po čase od budoucího příjmu a dlužník je osvobozen od všech dluhů určených pod tímto plánem.

B. Zásady rovnosti jednání jsou dodržovány podle zákona o reformě konkursu z roku 1978 s výhradami, které vylučují opatření prováděná věřiteli krátce před nebo během řízení konkursu, umožňují věřitelům získat více než jejich příslušný podíl z celkového majetku jsoucího k dispozici pro rozdělení.

1. Zahájení konkursního jednání automaticky zastaví všechna zadržovací prováděcí řízení a jednání k urychlení, vyrovnání nebo inkasování dluhu.
2. Transakce před konkursem mohou být shrnuty a mohou být učiněny akce ke zrušení výhody získané obzvlášť horlivým věřitelem.
3. Zahájení konkursního případu obecně zastavuje úroky na nekrytých dluzích. Je-li dlužník solventní, jsou úroky placeny v zákonné sazbě.
4. Je dovoleno, aby úrok zůstal ve smluvní sazbě na nedobytných dluzích jedině do rozsahu, kdy vedlejší (kolaterální) hodnota přesahuje množství dluhů.

- C. Dlužník může těžit z práv poskytovaných konkursním zákonem jako je právo na:
1. Odmítnutí zodpovědnosti za smluvní dohody, včetně dosud platných nájemních smluv.
 2. Zabránění třetím stranám v ukončení výhodných kontraktů.
 3. Zabránění akceleraci dluhů a v některých případech rozšíření termínu a snížení úrokové sazby na nedobytných a nekrytých půjčkách.
 4. Používání majetku zabezpečené strany během rehabilitačního řízení navzdory předchozímu neplacení.
- D. Plnění konkursního návrhu automaticky přerušuje širokou řadu řízení, jako je soudní pře či proces a provádění retenčního práva, které by ovlivnily a dotýkaly se dlužníka, majetku dlužníka, majetku z pozůstalosti nebo majetku v péči pozůstalosti.
1. Automatický odklad pokud jde o movitý a nemovitý majetek může být ukončen na vyžádání zainteresované strany po oznámení a slyšení o nedostatku přiměřené ochrany příslušného majetku nebo jestliže dlužníkovi chybí hodnota majetku po odečtení dluhů a hypoték a majetek není způsobilý pro efektivní reorganizaci.
 - a. Přiměřená ochrana majetku může být poskytnuta:
 - (1) Prováděním periodických placení v hotovosti do rozsahu jakéhokoliv snížení v hodnotě věřitelova podílu na majetku dlužníka.
 - (2) Poskytnutím dodatečného nebo náhradního zadržovacího práva ke kompenzaci jakéhokoliv snížení v hodnotě věřitelova podílu na majetku dlužníka.
 - (3) Udělením jakéhokoliv jiné formy pomoci, která dává věřiteli s podílem na majetku „nepochybný ekvivalent“ takového podílu.
 - b. Nejvyšší soud USA odmítl argument, že zabezpečené podíly věřitele nepřímou oprávněné k přiměřené ochraně během automatického odkladu zahrnuly právo na zbavení majetku (pro nezaplacený hypotekární dluh), prodej majetku a znovuinvestování výtěžků z prodeje. Věřitelé dokazovali, že hodnota zaručeného věřitelova podílu nepřímou oprávněného k adekvátní ochraně během automatického odkladu zahrnuje „příležitostné náklady“, takže není možno znovu investovat výtěžky ze zabavení majetku a prodeje průvodního (kolatelárního) majetku.
 - c. Soudy jsou v určité neshodě, pokud jde o to, zda termín „nezbytný (způsobilý) pro efektivní reorganizaci“ znamená, že majetek je podstatný k operaci (provozu) farmy a že existuje odůvodněná pravděpodobnost úspěšné rehabilitace dlužnickových obchodů v přiměřené době nebo zda znamená jen, že majetek je podstatný k provozu farmy.

d. Věřitel nemůže vyžadovat přiměřenou ochranu od dlužníka v bankrotu během automatického odkladu, jestliže je věřiteli bráněno v zabavení záručního podílu v důsledku nekonkursního zákazu na zabavení.

2. Automatický odklad může být modifikován „pro případ“.

3. Odklad pokračuje, dokud je odklad užitečný nebo je majetek uzavřený nebo není zproštěný projednávání nebo dokud není uděleno zproštění nebo dokud není potvrzen plán reorganizace.

E. Společný případ může být podán nezávisle mužem a jeho ženou. Je přípustný společný případ obsahující obchodní či akciovou společnost a výhradního podílníka společnosti, kde společnost byla vytvořena k provozování farmy vlastněné dlužníkem.

F. Družstvo je pojednáváno jako společnost pro účely registrace konkursu či bankrotu.

G. Majetek zesnulého nemůže být dlužníkem.

1. Jestliže případ kapitoly 7 byl již zahájen, když dlužník zemře, pak je třeba v případě pokračovat, jako kdyby dlužník nezemřel.

2. Jestliže případ kapitoly 11, 12 nebo 13 se již zahájil, pak když dlužník zemře, je třeba zamítnout projednávání případu, pokud není možná další správa pozůstalosti, a to v nejlepším zájmu zúčastněných stran.

II. Osvobození farmářů od neúmyslného konkursu

A. Obecně věřitelé insolventního dlužníka mohou žádat, aby dlužník měl přisouzen neúmyslný bankrot, jestliže nároky věřitelů činí celkem alespoň o 5 000 USD více než je hodnota jakékoliv zástavy v držení věřitelů.

1. Alespoň tři věřitelé se musí připojit k žádosti, má-li dlužník 12 nebo více věřitelů.

2. Neúmyslná jednání jsou k dispozici pouze pro likvidace (kapitola 7) a pro sanování podle kapitoly 11. Neúmyslná jednání nemohou být zahájena v případě dlužnických rehabilitačních plánů podle kapitoly 12 nebo 13.

B. Převážně kvůli kongresovému uznání nejistoty cen a výnosů pokračují „farmáři“ v tom, aby byli osvobozeni od neúmyslného jednání.

1. Zákon o reformě konkursu z roku 1978 nedovoluje věřitelům podání nedobrovolné žádosti proti farmáři a rovněž nedovoluje konverzi případu kapitoly 11 na případ kapitoly 7 nebo postup kapitoly 13 na případ buď kapitoly 7 nebo 11, je-li dlužník farmář, pokud farmář nevyžaduje konverzi.

2. Pro tento účel je „farmář“ definován jako osoba, která během roku bezprostředně předcházející daňový rok, v němž byla podána žádost

o konkurs, obdržela více než 80 % z hrubého příjmu osoby z farmářského provozu vlastněného nebo provozovaného danou osobou.

- a. „Farmářská činnost či provoz“ zahrnuje „hospodářství či zemědělství, obdělávání půdy, mlékářskou výrobu, chov dobytka, pěstování nebo produkci zemědělských plodin, drůbeže, skotu, koní nebo ovcí a produkci drůbežářských nebo živočišných produktů v nezpracovaném stavu“. Kongres patrně zamýšlel, aby termínu „zemědělská činnost“ byla dána široká interpretace a aby nebyl omezen na specifické zemědělské činnosti uvedené výše. V případě z roku 1980 společnost, která pouze vlastnila zemědělský provoz, byla považována za zemědělce, i když společnost ve skutečnosti neprovozovala zemědělskou činnost.
 - b. Termín „osoba“ je definován tak, že zahrnuje společnosti, společenství či partnerství a jiné obchodní subjekty.
 - c. Termín „hrubý příjem ze zemědělské činnosti“ není definován v zákoně o konkursu. V případě z roku 1980 aplikoval soud 80% test ve zjištění, že majitel venkovského sídla (který dostává 1 500 USD měsíčně z právní praxe a 40 USD ze zemědělské činnosti) nemohl změnit zástavní podíl na sídle, jelikož je to pouze bydliště a ne „zemědělská usedlost či farma“. Některé soudy se drží toho, že příjem z nájemného placeného hotově není „hrubý příjem ze zemědělské činnosti“.
 - d. Dlužníkův stav jako zemědělce je obhajobou, kterou dlužník musí hájit a dokazovat u soudu, aby byl přípustný jako dlužník.
3. Zemědělec, který podává žádost podle kapitoly 11, ale nepodaří se mu podat plán reorganizace během 120 dní od podání, je tudíž vystavený likvidačnímu plánu podanému stranou v zájmu podle postupu kapitoly 11.

III. Likvidace (kapitola 7)

A. Zahájení konkursního případu

1. Případ kapitoly 7 je zahájen zemědělcem podáním dobrovolné žádosti a zaplacením podacího poplatku 120 USD.
2. Povinnosti dlužníka podle kapitoly 7:
 - a. Sepsání seznamu věřitelů.
 - b. Sepsání soupisu aktiv a pasív, průběžného příjmu a nákladů a prohlášení o finančních záležitostech.
 - c. Projevení zámyslu během 30 dní od podání žádosti nebo podle schůzky věřitelů (podle toho, co je dříve), pokud jde o zadržení nebo vzdání se majetku, zproštění a znovustvrzení dluhů.
 - d. Spolupráce s osobou, která dala dlužníkovi zabavit majetek.
 - e. Zbavení se majetku a zaznamenané informace vzhledem k pozemkovému majetku.

f. Přítomnost na zprošťujícím slyšení.

B. Prozatímní svěřenský správce.

1. Jakmile je podána dobrovolná žádost, soud ustanoví prozatímního svěřenského správce, aby dozoroval na záležitostech dlužníka.
2. Prozatímní svěřenský správce přebírá držení dlužníkovy majetku a řídí dlužníkovy obchody a obecně provádí stejné funkce jako stálý svěřenský správce.

C. První schůze věřitelů

1. Na první schůzi věřitelů mohou věřitelé zvolit svěřenského správce a výbor (komisi) věřitelů. Jestliže v této době svěřenský správce není zvolen, pak prozatímní svěřenský správce slouží jako svěřenský správce.
2. Věřitel může hlasovat při volbě svěřenského správce, jestliže věřitel:
 - a. má nesporný, fixní, likvidní, nekrytý nárok,
 - b. nemá podíl materiálně nepříznivý vůči jiným hlasujícím věřitelům,
 - c. nemá přístup k důvěrným informacím.
3. Ke zvolení svěřenským správcem musí daná osoba získat hlasy věřitelů majících většinu v množství nároků držených věřiteli, kteří hlasují pro svěřenského správce.
4. Dlužník se musí na požádání objevit a podrobit vyšetřování pod přísahou na první schůzi věřitelů.

D. Není třeba, aby věřitel podal ověření nároku u soudu nebo svěřenského správce, který by měl být placen z příslušného majetku. Avšak věřitel musí podat důkaz nároku přicházejícího v úvahu pro přednostní postavení při rozdělování aktiv dlužníka, jestliže věřitel není uveden v seznamech poskytnutých soudem. Nepřípustné nároky zahrnují:

1. Nároky nevykonatelné proti dlužníkovi podle jakékoliv dohody nebo aplikovatelného zákona.
2. Nároky na nevyzrálé podíly.
3. Nároky, které mohou být vyrovnány dlužníkem.
4. Nároky na majetkové daně do rozsahu, kdy nárok přesahuje hodnotu podílu z dlužníkovy majetku ve vlastnictví.
5. Nároky na služby „člověka s přístupem k důvěrným informacím“ nebo právního zástupce do rozsahu, kdy nárok přesahuje odůvodněnou hodnotu služeb.
6. Nároky na výživné nebo podporu při výchově dítěte vznikající po datu podání příslušné žádosti.
7. Jisté nároky na škodu vyplývající z přerušení nájmu.
8. Jisté nároky vznikající z přerušení zaměstnanecké smlouvy.

9. Nároky vyplývající ze snížení federálního daňového úvěru způsobeného pozdním placením státních zaměstnaneckých daní.
10. Nároky vznikající po podání dané žádosti vyjma jinak přípustných nároků vznikajících v normálním chodu dlužnickových obchodů po podání příslušné žádosti, ale před soudním rozhodnutím o poskytnutí úlev nebo ustanovením svěřenského správce.

E. Majetek dlužníka

1. Majetek se skládá ze všeho vlastnictví dlužníka včetně:
 - a. všech dlužnickových zákonných a kmenových podílů ve vlastnictví,
 - b. všech podílů dlužníka a manželky dlužníka na společenském vlastnictví,
 - c. jistého vlastnictví znovuzískaného svěřenským správcem,
 - d. vlastnictví ochraňovaného pro prospěch, nebo k přenesení na majetku,
 - e. majetku, který dlužník oprávněně získá během 180 dní od podání příslušné žádosti odkazem závěti, dědictvím, smlouvou o majetkovém převodu, rozhodnutím o rozvodu, životní pojistkou nebo náhradou při úmrtí,
 - f. výnosů, plodů, potomstva, nájemného, pachtovného a výdělků či zisků z držby majetku. Podíl na majetku získaný po zahájení případu je rovněž vlastnictvím majetku. Příjmy či výdělků získané společností po zahájení případu jsou ve vlastnictví majetku,
 - g. majetek získaný jednotlivým dlužníkem z výtěžků za služby poskytnuté dlužníkem po zahájení případu nejsou ve vlastnictví daného majetku.
2. Zproštění:
 - a. Původně i zproštěný majetek je zahrnut do dlužnickova majetku, ale dlužníkovi je dovoleno, aby si ponechal zproštěný majetek a pouze nezproštěný majetek je používán pro placení věřitelům.
 - b. Neexistuje žádný zákaz proti konverzi neosvobozeného majetku na osvobozený majetek před podáním konkursu.
 - (1) Avšak primárním účelem dlužníka nesmí být překážení, zdržování nebo podvádění věřitelů.
 - (2) Fondy používané k získávání osvobozeného majetku nesmí být z prodeje jistoty (ručení) nebo jako výsledek zločinu dlužníka.
 - c. Dlužníci si mohou vybrat mezi dvěma zprošťujícími schématy:
 - (1) Dlužník si může vybrat 11 osvobození poskytovaných federálním zákonem včetně:
 - (a) až do 7 500 USD v hodnotě majetku použitého dlužníkem (nebo rodinným příslušníkem dlužníka) jako obydli;
 - (b) až do 1 200 USD v hodnotě za jedno motorové vozidlo;
 - (c) všechny položky jako jsou bytové či domovní zařízení, domácí movitý majetek, oděvy, domácí spotřebiče, knihy, zvířata, hudební nástroje

- v držení dlužníka nebo rodinného příslušníka dlužníka hlavně pro osobní, rodinné nebo domácí používání až do 200 USD na položku nebo až na celek 4 000 USD;
- (d) až do 500 USD v celkové hodnotě šperků držených pro osobní, rodinné nebo domácí používání;
 - (e) osvobození druhu tzv. „divoká karta“ ve výši 400 USD až do 3 750 USD z množství nepoužitého pro osvobození za sídlo dlužníka, v jakémkoliv majetku;
 - (f) až do 750 USD v celkové hodnotě náradí, odborných knih nebo nástrojů pro profesi dlužníka nebo rodinného příslušníka dlužníka;
 - (g) jakákoliv nedospělá životní pojistka vlastněná dlužníkem vyjma úvěrové životní pojistky;
 - (h) až do 4 000 USD v dividendách, úrokové nebo půjčkové hodnotě z určité jiné životní pojistky;
 - (i) odborně předepsané zdravotní pomůcky;
 - (j) právo dlužníka dostávat jisté výhody a platby jako jsou sociální pojištění, dávky v nezaměstnanosti, veteránské náhrady, dávky v pracovní neschopnosti, výživné, roční renty (anuity), bonifikace z cenných papírů nebo podobné projekty a některé důchody;
 - (k) právo dlužníka dostávat kompenzační částky jako za nezákonnou smrt, tělesné zranění nebo ztrátu budoucích příjmů a částek placených obětní zločinů.
- (2) V alternativě může dlužník nárokovat jakékoliv osvobození majetku podle federálního zákona (jiného než je 11 příkladů osvobození v zákonu o konkursu), státního nebo místního zákona a jakýkoliv podíl, který měl dlužník před zahájením případu na majetku jako spolumajitel nebo majitel celku do rozsahu, jaký podíl je osvobozen podle nekonkursního zákona.
- (a) Federální zákon o konkursu dovoluje státům legislativně vymezit nebo zakázat používání federálních způsobů osvobození. Třicetčtyři států rozhodlo nedovolit používání federálních osvobození, včetně lowy. Dlužníci v těchto státech mohou pouze používat způsoby osvobození poskytované podle nekonkursního zákona. Obecně to znamená, že přípustná osvobození jsou ta, která jsou dovolena státem Iowa. V Iowě toto zahrnuje:
- (1) Oděvy dlužníka a jeho rodinných příslušníků až do 200 USD na položku a 1 000 USD celkem a jakýkoliv snubní nebo zasnubní prsten vlastněný a získaný dlužníkem nebo jeho rodinným příslušníkem před a nebo v datu svatby.
 - (2) Jedna brokovnice a buď jedna puška nebo malorážka až do 200 USD na položku a 1 000 USD celkem.
 - (3) Hřbitovní pozemek nepřesahující 1 akr.

- (4) Položky domácího zařízení, domácího zboží a domácích spotřebičů držené hlavně pro osobní, rodinné nebo domácí používání dlužníka nebo jeho rodinného příslušníka nepřesahující 2 000 USD celkem.
- (5) Pojistky:
- (a) Podíl jednotlivce na jakémkoliv narostlém podílu (dividendě) či úroku, půjčky nebo přenechané hodnotě nebo jakýkoliv jiný podíl na životní pojistce vlastněné jednotlivcem, jestliže obmyšlená osoba je manželka jednotlivce, dítě nebo rodinný příslušník. Částka pro osvobození nesmí přesahovat 10 000 USD úhrnem za pojištění získané během dvou let od doby vydávání data exekuce nebo nárokování osvobození.
 - (b) Výtěžky životního pojištění splatné manželce, dítěti nebo rodinným příslušníkům jednotlivce jsou osvobozeny od věřitelů.
 - (c) Částky placené z úrazového, nemocenského nebo invalidního pojištění jsou vyňaté pro pojištěného nebo, v případě jeho smrti, pro manželku, děti nebo rodinné příslušníky pojištěného.
 - (d) Až do 15 000 USD úhrnem z výhod ze všech dospělých pojištění životního, úrazového, nemocenského a invalidního pojištění splatných žijící manželce, dětem nebo rodinným příslušníkům na dluhy obmyšlené osoby smluvené před smrtí pojištěné osoby.
- (6) Odborně předepsané zdravotní pomůcky pro dlužníka nebo rodinného příslušníka dlužníka.
- (7) Dlužníková práva v sociálním pojištění, dávkách v nezaměstnanosti nebo dávkách místní veřejné pomoci; veteránských náhradách; nemocenských nebo invalidních dávkách; výživném, podporovacích dávkách odůvodněné nutných pro dlužníka a rodinné příslušníky a dále v důchodech, ročních rentách nebo podobných plánech a kontraktech pro případ nemoci, neschopnosti, úmrtí, stáří nebo příslušné délky zaměstnání v rozsahu nutném pro podporu dlužníka a jakýchkoliv jeho rodinných příslušníků.
- (8) Jakákoliv kombinace následujícího nesmí přesahovat celkem 5 000 USD.
- (a) Hudební nástroje, nezahrnující rádiové a televizní přijímače nebo záznamová a přehrávací zařízení, držené hlavně pro osobní, rodinné nebo domácí používání dlužníka nebo rodinných příslušníků dlužníka.
 - (b) Jedno motorové vozidlo.
 - (c) Pro dlužníky v konkursu dlužníků podíl v narostlých mzdách a refundacích federálních daní ode dne podání konkursu nepřesahující celkem 1 000 USD.

- (9) Je-li dlužník angažován v jakékoliv profesi nebo místě jiném než zemědělství, patřičné nářadí, odborné knihy nebo nástroje řemesla či živnosti dlužníka nebo rodinných příslušníků dlužníka, ve výši nepřesahující 10 000 USD celkem.
- (10) Je-li dlužník angažován v zemědělství a neuplatňuje-li zdržení v prosazení soudního projednání příslušného manka, jakákoliv kombinace následujícího nepřesahující 10 000 USD celkem:
- (a) Nářadí a vybavení přiměřeně spjaté s normální zemědělskou činností. Toto osvobození je kromě osvobozeného motorového vozidla.
 - (b) Živý inventář a potrava pro živý inventář přiměřeně spjatá s normální zemědělskou činností.
- (11) Jestliže dlužník pracuje na zemědělské půdě, provede se zabavení a je vydán soudní rozsudek o deficitu proti dlužníku a dlužník neuplatňuje zdržení v prosazení rozsudku o deficitu, pak „čisté příjmy či výdělky“ dlužníka jsou osvobozeny od soudního obstavení k prosazení soudního nálezu deficitu po dvou letech od vstupu rozsudku o deficitu. Avšak výdělky „placené dlužníkovi přímo nebo nepřímo dlužníkem“ nejsou osvobozeny.
- (12) U.S. vládní penze.
- (13) Kompenzační příspěvky pracovníků.
- (14) Domácnost vyjma dluhů nadělaných před jejím získáním, ty, pro něž byla usedlost zatížena písemným závazkem poté, co všechen jiný majetek byl vyčerpán a dluhy utrpěné pro zlepšení usedlosti. Usedlost obsahuje obytný dům používaný jako domov pro vlastníka, který nepřesahuje 1,5 akru, je-li ve městě, nebo 40 akrů jinak. Je-li hodnota menší než 500 USD, může být usedlost zvětšena, aby dosáhla této částky.
- (15) Soukromé knihovny, rodinné bible, obrazy a fotografie nepřesahující hodnotu 1 000 USD.
- (16) Nepřesahující 100 USD celkem v jakékoliv hotovosti po ruce, bankovní vklady, směnky nebo jiné vklady nebo jiný osobní majetek, který není jinak specificky uvedený.
- (b) Je-li k dispozici určitá volba, může dlužník zvolit takovou kategorii osvobození, která by byla nejvýhodnější. Manželky, které podávají společnou žádost, jsou oprávněny provést svá vlastní osvobození a každá manželka musí zvolit stejnou osvobozovací kategorii, jestliže stát neprojednal a neuzákonil zakázání používání federálních způsobů osvobození.
- (c) Důležitým faktorem v nárokování osvobozeného majetku je, že dlužník může zrušit platnost soudního zadržovacího práva nebo

neposessorních úroků (či podílů) z dlužních úpisů v následujících případech:

(1) Osvobozených domácích zařízení a zboží, oděvech, spotřebičích, knihách, zvířatech, plodinách, hudebních nástrojích a špercích. U takového musí být jednotlivé položky „drženy hlavně pro osobní, rodinné nebo domácí užívání dlužníka nebo jeho rodinných příslušníků“, aby bylo zadržovací právo zrušitelné.

(2) Osvobozené nářadí a odborné knihy a nástroje pro řemeslo či živnost dlužníka nebo řemeslo či živnost rodinných příslušníků dlužníka a odborně předepsané zdravotní pomůcky dlužníka nebo jeho rodinných příslušníků do rozsahu, kdy úroky z dlužních úpisů nejsou úroky z dlužních spisů za nákupní cenu a poškodily či snížily by dané osvobození.

(3) Tak může být věřitelovo zadržovací právo zbaveno platnosti do rozsahu, kdy by dlužník mohl nárokovat daný majetek jako osvobozený.

F. Svěřenský správce

1. Svěřenský správce má různé pravomoci ke zrušení nároků věřitelů a držitelů retenčního práva kromě těch, které byly poznamenány výše:

- a. Svěřenský správce může být schopen anulovat nároky věřitelů prosazením ručitelova podílu nebo účasti na majetku dlužníka.
- b. Svěřenský správce může anulovat (zbavit účinnosti) zákonná zadržovací práva, jestliže se retenční právo stalo zprvu účinným, když se dlužník angažoval v konkursním nebo úpadkovém řízení.
- c. Svěřenský správce může anulovat preferenční převody učiněné dlužníkem třetím stranám až do jednoho roku před zahájením konkursního případu.

(1) Zrušitelné převody zahrnují:

- (a) převod vlastnictví nebo držby majetku nebo
- (b) udělení věřitelova podílu či účasti na majetku.

(2) Aby byl zrušitelný, obsahuje preferenční převod dlužníkovu majetku věřiteli nebo v jeho prospěch na účet dluhu, zatímco byl dlužník insolventní. Převody jsou anulovatelné, jsou-li učiněny během 90 dní před podáním žádosti o konkurs nebo během jednoho roku před podáním, jestliže zasvěcená osoba měla přiměřený dobrý důvod se domnívat, že dlužník byl insolventní v době převodu.

(3) Některé typy převodů nejsou anulovatelné jakýmkoliv způsobem:

- (a) Směny učiněné za novou cenu danou v době převodu.
- (b) Platby za dluhy utpěné v běžném průběhu obchodů.
- (c) Záruční podíly za nákupní cenu dokončené během 10 dní po vytvoření podílu či účasti.

- (d) Převody, kde nová cena či hodnota byla získána po převodu.
 - (e) Věřitelské podíly v inventáři (zásobách) nebo pohledávkách. Termín „inventář“ je definován pro konkursní účely - zahrnuje zemědělské produkty takové jako plodiny a živý inventář držené pro prodej nebo pronájem. Ačkoliv by bylo možno argumentovat, že svěřenský správce by mohl anulovat věřitelský podíl na pěstování plodin do rozsahu, kdy plodiny se zvedly na hodnotě během 90 dní před konkursem, legislativní historie konkursního zákona ukazuje, že svěřenecký správce by nemohl anulovat zabezpečené podíly na plodinách a živém inventáři,
 - (f) zákonná retenční práva nezrušitelná podle kapitoly 11 U.S.C. § 545.
 - (g) Převody méně než 600 USD učiněné jednotlivcem, jehož dluhy jsou hlavně spotřebitelské dluhy.
 - (h) Převody majetku, který nepatří dlužníkovi.
- d. Svěřenský správce může anulovat podvodné převody, úmyslné nebo neúmyslné, učiněné nebo vydané obligace během jednoho roku před podáním žádosti o konkurs s úmyslem bránit, zdržovat nebo podvést věřitele.
 - e. Většina převodů majetku dlužníkem po podání žádosti o konkurs může být zrušena.
 - f. Prodejce zboží, který v obvyklém obchodování prodává zboží, může vymáhat zpět zboží prodané dlužníkovi, jestliže dlužník přijal zboží, když byl insolventní; prodejce písemně žádá zpět zboží během 10 dní poté, co dlužník dostal zboží a prodejce má zákonné nebo zvykové či angloamerické obecné právo na žádání navrácení zboží.
2. Obecně, jestliže svěřenský správce úspěšně anuloval dlužníkův převod, může svěřenský správce znovu získat zpět převedený majetek nebo hodnotu převedeného majetku od původního nabyvatele nebo bezprostředního či zprostředkovaného nabyvatele od původního nabyvatele. Avšak svěřenský správce nemůže získat majetek zpět od nabyvatele, který dal příslušnou cenu, včetně splacení dluhu, v dobré víře a beze znalosti, že převod je anulovatelný.
 3. Obecně majetek získaný dlužníkem po zahájení konkursního případu, není subjektem jakéhokoliv předpetičního zadržovacího práva. Avšak příjmy, produkty, plody, ovoce, nájemné nebo zisky z majetku nabyté dlužníkem po podání žádosti o konkurs, které byly získány před konkursem a proti nimž byl vytvořen platný věřitelský podíl na majetku a jeho výtěžcích, plodech, ovoci, nájemném a ziscích před konkursem, jsou subjektem zadržovacího práva po podání žádosti o konkurs.

G. Rozdělení majetku

1. Obecně, majetek podléhající zadržovacímu právu je použit k uspokojení tohoto práva. Svěřenský správce v konkursu často „se vzdává práva“ na majetek tam, kde hodnota majetku je menší než dlužná částka. Věřitelé pak

- mají volný přístup, aby získali daný majetek zabavením nebo převzetím zadluženého majetku místo placení nebo jinými nápravnými prostředky.
2. Pro ostatní majetek je pořadí rozdělování specifikováno:

a. Předností třídy věřitelů:

- (1) Dovolené administrativní výlohy.
- (2) Nekryté nároky vznikající po podání nedobrovolné žádosti a před poskytnutím výnosu o úlevě nebo jmenováním svěřenského správce.
- (3) Nekryté nároky za mzdy, platy a odměny až do výše 2 000 USD na věřitele.
- (4) Nekryté nároky na příspěvky do zaměstnaneckých dobročinných plánů až do 2 000 USD na zaměstnance mínus jakákoliv částka placená zaměstnanci podle bodu (3) výše.
- (5) Nekryté nároky producentů obilí až do 2 000 USD na producenta za obilí nebo výnosy z obilí proti dlužníku vlastnickému skladovací zařízení na obilí a nekryté nároky rybářů až do 2 000 USD na rybáře proti dlužníku vlastnickému příslušná výrobní nebo zpracovatelská zařízení. Konkursní soud musí na žádost producenta obilí, který je věřitelem na zařízení ke skladování obilí, urychleně vyřadit stanovení podílů v dispozičním právu na obilí skladované v daném zařízení.
- (6) Až do 900 USD na nárok z nekrytých nároků na peníze uložené dlužníkem za nákup, pronájem nebo pachtovné z majetku nebo služeb, které nebyly doručeny nebo poskytnuty.
- (7) Nekryté nároky vládních jednotek za daně, poplatky a penále.
 - (a) Daň z příjmu nebo hrubé tržby za daňový rok končící při nebo před datem podání konkursní žádosti, pro niž je příslušné přiznání naposledy, je-li potřebné, splatné (včetně převedených částek) po třech letech před podáním žádosti o konkurs.
 - (b) Daň z příjmu nebo hrubé tržby vyměřené během 240 dní plus jakýkoliv čas plus 30 dní, kdy byla učiněna nabídka na kompromisní řešení s ohledem na daň v době 240 dní, po níž bylo vyměření necháno nerozhodnuté, před datem podání konkursní žádosti.
 - (c) Daň nebo clo pokud jde o to, že přiznání, je-li potřebné, nebylo podáno nebo bylo podáno po datu, kdy bylo přiznání naposledy očekávané a po dvou letech před datem podání konkursní žádosti; nebo s ohledem na to, že dlužník učinil podvodné přiznání nebo se vědomě pokusil dopustit se daňového úniku nebo anulovat daň.
 - (d) Daň z majetku vyměřená před zahájením případu a naposledy splatná bez penále po jednom roku před datem podání konkursní žádosti.
 - (e) Daň potřebná k inkasu nebo odmítnutí a které dlužník podléhá v jakémkoliv rozsahu.

- (f) Zaměstnanecká daň ze mzdy, platu nebo odměny či provize jako prioritní položka vydělavaná dlužníkem před datem podání žádosti, pro niž je přiznání naposledy splatné tři roky před datem podání konkursní žádosti.
- (g) Spotřební (jinak napřímá) daň (včetně dědické daně) z transakce proběhnuvší před datem podání konkursní žádosti, pro niž je přiznání (je-li potřebné) naposledy proveditelné po třech letech před datem podání konkursní žádosti.
- (h) Nepřímá daň (včetně dědické daně), není-li přiznání vyžádáno, z transakce proběhnuvší během tří let bezprostředně předcházející datum podání konkursní žádosti.
- b. Podle této priority je rozdělování prováděno nekrytým věřitelům, kteří nejsou omluveni za pozdní podání žádosti.
- c. Rozdělování je pak prováděno osobám či subjektům s nároky na nezaplacené pokuty, penále, zálohy nebo násobné, trestní nebo exemplární náhrady škody, které nejsou kompenzací za skutečnou, finanční ztrátu.
- d. Jako další prioritou se věřitelům z předchozích kategorií platí úrok v zákonné splátce od data podání příslušné žádosti.
- e. Nakonec jakékoliv zbývající finanční prostředky jsou vyplaceny dlužníkovi.

H. Osvobození (vyrovnání) dluhů

1. Obecně pouze dluhy, které vznikly před vstupem nařízení o úlevě /nebo před podáním dané žádosti), jsou osvoboditelné či vyrovnatelné. Avšak ne všichni dlužníci přicházejí v úvahu pro osvobození či vyrovnání dluhů a ne všechny dluhy jsou způsobilé pro osvobození (vyrovnání).
2. Pouze jednotliví dlužníci jsou způsobilí k osvobození či vyrovnání dluhů.
3. Kategorie dluhů nezpůsobilých pro osvobození či vyrovnání:
 - a. Daně a celní poplatky, které jsou oprávněny pro preferenci, pro něž přiznání k dani nebylo podáno nebo bylo podáno pozdě, pro něž bylo podáno podvodné přiznání nebo u nichž se dlužník pokusil dopustit daňového úniku.
 - (1) Penále na neosvoboditelné daně nejsou osvoboditelné.
 - (2) Federální retenční právo na daň z příjmu proti osvobozenému majetku není osvobozeno v konkursu, ačkoliv dluhy za daně, penále a úroky zabezpečené zadržovacím právem mohou být osvobozeny v konkursu a osvobozený majetek je podroben zabavení a prodeji k zaplacení daňového zadržovacího práva.
 - b. Pokuty, penále a zálohy splatné vládní organizaci, které nejsou kompenzací za finanční ztrátu.

- c. Studentské půjčky, které jsou pojištěné, garantované nebo financované vládou organizací, pokud půjčka byla „dlužná a splatná“ více než pět let před podáním žádosti o konkurs.
 - d. Nároky ani uvedené ani podle plánu určené dlužníkem v čase, kdy se dovolí věřiteli podat včasné důkazy na příslušný nárok.
 - e. Výživné a podpora dítěte.
 - f. Nároky založené na přijetí peněz, majetku nebo služeb podvodnými, falešnými záminkami nebo písemným falešným tvrzením o finančním stavu dlužníka (nebo zasvěcené osoby) záměrně učiněnými k nalákání věřitelů.
 - g. Nároky založené na podvodu nebo defraudaci, zatímco dlužník působil ve svěřeném úřadě či funkci, nebo založené na zpronevěře nebo odcizení cizího majetku.
 - h. Nároky založené na úmyslném nebo svévolném zranění.
 - i. Dluhy, které byly (nebo mohly být) uvedeny v procesu předchozího konkursu a nebyly osvobozeny v dřívějším postupu pro dlužníkovy činy nebo postoje.
 - j. Nároky dlužné jednotlivému věřiteli sdružující více než 500 USD za luxusní zboží a služby prováděné jednotlivcem v době nebo během 40 dní od podání konkursní žádosti.
 - k. Hotovostní zálohy (půjčky jako zálohy) združující více než 1 000 USD, které jsou spotřebitelským úvěrem podle úvěrového plánu s otevřeným koncem, jestliže byly vystaveny v době nebo 20 dní před podáním konkursní žádosti.
 - l. Nároky vznikající ze soudního projednávání vedeného proti dlužníku za řízení motorového vozidla v opilém stavu podle zákona.
 - m. Obecně dlužníkovi bude odepřeno příslušné osvobození za podvodné chování během jednoho roku od podání konkursní žádosti nebo během konkursního případu nebo pro neschopnost vysvětlit ztrátu aktiv nebo zachovat dostatečné informace týkající se dlužníkovy finančního stavu nebo obchodních transakcí.
4. Osvobození nemůže být poskytnuto, jestliže dlužník:
- a. podvodně převedl, zničil nebo zatajil majetek během jednoho roku před podáním žádosti nebo pokud jde o majetek z dědictví po podání žádosti;
 - b. neospravedlnitelně zatajil, zničil, zfalšoval nebo neudržel záznamy neoprávněným způsobem;
 - c. vědomě nebo podvodně dal falešný přísahný slib nebo zprávu o činnosti (vyúčtování);
 - d. nebyl schopen uspokojivě vysvětlit ztrátu nebo deficit aktiv;
 - e. odmítl se řídit soudním rozhodnutím; nebo

- f. se dopustil čehokoliv z výše uvedeného ve spojení s případem týkajícím se člověka s přístupem k důvěrným informacím (zasvěcené osoby) během jednoho roku před podáním dané žádosti.
- 5. Osvobození nemůže být získáno, jestliže dlužník dostal osvobození podle kapitoly 7 nebo 11 v případě zahájení během šesti let před podáním dané žádosti. Dřívější osvobození podle kapitoly 12 nebo 13 nevylučuje osvobození podle kapitoly 7 během šesti let, jestliže:
 - a. dlužník zaplatil 100 % z nekrytých nároků, nebo
 - b. dlužník zaplatil 70 % z nekrytých nároků, příslušný plán byl navržen v dobré víře a bylo to dlužníkově nejlepší úsilí.

IV. Urovnání dluhů (kapitola 11)

- A. Obecně „jakákoliv osoba či subjekt“ vyjma vládní organizace může být dlužníkem v případě kapitoly 11.
- B. Účelem postupu kapitoly 11 je spíše urovnání a reorganizace dluhů, než likvidace dlužnickových aktiv. Ve většině případů dlužník zůstává držitelem majetku, formuluje plán přijatelný věřitelům na zaplacení dluhů a vytváří dostatečné fondy k zaplacení dluhů.
 - 1. Konkursní pravidla však poskytují kontrolu nad dlužníkem a majetkem dlužníka a také nad formulací plánu na zaplacení dluhů.
 - 2. Jmenování svěřenského správce je oprávněné pro řízení majetku, je-li nutné podle okolností při vyžádání k soudu.
 - 3. Majetný dlužník (a debtor in possession) má pravomoci a povinnosti svěřenského správce.
 - a. Majetný dlužník není oprávněn ke kompenzaci.
 - b. Hlavní funkcí majetného dlužníka je formulovat plán přijatelný věřitelům.
 - c. Majetný dlužník je zmocněnec (fiduciář) a má svěřenské povinnosti vůči věřitelům a soudům.
 - d. Místo jmenování svěřenského správce může soud jmenovat vyšetřovatele či revizora k vyšetřování jednání a finančního stavu dlužníka, provozu dlužnickových obchodů a vhodnosti v pokračování dlužnickových obchodů.
 - e. V jižním okresu Iowy (Southern District of Iowa) podle obecného soudního výnosu datovaného 15. březnem 1985 musí zemědělský dlužník podat měsíční prohlášení o příjmu a pohybu hotovosti a dále čtvrtletní bilance. Výnos rovněž vyžaduje, aby žádost podle kapitoly 11 spojil s počáteční finanční zprávou, která obsahuje prohlášení o příjmu, bilanční arch a projektovaný pohyb hotovosti pro prvních 30 dní provozu podle kapitoly 11.
 - 4. Poplatek za podání žádosti podle kapitoly 11 je 500 USD. Kromě toho se předepisuje čtvrtletní poplatek za každé čtvrtletí, dokud není schválen

příslušný plán nebo dokud není konvertován daný případ nebo není zamítnuto projednávání případu, jedno, co nastane první; založeno na vyplacených částkách během čtvrtletí:

Vyplacené částky v USD	Poplatek v USD
méně než 15 000	150
15 000 - 150 000	300
150 000 - 300 000	750
300 000 - 3 000 000	2 250
3 000 000 nebo více	3 000

Čtvrtletní poplatek se neaplikuje na případy zahájené před 27. říjnem 1986, je-li schválen nějaký plán nebo podána konečná zpráva během tří let.

C. Osvobozovací pravidla se aplikují na případ kapitoly 11

D. Plány kapitoly 11

1. Základní složky plánu:

- klasifikují nároky a podíly,
- specifikují postupy, které mají být poskytnuty pro každou třídu nebo podíl, a
- poskytují přiměřené prostředky pro provádění plánu.

2. Dlužník může dát zapsat plán se žádostí začínající dobrovolný případ nebo kdykoliv v dobrovolném případě nebo nedobrovolném případě.

3. Kdo může podat plán:

- Pouze dlužník může podat nějaký plán do doby po 120 dnech po datu nařízení o ulehčení.
- Jakákoliv strana v dané věci (včetně dlužníka, svěrenského správce, věřitelského výboru, výboru držitelů dlužního úpisu nebo svěrenského správce dokumentů), jestliže:
 - byl jmenován svěrenský správce,
 - dlužník nepodal plán dříve než 120 dní po datu nařízení o ulehčení, nebo
 - dlužník nepodal plán, který byl přijat před 180 dny po datu nařízení o úlevu.

Soud může snížit nebo zvýšit 120 a 180denní období.

4. Schválení plánu.

a. Kroky obsažené ve schvalování:

- plán je formulován,
- je vyhledáváno přijetí věřiteli,
- je drženo schvalovací slyšení a plán je buď schválen nebo není schválen.

b. Požadavky na schválení:

- (1) Aby došlo ke schválení soudem, musí být plán přijat všemi poškozenými třídami držitelů nároků. Soud však může „nechat projít“ plán za jistých okolností, je-li plán přijat alespoň jednou poškozenou třídou držitelů nároků.
 - (a) Daně, které se kvalifikují jako administrativní výdaje z majetku, se musí platit plně podle plánu kapitoly 11, aby mohl být plán schválen.
 - (b) Daně, které se nekvalifikují jako administrativní výdaje, ale které jsou jinak oprávněny k přednostnímu pojednání, mohou být odloženy na období ne více než šest let po vyměření daňového nároku s úrokem (či podílem) dostatečným, aby se učinila platba rovná přípustné částce nároku.
- (2) Plán nemůže být schválen, jestliže plán nezaplatí každému držiteli nároku tolik, kolik by dostal podle likvidačního způsobu kapitoly 7, ledaže by ti, kteří dostali méně, akceptovali daný plán.
- (3) Držitel zabezpečeného nároku musí dostat celou hodnotu majetku zajišťujícího daný nárok nebo celou hodnotu nároku, je jedno, co.
- (4) Třída držitelů nároků přijímá plán, je-li přijat věřiteli držícími alespoň dvě třetiny co do množství a více než polovinu co do počtu nároků ve třídě.
- (5) Jestliže věřitelé zemědělce nemají přání spolupracovat na vývoji plánu, pak schopnost schválit plán reorganizace je pochybný.
 - (a) Reamortizace dlužných obligací může být schválena přes námitky zabezpečeného věřitele, ale schopnost soudu nařídít takovou reamortizaci je omezena. Jestliže má být platba věřiteli pozdržena, pak jak délka odkladu, tak splátka podílu, který má být placen, musí být odůvodněna a věřitel v odkladu musí být přiměřeně chráněn.
 - (b) Je také potřebná spolupráce nekrytých věřitelů.
 - (1) S výjimkou, že plán reorganizace je buď přijat každou nekrytou třídou věřitelů nebo každý nezajištěný věřitel dostane majetek rovný přípustnému množství nároku, nemůže si dlužník ponechat jakýkoliv majetek než osvobozený majetek.
 - (2) Jestliže držitel přípustného nekrytého nároku nesouhlasí se schválením plánu, nemůže soud schválit tento plán, ledaže:
 - (a) hodnota majetku, který má být rozdělen podle daného plánu na konto nároku, není menší než nárok, nebo
 - (b) plán stanoví, že všechno z dlužníkovy čistého příjmu, který je získán během tří let poté, co platba je na pořadu plánu, je použito, aby se učinily naplánované platby. Pro účely tohoto pravidla znamená čistý příjem takový příjem dlužníka, který není nezbytný pro prostředky na výživu nebo podporu dlužníka.

(6) Některé soudy jsou toho názoru, že likvidační plány mohou být schváleny přes námitky zemědělských dlužníků; jiné vyžadují souhlas zemědělských dlužníků.

c. Jakmile je plán schválen soudem, pokračuje dlužník ve svých obchodech tak dlouho, pokud se drží termínů schváleného plánu.

(1) Schválený plán kapitoly 11 může být odmítnut, jestliže dlužník materiálně nedostojí svému závazku v jakémkoliv aspektu daného plánu.

(2) Nicméně v plánu mohou být specifikovány jiné opravné prostředky pro materiální nedodržení závazku dlužníka. Věřitel může být omezen na nápravné prostředky specifikované v daném plánu, pokud opravné prostředky „nejsou v rozporu se stavem nebo neurážejí svědomí spravedlnosti“.

E. Schválení plánu kapitoly 11 osvobozuje dluhy, které vznikly před datem schválení kromě neosvoboditelných dluhů.

1. Neexistuje žádný úřední zákaz přijetí osvobození podle kapitoly 11 následujícího po přijetí dřívějšího osvobození.

2. Opatření v plánu kapitoly 11 určují, které federální daně z příjmu musí být placeny s každou platbou. Částky musí být vyměřeny ve shodě s plánem podle IRS, jelikož takové platby jsou dobrovolnými platbami daně.

V. Konkurs rodinné farmy (kapitola 12)

A. Kapitola 12 připojená ke konkursnímu zákonu doplňkem z roku 1986 je k dispozici „rodinnému zemědělci“, jehož dluhy nepřesahují 1 500 000 USD.

1. Kapitola 12 spojuje racionální postupy kapitoly 13 se složitějšími a podrobnějšími reorganizačními postupy kapitoly 11.

2. Kapitola 12 obsahuje některá opatření přizpůsobená specificky pro zemědělské dlužníky a uznává určitou jedinečnost zemědělství jako oblasti ekonomické aktivity.

3. Konkurs dle kapitoly 12 obsahuje šest základních kroků:

a. dlužník podá žádost o úlevu z dluhů,

b. soud jmenuje svěřenského správce pro daný případ,

c. dlužník se setká s věřiteli, aby prodiskutoval dluhy a termíny vyrovnání dluhů,

d. dlužník podá reorganizační plán s návrhem, jak dlužník plánuje vyrovnat dluhy,

e. soud jedná o plánu a schválí plán, jestliže se vyhoví příslušným požadavkům,

f. dlužník je po skončení plateb podle tří až pětiletého plánu osvobozen od nekrytého dluhu.

B. Dlužník

1. „Rodinný farmář či zemědělec“ je definován jako jednotlivec nebo jednotlivec a manželka, kteří vydělali více než 50 % svého hrubého příjmu (jedinlivce nebo jednotlivce a jeho manželka) ze zemědělské činnosti za daňový rok předcházející rok podání žádosti a jehož celkové dluhy nepřesahují 1 500 000 USD a alespoň 80 % z jeho celkových nepřipadných, zaplacených dluhů (vyjma dluhu za hlavní sídlo takového jednotlivce nebo jednotlivce a jeho manželky, pokud takový dluh nevznikne ze zemědělské činnosti) k datu, kdy je podán daný případ, vznikají ze zemědělského provozu vlastněného a provozovaného jednotlivcem nebo takovým jednotlivcem a jeho manželkou.
 - a. Přísně držené společnosti a partnerství, kdy více než 50 % jejich zásob nebo kmenových akcií je drženo jednou rodinou nebo jednou rodinou a příbuznými členů takové rodiny mohou být „rodinný farmář nebo zemědělec“, jestliže:
 - (1) rodina nebo příbuzní vedou zemědělskou činnost,
 - (2) více než 80 % z hodnoty jejich aktivit je spjato se zemědělskou činností,
 - (3) jejich celkové dluhy nepřesahují 1 500 000 USD a méně než 80 % z jejich celkových nepřipadných likvidovaných dluhů (vyjma dluhu za jedno obydlí, které je vlastněno takovou společností nebo partnerstvím a které akcionář nebo partner udržuje jako hlavní sídlo, pokud takový dluh nevznikne ze zemědělské činnosti), k datu podání případu, vznikají ze zemědělského provozu vlastněného nebo řízeného takovou společností nebo takovým partnerstvím,
 - (4) jestliže společnost vydává živý inventář, s kterým se veřejně neobchoduje.
 - b. Jedině rodinný farmář s pravidelným ročním příjmem může být dlužníkem podle kapitoly 12. To znamená rodinného farmáře, jehož roční příjem „je dostatečně stabilní a pravidelný, aby mohl umožnit takovému rodinnému farmáři činit příslušné platby“ podle plánu kapitoly 12.
2. Podle kapitoly 12 zemědělský dlužník zůstává v držení, pokud není odstraněn „pro případ či spor“, tj. podvodné, nečestné nebo nekultivované, špatné hospodaření v záležitostech dlužníka buď před nebo po zahájení případu.
 - a. Zemědělský dlužník se podrobí dohlédacímu (kontrolnímu) dozoru kvalifikovaného svěřenského správce, jak je tomu podle kapitoly 13.
 - b. Jestliže dlužník přestane být dlužníkem v držení, vykonává svěřenský správce povinnosti svěřenského správce podle kapitoly 11.

C. Svěřenský správce

1. Kvalifikovaný svěřenský správce podle kapitoly 12:

- (a) je zodpovědný za všechny přijatý majetek,
- (b) zajišťuje, že dlužník koná ve shodě se zámysly,
- (c) vznáší námitky na přiděl (odškodné) nároků, které by byly nepatřičné,
- (d) je-li to doporučením hodné, odporuje vyrovnání dlužníka,
- (e) poskytuje vyžádané informace straně v daném zájmu, jestliže soud nenařídí jinak,
- (f) vypracovává konečnou zprávu,
- (g) pro daný případ a na vyžádání vyšetřuje finanční záležitosti dlužníka,
- (h) sleduje řízení dlužnickových obchodů a vhodnosti pokračování obchodů,
- (i) účastní se slyšení týkajícího se hodnoty majetku zabezpečeného zadržovacím právem, schválením nebo modifikací plánu po schválení nebo prodeji majetku z konkursního majetku a
- (j) zajišťuje, aby dlužník zahájil provádění včasné platby vyžadované schváleným plánem.

2. Po prvních 450 000 USD z platby podle plánu nesmí poplatek svěřenského správce přesáhnout 10 %. Kompenzace svěřenských správců je omezena na tři procenta z plateb udělaných po celkovém množství plateb udělaných podle plánu, kdy přesahuje 450 000 USD. To je kromě základní kompenzace a „skutečných, vyvolaných nutných výdajů“.

D. Plán pro reorganizaci

1. Dlužník podle kapitoly 12 má výlučně 90denní období pro podání žádosti pro reorganizaci po nařízení pro úlevu (ulehčení).

- a. Soud může, „je-li prodloužení podstatně oprávněno“, prodloužit 90denní období.

2. Zacházení s věřiteli

a. Plán musí:

- (1) Obsahovat návrh pro všechny budoucí příjmy dlužníka k řízení (kontrola) svěřenského správce pro uskutečnění daného plánu nebo takové části budoucích příjmů, jak je nezbytné pro uskutečnění takového plánu.
- (2) Postarat se o plnou platbu na pozdržené základně všech prioritních nároků, pokud věřitel nesouhlasí s menší platbou.
 - (a) Podíl (úroky) není vyžadován pro prioritní nároky, jako tomu je v kapitole 11.
 - (b) Prioritní daňové nároky, které mohou být rozšířeny či rozvrženy na období šesti let od výměru daně v případě kapitoly 11, musí být placeny podle tří až pětiletému plánu kapitoly 12.

- (3) Jestliže plán klasifikuje různé nároky, poskytuje stejné zacházení se všemi nároky uvnitř třídy, pokud držitel nároku nesouhlasí s méně příznivým zacházením.
- b. Plán může:
- (1) Určit třídu nebo třídy nekrytých nároků a pojednávat spotřebitelské nároky rozdílně od jiných nekrytých nároků, je-li dlužník spoluodpovědný za takové nároky s jiným jednotlivcem.
 - (2) Modifikovat termíny vyrovnání krytých a nekrytých dluhů.
 - (3) Umožňovat vzdání se nebo zřeknutí se neplacení (odepření placení).
 - (4) Poskytovat kolidující platbu krytých a nekrytých nároků.
 - (5) Umožňovat vzdání se nezaplacení v přijatelném čase a trvání plateb během případu zabezpečeného a nekrytého nároku, u něhož bude konečná platba splatná po konečné platbě podle plánu. Tak dlužník podle kapitoly 12 může zpomalit dluh vzdáním se nedoplatku přes přijatelnou dobu a dodržování pravidelných plateb.
 - (a) Autorita (zákonné právo) existuje pod analogickým opatřením v kapitole 13, tzn. že přebytek nezaplaceného dluhu, který byl zrychlen před žádostí o konkurs, může být zpomalen. Ale dluhopisy, které nabyly splatnosti svými vlastními termíny, nemohou být zpomaleny.
 - (b) Zpomalovací pravidlo kapitoly 12 je příznivější pro dlužníka (poskytuje odstranění nedoplatku v přiměřené době a dodržují se pravidelné platby) než zpomalovací opatření kapitoly 11, které vyžaduje přímé vzdání se neplacení a kompenzaci držiteli nároku za jakoukoliv škodu vyplývající ze spoléhání držitele na smlouvu, která byla subjektem neplacení.
 - (6) Umožňovat přijetí, odmítnutí nebo převod nesplněných smluv a nájemných smluv.
 - (7) Umožňovat placení části nebo vškerého nároku z nemovitého majetku.
 - (8) Umožňovat prodej nemovitého majetku nebo podílu z nemovitého majetku věřitelům s podílem na tomto majetku. Takto mohou být plány likvidační plány podle kapitoly 12.
 - (9) Umožňovat placení dovolených zabezpečených nároků přes větší období než je termín plánu, ve shodě s právy zabezpečených věřitelů.
 - (10) Umožňovat převádění majetku na dlužníka nebo jakoukoliv jinou osobu při nebo po schválení plánu.
- c. Obecně, plán nemůže umožňovat platby přes období delší než tři roky, ledaže by soud „pro daný případ“ schválil delší období, ale soud „nemůže schválit období delší než pět let“. Toto omezení se neaplikuje na placení zabezpečených nároků nebo nároků s dlouhým termínem, kde neplacení je odstraněno v přijatelné podobě a jsou znovu zahájeny pravidelné platby.

Dluhy, kde platby se prodlužují za daný plán a dovolené kryté nároky, mohou být prodlouženy na neomezenou dobu.

3. Schválení plánu

- a. Zájmová strana, svěrenský správce nebo U.S. svěrenský správce, mohou namítat proti schválení plánu. Vyjma určitého případu by mělo soudní projednání být ukončeno ne později než 45 dní po podání daného plánu.
- b. Nezajištěné věřitelé nemusí schválit plán, ale musí dostat ne méně než je částka, kterou by nezabezpečení věřitelé dostali podle likvidace kapitoly 7.
- c. Nezajištěný věřitel, mající námitky proti schválení, může blokovat schválení, pokud soud neshledá, že nezajištění věřitelé dostanou plnou cenu za své nároky nebo že plán zabezpečí, že všechno z dlužníkovy projektovaného čistého příjmu (po tři roky nebo delší období pro placení) bude použito k učinění plateb podle plánu.

(1) Čistý příjem je definován jako příjem získaný dlužníkem, který není odůvodněně nutný pro udržování nebo podporu dlužníka nebo rodinného příslušníka dlužníka nebo pro placení výdajů nezbytných pro pokračování, uchování a provoz dlužnickových obchodů.

d. Zabezpečení věřitelé musí buď

- (1) schválit plán,
- (2) uchovat si zadržovací právo zajišťující daný nárok, nebo
- (3) získat vedlejší zajištění (collateral).

e. Kapitola 12 neobsahuje „zhuštění“ ("cramdown") opatření kapitoly 11, podle nichž soud může schválit plán bez přijetí věřitelů.

f. Kapitola 12 nespecifikuje, kdy je třeba příslušné platby zahájit podle daného plánu.

(1) Zákon jednoduše zajišťuje, že svěrenský správce musí „zajistit, že dlužník zahájí provádění včasných plateb vyžadovaných schváleným plánem“ a nezdá v zajištění plateb vyžadovaných schváleným plánem je důvodem pro odmítnutí případu.

(2) Naopak zase platby podle plánu kapitoly 13 musí zahájit během 30 dní po podání daného plánu, ledaže soud nenařídí jinak.

(3) Vypadá to, že podle plánu kapitoly 12 jsou dovolené roční platby.

„Jedině rodinný zemědělec s pravidelným ročním příjmem může být dlužníkem podle kapitoly 12“.

g. V kapitole 12 neexistuje žádné absolutní prioritní pravidlo.

h. Podle opatření kapitoly 12 může dlužník snížit kryté obligace na hodnotu vedlejšího majetku (zajištění) a restrukturalizovat dluh zabezpečený retenčním právem na částku hodnoty majetku s dluhem umořeným k zaplacení držiteli retenčního práva současné hodnoty zabezpečeného nároku.

Příklad: Množství hypotéky na zemědělskou půdu je 500 000 USD, ale

hodnota půdy je jen 350 000 USD. Dluhopis může být snížen na 350 000 USD a příslušný dluh vyrovnán po nějakém období při tržní sazbě úroků.

- i. Pro zabezpečený dluh snížený podle daného plánu může zbývající část, která je zabezpečena, být placena v období dostatečně rozšířeném za termínem plánu. Zajištěný věřitel musí dostat „současnou hodnotu“ částky reprezentující hodnoty vedlejšího zajištění.

F. Konverze nebo zamítnutí

1. Případ kapitoly 12 může být pouze konvertován dlužníkem na likvidaci podle kapitoly 7 (ne na kapitolu 11 nebo kapitolu 13). Bariéra pro konverze z kapitoly 12 na kapitoly 11 nebo 13 je stanovena proto, aby zabránila dlužníkům ke zdržení věřitelů před užitím konverzí podle zákona o konkursu.
2. Dlužník podle kapitoly 12 může odmítnout případ, jestliže případ nebyl předtím konvertován z kapitoly 7 nebo 11.
3. Soud může na vyžádání zainteresované strany a po oznámení a projednání odmítnout případ podle kapitoly 12 nebo konvertovat případ do kapitoly 7 „ukáže-li se, že dlužník se dopustil podvodu ve spojitosti s daným případem“.
4. Případy mohou být konvertovány z kapitol 7 a 11 do kapitoly 12. Zpráva výboru ukazuje, že dlužníci v současné době pod kapitolami 7 nebo 11 by mohli mít možnost konvertovat do kapitoly 12, jestliže by konverze byla spravedlivá. Zákon jasně vylučuje konverzi nerozhodnutých případů. Konkursní soudy obecně dodržují zákon.
5. Soud může odmítnout projednávání případu na vyžádání zainteresované strany po oznámení a projednání. Důvody pro odmítnutí jsou:
 - a. Neodůvodněné zdržení nebo neomluvitelné špatné hospodaření dlužníkem, které je škodlivé pro věřitele.
 - b. Neplacení požadovaných poplatků a finančních závazků.
 - c. Nedodržení termínu k podání plánu.
 - d. Nedodržení termínu zahájení plateb vyžadovaných schválenými plány.
 - e. Neuznání schválení příslušného plánu a popření žádosti učiněné v dodatečné době pro podání jiného plánu nebo modifikace plánu.
 - f. Neposkytování materiální náhrady.
 - g. Odvolání soudního nařízení o schválení a popření schválení modifikovaného plánu.
 - h. Ukončení schváleného plánu z důvodu stavu specifikovaného v plánu.
 - i. Pokračující zmenšování nebo ztráta majetku a absence odůvodněné pravděpodobnosti na nápravu.

G. Ochrana zájmů zemědělců

1. Dlužníkovi v držení majetku je dáno výslovné zákonné právo provozovat zemědělskou činnost. Stejně zákonné právo je dáno svěřenskému správci, je-li dlužník v držení majetku zbaven místa či přestěhován.
2. Svěřenskému správci je po oznámení a projednání dovoleno prodávat části zemědělské půdy a zemědělského zařízení zbavené dlužních podílů na majetku, ale výtěžky z prodeje jsou závislé na dlužním podílu. To umožňuje dlužníkům sestupně uspořádat jejich zemědělské činnosti.
3. Pojem „přiměřená ochrana“ je znovu definován v kapitole 12 způsobem sestaveným k ochraně hodnoty vedlejšího (nepřímého) majetku či zajištění pro zabezpečení krytého věřitelova podílu.
 - a. Přiměřená ochrana je směřována na chránění zabezpečeného věřitelského podílu na majetku v průběhu vedení konkursu.
 - b. Podle kapitoly 12 může být přiměřená ochrana zajišťována dlužníkem následovně:
 - (1) Periodické platby v hotovosti zajištěnému věřiteli svěřenským správcem, když činnost dlužníka způsobuje snížení hodnoty majetku zajišťujícího příslušný nárok nebo podíl vlastnictví osoby majetku.
 - (2) Poskytování dodatečného nebo náhradního zadržovacího práva věřiteli do rozsahu, kdy odklad, prodej, pronájem nebo převod rezultuje ve snížení hodnoty majetku zajišťujícího příslušný nárok nebo hodnoty podílu vlastnictví příslušné osoby na majetku.
 - (3) Platby věřiteli za užívání zemědělské půdy „za přiměřené nájemné obvyklé v dané obci, kde je majetek umístěn, založený na nájemné hodnotě, čistém příjmu a výdělečné kapacitě majetku“.
 - (4) Poskytnutí takové další úlevy, jiné než kompenzace přístupné jako administrativní výdaje, které budou „přiměřeně chránit hodnotu majetku zajišťujícího příslušný nárok nebo hodnotu takového podílu vlastnictví osoby na majetku“.

H. Vyrovnání dluhu

1. Jakmile to bude proveditelné, po skončení všech plateb dlužníkem podle daného plánu, pokud soud neschválí písemné vzdání se nároku na vyrovnání dluhu po nařízení o právní pomoc. Soud má poskytnout dlužníkovi osvobození od všech osvoboditelných dluhů zajištěných podle daného plánu vyjma jakéhokoliv dluhu:
 - a. na němž je konečná platba splatná poté, co je splatná konečná platba podle daného plánu,
 - b. kde majetek přechází na věřitele,
 - c. reprezentujícího neosvoboditelné daně; dluhopis, kde finanční prostředky byly získány podvodnými, falešnými záminkami nebo falešným vyličením věcí; spotřebitelské dluhy dlužné jedinému věřiteli a činící celkem více než

500 USD za „luxusní zboží nebo služby“ v době nebo během 40 dní před nařízením o právní pomoci a jiné neosvoboditelné dluhy.

2. Kdykoliv po schválení nějakého plánu a po oznámení a projednání soud může poskytnout vyrovnání dluhu dlužníkovi, jenž neskončil platby podle plánu, jestliže:

- a. dlužníkův nezdar v dokončení plateb je způsoben okolnostmi, za něž dlužník „nemusí být plným právem odpovědným“;
- b. hodnota majetku aktuálně rozděleného podle daného plánu na účet každého dovoleného nekrytého nároku není menší než suma, která by byla zaplacená za daný nárok podle likvidačního plánu kapitoly 7,
- c. modifikace plánu „není proveditelná“.

3. Po vyrovnání dluhu má soud „ukončit služby jakéhokoliv svěřenského správce sloužícího v daném případě“.

4. Automatický odklad je rovněž ukončen se vstupem vyrovnání dluhu.

I. Modifikace plánů

1. Plán kapitoly 12 může být modifikován na vyžádání dlužníka, svěřenského správce nebo držitele nekrytého nároku kdykoliv po schválení daného plánu a před skončením plateb.

2. Modifikace může:

- a. zvětšit nebo zmenšit sumy plateb jednotlivé třídy zajištěné podle plánu,
- b. prodloužit nebo zkrátit dobu pro provedení plateb, nebo
- c. změnit sumu k rozdělení věřitelům s přihlédnutím k jakékoliv jiné platbě než podle daného plánu.

3. Plán jako modifikovaný se stává plánem, pokud po oznámení a soudním projednání není modifikace schválena.

4. Modifikovaný plán kapitoly 12 nemůže poskytovat platby přes období, které se vyčerpává po třech letech po době, kdy byla splatná první platba podle původního schváleného plánu, pokud soud, pro určitý případ, neschválí delší období, které nemůže přesáhnout pět let po době, kdy byla splatná první platba podle původního schváleného plánu.

5. Dřívější vyrovnání dluhu (osvobození) podle kapitoly 12 nevylučuje vyrovnání podle kapitoly 7 během šesti let jestliže:

- a. dlužník zaplatil 100 % nekrytých nároků, nebo
- b. dlužník zaplatil 70 % nekrytých nároků, plán byl navržen v dobré víře a byl nejlepší snahou dlužníka.

J. Daňová opatření

1. Legislativa podle kapitoly 12 nevytváří separátní daňovou jednotku pro pracovníky v registratuře kapitoly 12 pro účely federálního zdanění příjmů.

2. Pro účely státní a místní daně z příjmu:

- a. daňový rok jednotlivého dlužníka má končit datem nařízení o úlevě či právní pomoci, pokud nebyl případ konvertován,
- b. svěřenský správce má učinit přiznání ke státní nebo místní dani z příjmu za majetek jednotlivého dlužníka, zatímco je případ nerozhodnutý,
- c. vydání, převod nebo výměna jistoty nebo provedení nebo dodání nějakého nástroje převodu podle schváleného plánu nemůže být podrobena kolkovnému nebo podobné dani,
- d. soud může pověřit navrhovatele plánu, aby si vyžádal rozhodnutí státní nebo místní vládní organizace s odpovědností za vybírání daní ze zdaněných movitostí a hotovosti podle daného plánu.

K. Legislativa podle kapitoly 12 je v platnosti po dobu sedmi let do zrušení zákona nařízeným ke dni 1. října 1993, pokud nebude prodloužena další zákonnou úpravou.

VI. Způsobilí dlužníci (kapitola 13)

A. Podle kapitoly 13 způsobilí dlužníci si uchovávají kontrolu nad aktivy, vymáhající postupy jsou pozdrženy a dlužník vypracovává spravedlivý a schvalitelný platební plán. Obecně postupy kapitoly 13 jsou méně nákladné a složitější než plány kapitoly 11. Přijetí věřitelů není vyžadované a věřitelé nemají co mluvit do formulace plánů. Osvobozeno (vyrovnáno) může být více dluhů než v případě kapitoly 11.

1. V případě kapitoly 13 soud jmenuje svěřenského správce, který řídí daný případ.
2. Pokud soud nenařídí jinak, může dlužník provozovat svou obchodní činnost, je-li dlužník „samostatný a má obchodní kredit na produkční příjmy z takového zaměstnání“.

B. Způsobilí dlužníci

1. Postup kapitoly 13 je k dispozici pouze jednotlivcům (nebo jednotlivcům a jejich manželkám), kteří:
 - a. mají pravidelný příjem,
 - b. mají méně než 100 000 USD neproblematických, likvidovaných, nekrytých dluhů v době podání žádosti a
 - c. mají méně než 350 000 USD neproblematických, likvidovaných, krytých dluhů v době podání žádosti.
2. Legislativní historie konkursního zákona ukazuje, že Kongres zamýšlí zahrnout zemědělce do kategorie „jednotlivců s pravidelným příjmem“. Partnerství a společnosti nejsou považovány za „jednotlivce“.

C. Některé soudy trvají na tom, že osvobozovací opatření nejsou aplikovatelná na plány kapitoly 13, ačkoliv byl opačný výsledek dosažen jinými soudy.

D. Plány kapitoly 13

1. Plán musí být podán dlužníkem a může být podán s žádostí o kapitolu 13 nebo během 10 dní potom.
2. Plán kapitoly 13 musí poskytovat placení dluhů v období ne delším než tři roky. Soud však může prodloužit období placení na pět let.
3. Přijetí plánu nezajištěnými věřiteli není vyžadováno, ale nezajištění věřitelé musí dostat tolik, jako by dostali při likvidaci podle kapitoly 7.
4. Plán musí:
 - a. zajistit odevzdání všeho nebo části ze všech budoucích výdělků nebo jiného budoucího příjmu dlužníka danému plánu,
 - b. zajistit plné placení, na bázi placení v hotovostních splátkách, všech prioritních nároků, pokud nebude držitelem nároku odsouhlaseno jiné zaopatření a
 - c. zajistit stejné zacházení pro každý nárok uvnitř jednotlivé třídy, jsou-li nároky klasifikovány v plánu.
5. Soud má schválit plán kapitoly 13, jestliže je vyhověno následujícím požadavkům:
 - a. jsou splněny všechny zákonné požadavky pro plány kapitoly 13;
 - b. byly zaplacený všechny poplatky a finanční výdaje (včetně 120 USD registračního či podacího poplatku);
 - c. plán byl navržen v dobré víře;
 - d. nezajištění věřitelé nemají dostat méně než sumu, která by byla placena podle likvidačního plánu kapitoly 7;
 - e. pro zajištěné věřitele:
 - (1) každý zajištěný věřitel přijal daný plán,
 - (2) plán bere v úvahu, že zajištění věřitelé si uchovávají retenční právo zajišťující daný nárok a že hodnota majetku, který má být rozdělen podle plánu, není menší než výše daného nároku, nebo
 - (3) dlužník se vzdá majetku zajišťujícího nárok držiteli nároku; a
 - f. dlužník bude moci provést všechny platby podle plánu.
6. Dlužník musí začít provádění plateb navržených podle plánu během 30 dní po podání plánu, pokud soud nenařídí jinak.

E. V případě kapitoly 13 soud poskytuje osvobození (vyrovnání dluhu) dlužníkovi jedině po skončení plateb podle plánu.

1. Soud může poskytnout vyrovnání dluhu (osvobození), i když nebyly provedeny všechny platby, jestliže

- a. nezdar dlužníka v dokončení plateb byl způsoben okolnostmi, za něž nemůže být dlužník hnán k odpovědnosti,
 - b. hodnota majetku rozdělovaného na každý dovolený nekrytý nárok není menší než suma, která by byla vyplacena na daný nárok, kdyby byl majetek dlužníka likvidován podle kapitoly 7, a
 - c. modifikace plánu není proveditelná.
2. Dlužník, který nedokončí platby, ale který dostane osvobození, je osvobozen pouze z nezajištěných dluhů a není osvobozen z neosvoboditelných dluhů.
3. Jestliže dlužník dokončí všechny platby podle plánu kapitoly 13, pak všechny dluhy finančně zajištěné daným plátcem jsou vyrovnány vyjma:
- a. dluhů za výživné a podporu dětí, a
 - b. dluhů, na nichž je poslední platba splatná po datu poslední platby podle daného plánu,
 - c. dluhů nekrytých tímto plánem.
4. Neexistuje žádný úřední zákaz na získání osvobození podle kapitoly 13 po přijetí dřívějšího osvobození.

VÝSLEDKY ČINNOSTI AMERICKO-ČESKÉHO PRACOVNÍHO TÝMU ZAMĚŘENÉHO NA ZÁKON O BANKROTU

NEIL E. HARL, profesor ekonomie, Iowa State University, USA

Tato studie o českém zákonu o bankrotu (přesný název zákona: „Zákon ze dne 11. července 1991 o konkursu a vyrovnání“) je dílem společného americko-českého pracovního týmu, vytvořeného na základě diskusí na semináři, konaném Výzkumným ústavem zemědělské ekonomiky v Praze, a rozhovorů se specialisty z tohoto oboru; dosáhlo se v ní řady zatím neoficiálních závěrů a doporučení, o něž by se tento pracovní tým rád podělil s českými kolegy, organizacemi a institucemi. Jde o závěry a doporučení, jež jsou zde dále uvedena a měla by být chápána jako dodatek k dokumentu „Úloha zákona při bankrotu“, kterou v českém znění měli k dispozici všichni účastníci semináře.

Na naše závěry a doporučení by se mělo pohlížet jen jako zatímní a neoficiální. Pracovní tým uznává, že jeho pochopení českých podmínek a situace je omezena, neboť my nejsme tak seznámeni s českou kulturou, historií, jinými obory českého práva či dokonce se všemi současnými finančními a politickými problémy, před kterými stojí tento stát. Zvláště pak chápeme, že vypracování zákonů v souvislosti s privatizací a restitucí majetku je mimořádně složité, a jsme si vědomi toho, že jsme nemohli plně porozumět tomuto vývoji. Nicméně se domníváme, že jsme se dověděli tolik, aby mohly vzniknout tyto dále uvedené náměty pro diskusi.

1. Současné finanční problémy českého národního hospodářství jsou mnohem širší, než aby se mohly vyřešit nebo efektivně pojednat jenom obvyklým zákonem o bankrotu. Pracovní tým se domnívá, že ve skutečnosti existují tyto tři, poněkud samostatné problémy.

a. První problém vyplývá z privatizace a restituce majetku a podniků v České republice. Chápeme, že tento proces vedl k zatížení některých podniků včetně bank, k současné ekonomice se značnými dluhy, které vznikly buď v průběhu komunistické éry nebo byly výsledkem postkomunistického restitučního procesu a které pravděpodobně nebudou nikdy splaceny. Říkali jsme, že jedním z vážných problémů přemíry dluhů je vážná situace čtyř bank, které převzaly aktiva i bývalé ústřední státní banky. Problém nadměrných dluhů zhoršila restituce pozemků a jiného majetku dříve používaných například státními statky. Restitovaný majetek byl převeden na původní majitele

nezatížené dluhy, které zavinily státní statky, jež zanechaly zbývající majetek zadlužený. Pro jednoduchost budeme hovořit o tomto dluhu jako o „starém dluhu“. V našich diskusích bylo uvedeno, že „starý dluh“ může dosahovat výše až 100 miliard korun. Za mimořádně příznivých okolností tento úkol uspokojit všechny restituční nároky a odpovědně se vyrovnat s dluhy, které se nedají vyinkasovat v tomto objemu, by nebyl snadný, ani kdyby to byl jediný problém k řešení.

- b. Druhým základním problémem je přizpůsobení nově privatizovaných podniků a firem tržnímu hospodářství, v němž se spoléhá spíše na ceny než na centrální plánování, které určuje a přerozděluje zdroje, a na výsledný národní důchod vytvořený českým národním hospodářstvím. Chápeme, že problémy s přizpůsobováním se tržnímu hospodářství vedly ke značným „řetězovým dluhům“, to znamená dluhům zákazníků vůči dodavatelům, kterým zákazník nemůže zaplatit, protože jeho zákazníci získali od nich zboží na úvěr a jsou v podobné situaci, kdy nejsou schopni zaplatit. Částečně tato praxe získávání zboží na úvěr a následné nezaplacení se jeví jako pokračování obchodní praxe, která se vyskytovala za direktivně řízeného hospodářství státního socialismu. Mimoto tato praxe se zdá být funkční, když úvěr dodavatele nahrazuje bankovní úvěr, poněvadž český bankovní systém není ještě natolik dostatečně vyvinut, aby poskytl takové formy financování. Částečně tento „řetězový dluh“ zřejmě zahrnuje „staré dluhy“, které vznikly v komunistickém období a byly jednoduše převedeny do období postkomunistického, ale říkali jsme, že převážná část současných řetězových dluhů vznikala od roku 1989 a může představovat větší zadlužení než „starý dluh“. Také jsme říkali, že „řetězový dluh“ je poněkud větší než hrubý domácí produkt České republiky. Výskyt značného „řetězového dluhu“ znamená, že bankrot jednoho podniku může právě tak snadno přivést k bankrotu jeho dodavatele, takže vznikne „řetězový bankrot“.

Mimoto je také pravděpodobné, že v České republice vznikne obzvlášť velké zatížení bankrotů, až se noví kapitalističtí manažeři střetnou s obtížemi vyplývajícími z přizpůsobováním ekonomiky tržním podmínkám. Dokonce i v dobře zavedené tržní ekonomice, jaká existuje ve Spojených státech, je značný výskyt úpadků i nových podniků.

- c. Třetím problémem je skutečnost, že některé firmy a podniky po privatizaci a po úplné adaptaci na tržní hospodářství nejsou schopny přežít. Na tento problém se pohlíží jako na vlastní úkol bankrotového systému, je-li dostatečně izolován od ostatních dvou problémů. Avšak může se stát, že tento problém dlouhodobého přežití zadlužených podniků může být oddělen od jiných dvou problémů, totiž privatizace a přizpůsobení se procesu tržního hospodářství a závažnost problému zadluženosti se zredukuje do zvládnutelných proporcí.

2. Jak je dále vysvětleno, konkursní řízení vedené soudem nemůže být vhodným řešením prvních dvou ze tří výše uvedených problémů a jestliže by bylo provedeno ukvapeně a aniž by se věnovala důkladná pozornost choulostivému procesu ekonomického růstu, mohlo by v České republice způsobit značné problémy.

Ve Spojených státech, v době příliš velkého zadlužení, má náš problém tendenci k faktu, že věřitelé jsou agresivní v nátlakových prostředcích usilujících přivést dlužníky předčasně k bankrotu. Politická odezva ve Spojených státech se projevila zpomalením takovýchto akcí ze strany věřitelů. Státy totiž přijaly moratorium na vyvlastnění majetku pro zadlužení; restrukturalizace byla podle zákona nařízena federální vládou a federálně řízeným programem půjček a v některých případech byly poskytnuty půjčky na úroky. Odklad těchto akcí věřitelů poskytuje postiženým dlužníkům příležitost znovu „se postavit na nohy“ a dát nový směr jejich podnikání, aby dosáhli výnosů nezbytných k úhradě svých závazků, v některých případech pak možnost opětovného projednání smluvních podmínek pro jejich závazky, takže mají reálné vyhlídky na splacení větší části původního dluhu než kdyby byli v likvidaci.

V situaci, která je momentálně v České republice, se nezdá, že věřitelé budou hledat nápravu soudní cestou takovýmto agresivním způsobem. Může to být výrazná výhoda vzhledem k tomu, že převážná část se zdá být i nadále shovívavá, protože se bude vyrovnávat s ekonomickými a manažerskými problémy vzniklými privatizací a životem v tržních ekonomických podmínkách a každá snaha bude zaměřena na nové projednávání restrukturalizace půjček. Avšak může se také stát, že čeští věřitelé nebudou tak agresivním způsobem usilovat o úhradu svých závazků, poněvadž budou čekat na vyjasnění z legislativního hlediska. Tímto způsobem by uskutečnění nuceného vyrovnání mohlo podnítit vznik důraznějších aktivit ze strany věřitelů, což by mohlo vést k ukvapenému konkursnímu řízení u firem, které ve skutečnosti mají zdravé finanční jádro a slušné vyhlídky na zaplacení větší části dluhu během delšího období.

3. Zdá se, že zejména u těchto dvou problémů, jimiž jsou „starý dluh“ a „nový dluh“, při úplném zavedení konkursu (včetně nuceného vyrovnání) v tomto stádiu pravděpodobně vznikne velké nebezpečí řetězových reakcí, když věřitelé donutí firmu ke konkursu a když její věřitelé pak nutně zjistí tak velké dluhy, že budou muset podat návrh na konkursní řízení. Taková situace se stane ožehavou a vyžádá si pečlivě formulovanou i provedenou politickou reakci. Proto jsme zatím neoficiálně dospěli k závěru, že by Česká republika měla zavádět konkursy postupně, počínaje zatím pouze dobrovolným vyrovnáním, takže by panikářští věřitelé na začátku neměli právo a možnost začít s velkou „řetězovou reakcí“ konkursů. Dalším kladem postupného zavádění konkursů je, že by právníkům a soudům, jichž se to bude týkat, umožnilo získání zkušeností a poznatků z konkursní praxe dříve než bude systém konkursů plně realizován.

4. Naše diskuse o konkursním řízení a vyrovnání byly zaměřeny na řadu specifických slabin vyskytujících se v současném českém zákoně o konkursu a vyrovnání. Proto se připojujeme k mnoha českým odborníkům, kteří naléhali na vypracování pozměňovacího návrhu současného zákona ještě před jeho realizací, byť v omezeném měřítku. V přehledu jde o tyto hlavní body:

a. „**Nový start**“: Argumenty pro to, aby jednotlivci ("fyzické osoby") byla poskytnuta možnost plné úhrady dluhů nezaplacených po likvidaci, jsou shrnuty v našem dřívějším pojednání. Zdá se, že český zákon povoluje úhradu pouze při reorganizaci, nikoliv však při likvidaci. Úhrada, jež je povolena, je také z našeho hlediska definována příliš povšechně, poněvadž by se zdálo, že se týká takových typů dluhů, které jsou podle zákona USA neuhraditelné z důvodu zásad slušnosti.

b. „**Vyjmutý majetek**“: V našem dřívějším pojednání se probírá rovněž filosofie vyjmutí. Podle zákona USA o bankrotu určitý majetek dlužníka je vyjmut z nároků věřitelů, pokud dlužník neposkytne věřitelům dobrovolně perfektní zajištění podílu na tomto majetku. Zdá se, že podle českého zákona podléhá nárokům věřitelů veškerý dlužníkův majetek. Likvidace (vyrovnání) by podle českého zákona podstatně zbavila dlužníka-jednotlivce (fyzickou osobu) veškerého majetku, včetně knih a předmětů, které mohou být nezbytné k tomu, aby se dlužník mohl stát znovu produktivním článkem v národním hospodářství.

c. **Zrušitelné přednosti**: Jak jsme již vysvětlili v našem dřívějším pojednání (viz příspěvek profesora Reitze), správní moc k uvolnění „zrušitelných předností“ je důležitým nástrojem k zajištění poměrného uspokojení všech nezajištěných věřitelů. Jak bylo v onom textu uvedeno, domníváme se, že český zákon neobsahuje přijatelná ustanovení o tomto bodu.

d. **Definice termínů**: Domníváme se, že by bylo prospěšné zahrnout do českého zákona definice klíčových termínů v něm používaných. Některé z důležitějších otázek, které pravděpodobně vyvstanou, budou zahrnovat význam termínů, používaných v legislativě.

5. Nucené vyrovnání v praktické aplikaci zákona USA o bankrotu nehrálo velkou roli, snad proto, že dlužníci často kladou odpor opatřením věřitelů a náklady na vedení sporu mohou být vyšší než potenciální získaný prospěch. Nicméně právo věřitele k donucení dlužníka ke konkursu může být důležitou ochranou, poněvadž v případě neexistence zákona o bankrotu tu není žádný tak účinný prostředek, jakým je tento zákon, k zajištění poměrného uspokojení věřitelů, kteří jsou v podobné situaci. Proto v tomto bodě český zákon správně může požadovat realizaci nuceného vyrovnání i typ dobrovolného vyrovnání. Avšak jakmile je zavedeno nucené vyrovnání, bylo by důležité mít také namísto formy reorganizace konkursní řízení projednávané buď soudem nebo správním orgánem, jak

je dále uvedeno. Dříve, než jsou dlužníci vystaveni riziku, že jejich věřitelé je mohou dohnat k vyrovnání, pak také musí existovat způsob, kterým by se dlužníci bránili – snahou o reorganizaci svých podniků, jestliže se někteří z nich mohou zachránit.

Mimoto někteří z našich českých protějšků zdůrazňovali, že definice konkursu v českém zákoně zahrnuje jednotlivého podnikatele, který je předlužen. Ponechá-li se tato definice i v případě, kdy je zavedeno nucené vyrovnání, pak věřitelé zřejmě budou moci dohnat k vyrovnání kteréhokoli podnikatele, který byl úspěšný v získání finančních prostředků, které přesáhnou jeho vlastní aktiva. Avšak získání finančních prostředků přesahujících aktiva – jde o praxi známou jako „spekulace s vypůjčenými penězi“ – je částí podnikatelské činnosti (i když pracovní tým nedoporučuje nezbytně vysokou úroveň spekulace s vypůjčenými penězi). Máme pochyby o tom, zda by podnikatelé měli být trestáni za převzetí rizika. Definice nuceného vyrovnání by měla být omezena na opomenutí úhrad podstatné části dluhu za delší časové období.

6. Jak bylo výše uvedeno, doporučujeme, aby reorganizace soudem řízeného konkursu byla odložena na trochu pozdější dobu. Zdá se, že toto doporučení je do značné míry ve shodě s filosofií českého zákona o konkursu a vyrovnání, poněvadž se tento zákon týká hlavně likvidací (vyrovnání). Je zaměřen na reorganizace pouze k rozšíření dobrovolného vyrovnání odsouhlaseného převážnou většinou věřitelů. Tudíž pro věřitele i dlužníka pomíjí otázku restrukturování bankrotujících podniků. Platný zákon USA o bankrotu dává konkursnímu soudu mnohem větší pravomoc k donucení věřitelů, dokonce i zajištěných věřitelů, aby souhlasili s reorganizací dlužníka s s restrukturováním jeho půjček. Pracovnímu týmu se však zdálo, že pro Českou republiku není v současné době vhodné upravovat její zákon podle pojetí zákona USA, jež se týká reorganizace konkursního řízení, hlavně proto, že americké pojetí vyvolává velký nátlak na soudy. Z procedurálního hlediska zatěžuje soudy složitými, mnohostrannými jednáními, jež soudy značně zaměstnávají. Vytváří rovněž velký tlak na soudy ze zásadního hlediska, poněvadž staví soudce do situace, kdy v podstatě vynášejí věcná rozhodnutí o nestranně navrženém restrukturování dluhu. Zákon je špatně formulován pro řešení základních otázek o podnikatelské strategii. Požadavkem, aby soud vykonával v podstatě nikoliv právní funkce, zákon o konkursním řízení by riskoval tím, že by stavěl soudy do pozice, v níž mohou s malou pravděpodobností zvýšit respekt k zákonným normám. To se může v menší míře týkat země jako jsou Spojené státy, které mají dlouhou a bohatou tradici v právní oblasti, avšak může to být velice důležitý námět k úvahám v zemích jako je Česká republika, které v současné době znovu vytvářejí svůj právní řád.

Protože se dříve soustředujeme na likvidaci (vyrovnání) a na doporučení, aby jakékoliv rozšíření pravomoci soudu, jež se střetává s dobrovolným projedná-

váním restrukturování zúčastněnými stranami, jakožto způsobem vyrovnání nezaplacených dluhů, bylo odloženo na pozdější dobu, dosud jsme ještě nevypracovali žádný komentář k části českého zákona o konkursu a vyrovnání, týkající se reorganizace. Avšak mimochodem bychom chtěli poznamenat, že Německo v současné době pracuje na rozsáhlé revizi svého zákona o bankrotu. Chápeme, že český zákon je inspirován vzory, které platily před druhou světovou válkou, včetně zákona o bankrotu, který platí v současné době v Německu. Nyní se v Německu tento zákon podrobuje přísné kritice a současný návrh novelizovaného zákona o bankrotu ve značné míře čerpá z amerického vzoru. Německý návrh zákona přejímá z našeho zákona o bankrotu zejména některé prvky o reorganizaci. Pro reformátory českého zákona by bylo rozumné využít ze současné německé koncepce pojetí toho, jak spojit americký přístup s tradičnějším evropským pojetím. Proto také navrhuje, abyste nahlédli do rozsáhlé německé literatury pojednávající o tomto tématu a třeba také jej i prodiskutovali s německými experty na bankrot.

7. Jestliže se vrátíme k pojmům „staré dluhy“, „nové dluhy“ apod., jasně se nám zdá, že hlavním problémem pro českou ekonomiku, jmenovitě pro mnoho podniků, firem a bank, bude v příštích několika měsících značné množství dluhů. Tento problém je mnohem závažnější než platební neschopnost poměrně malého počtu firem, což je druh problému, který má být řešen soudem projednávajícím konkursní řízení. Nesmírný problém se zadlužeností, před který je dnes postavena Česká republika, jak je výše uvedeno, je zčásti důsledkem privatizace, restituce a přizpůsobení se problémům, popsáním na začátku tohoto pojednání.

Většina dluhů je zřejmě mimo rámec jakékoli v rozumné možnosti je vyrovnat. Proto se staly nesplacitelné. Podle obecně přijaté účetní praxe věřitelé musí nakonec uznat ztráty na půjčkách představované těmito nesplacitelnými dluhy, protože dluhy byly vedeny jako aktiva, avšak je jasné, že tato aktiva jsou bezcenná. Má-li se Česká republika ve své ekonomice vyvarovat značného počtu úpadků „řetězovými bankroty“, pak existují jenom tři možná řešení tohoto problému:

- (a) zvýšit daně státu, aby mohla být poskytnuta jednorázová státní dotace na zaplacení dluhů;
 - (b) připustit, aby státní banka posílila inflaci, takže dluhy by se staly „levnějšími“;
 - (c) požádat věřitele, aby uznali, že dluhy jsou bezcenné, a to buď celkově - odepsáním všech dluhů, které vznikly před určitým datem, anebo selektivně - přezkoušením dlužníkovy platební schopnosti vždy pro případ od případu.
- a. Zvýšením daní umožnit, aby stát „vyvážil“ z dluhů: Toto řešení je z politického hlediska patrně neuskutečnitelné. Vzhledem k objemu požadovaných dotací by to pravděpodobně způsobilo ohromné daňové břemeno, které by ekono-

miku zničilo nebo při nejmenším by to zpomalilo rychlost reálného ekonomického růstu.

b. Inflation: Tento přístup by byl jedním ze způsobů národní „sebevraždy“, poněvadž ten by vedl k ekonomickému krachu a pravděpodobně by bylo mnoho podniků, které by se z ekonomického hlediska pořád ještě nemohly stát životaschopné.

c. Odepsání dluhu: Zdá se, že jedině toto řešení je uskutečnitelné. Nejjednodušší způsob, jak provést takové odepsání dluhu, by byl učinit to podle ustanovení, které se bude týkat všech dluhů vzniklých před určitým datem. Toto řešení je arbitrární tím, že může vést k odepsání některých dluhů, které by byly splaceny, avšak ušetří ohromné procesní náklady, které bude vyžadovat pojetí „od případu k případu“. Nikdo z těch, s nimiž jsem při naší návštěvě České republiky diskutoval o této alternativě, se nejevil být nakloněn k návrhu paušálního odepsání „starého dluhu“ a „řetězového dluhu“; takže ačkoliv my se domníváme, že si to zasluhuje seriózní úvahu, zbývajíc část naší zprávy je zaměřena na selektivnější přístup.

(1) Odepsání může být buď bezodkladné, okamžité, nebo se může provést až po určitém časovém období, třeba po pěti až sedmi letech. Například banky by mohly požadovat každý rok snížení rezerv na ztráty z půjček o jednu pětinu (nebo jednu sedminu) z přebývajíc částky. Po rozšíření tohoto způsobu by se banky mohly problémem efektivně zabývat. Podle naší zkušenosti ze Spojených států hlavně banky jsou schopné se vypořádávat s nadměrnými dluhy za předpokladu, že dluh je odepisován v relativně malých částkách během přiměřené doby. Jsou pro to tyto důvody:

- (a) Některé ztráty mohou být každoročně uhrazeny z bankovních výnosů;
- (b) Někdy se to odráží ve sníženém placení daní z příjmu, které se vymáhají na bankách (přibližně kolem 50 % z celkového objemu);
- (c) Někdy to mohou být spolehliví dlužníci do té míry, že banky zvýší úrokovou míru, aby pokryly ztráty z půjček (které by zřejmě vznikly, kdyby podstatná část bankovního sektoru byla postižena podobným způsobem).

Takto tedy jsou banky schopné být „zprostředkovatelem“ ztrát pro ostatní, zčásti takovým způsobem, že se ztráty do ekonomického systému široce rozprostřou.

(2) Zatímco se tento přístup nezdá být vůči bankám docela solidní, je třeba poznamenat, že:

- (a) podle jedné alternativy by se mohly banky nechat docela dobře padnout;
- (b) investoři bank převzali vlastnictví půjček a tudíž jak víme, vzali na sebe riziko neuhrazení plateb. Postupné odepisování bankovních půjček by byla jenom forma shovívavosti pomoci bankám při řešení jejich problémů s půjčkami.

(3) Zdá se, že u jiných typů dluhů než jsou dluhy, jejichž nositelem jsou čtyři nástupnické banky dřívější Státní banky, je podobné pojetí vhodné. Docela jako banky mohou také jiní věřitelé zčásti „zprostředkovávat“ stornované dluhy ve zbývající části ekonomiky.

8. Vzniká specifická otázka, zda dlužcím podnikům, jejichž půjčky jsou odepsány, je umožněno přežít tím způsobem, že jsou zbaveny dluhu jeho odepsáním. K tomu, aby dluh byl prominut, dlužník (a jeho podílníci) musí mít – v určitém slova smyslu – nenadálé štěstí. Avšak může se stát, že některé z těchto podniků by mohly být finančně úspěšnými, kdyby byly zbaveny nepřiměřeného břemena zadlužení. Důsledkem toho by byl prospěch pro celé národní hospodářství. V další diskusi se předpokládá, že je žádoucí, aby byla možnost likvidace (vyrovnání) selektivně poskytnuta těm podnikům, které nemohou být po ekonomické stránce přiměřeně ozdraveny, a aby ostatní podniky byly reorganizovány. Je však třeba poznamenat, že všechny formy prominutí značných dluhů povedou pravděpodobně k inflaci.
9. Existují tři způsoby, jak zacházet s takovým plánem selektivní likvidace a restrukturování půjček:
- (a) prostřednictvím trhu,
 - (b) prostřednictvím soudu, a
 - (c) prostřednictvím správního orgánu.

Pravděpodobně všechny tři cesty musí sehrát nějakou roli při řešení českého problému, avšak každá metoda má jisté nevýhody. V dalším je stručný nástin některých závažných věcí, které nutno vzít v úvahu.

a. **Řešení prostřednictvím trhu:** Bez ohledu na příslušné zákony, které se týkají práv věřitelů, dlužník i věřitelé jsou v tržní ekonomice zbaveni opětovného jednání o nezaplacených dlužích a dobrovolného souhlasu s jejich restrukturováním. Věřitelé mohou využít jakákoliv opatření, která jim zákon poskytuje k vymáhání dluhů z dlužníkovy majetku, jako klacek, kterým by dlužníky donutili vyrovnat dlužné pohledávky. Dlužníci pak mohou mít podnět k podání návrhu na dobrovolné vyrovnání, jestliže získají vůči věřitelům takovou ochranu, jako je vyrovnání dluhu a vynětí (exempce). Věřitelé budou mít podnět k projednání, aby zjistili, jestli mohou získat úhradu nezaplacených dluhů přesahujících částku, kterou by mohli dostat při normální likvidaci. Zákon o bankrotu se pro kategorii likvidace (vyrovnání) stává takto mírou, podle které se měří všechny ostatní možné závěry. Tak zejména věřitel může z dlouhodobého hlediska udělat lépe, jestliže bude souhlasit s prodloužením splatného období, sníží celkové úroky nebo dokonce promine část úroků či dluhu, aby dlužníkovi umožnil pokračovat jak v podnikatelské činnosti, tak

i ve splácení části půjčky. U tohoto řešení je však problémem skutečnost, že věřitelé obvykle kladou důraz na krátkodobé splnění závazku (soluce) před dlouhodobým splněním; prostě pro krátkodobé splnění má být se strany věřitelů použito jakýchkoliv zákonných prostředků, včetně likvidace (vyrovnání), jež věřitelům přinesou prospěch.

b. **Řešení prostřednictvím soudu:** Již jsme probírali hlavní problém s vyžádáním soudu o rozsáhlou reorganizaci podniků a restrukturování dluhů. Nemáme v úmyslu doporučovat, co nikdy nebude pro Českou republiku vhodné, totiž aby postupovala podle amerického zákona tím, že udělí soudům větší pravomoc k dohledu nad jednáním soukromých smluvních stran a donutit nepoddajné věřitele k přijetí dlouhodobých plnění závazků, která jsou pro všechny strany nejvýhodnější. Pouze navrhuje, že by asi nebylo moudré, přijmout takovýto postup na začátku.

c. **Řešení prostřednictvím správního orgánu:** Bude asi nezbytné, aby některé správní orgány převzaly dohled nad opětným projednáváním dluhu probíhajícím mezi věřitelem a dlužníkem a restrukturováním dlužících podniků. Správní orgán by mohl poskytnout zvláštní expertizu o problému, protože by byl obsazen odbornými pracovníky znalými financí, účetnictví, práva a jiných nezbytných disciplín.

10. Jednou z možností pro správní orgán by bylo, že by fungoval jako státní banka pro nedobytné dluhy. Například věřitelé by mohli mít právo k převodu všech sporných dluhů, vzniklých před určitým datem na banku a banka by pak mohla působit jako sběrný orgán poskytující věřitelům buď rychle diskontovanou úhradu nebo právo k vyrovnání jakýchkoliv částek, které je banka schopná soustředit. Banka naopak prodá nebo postoupí dluh soukromým sběratelům dluhů, budou-li ochotni je uhradit. Soudíme, že podobný návrh na bankovní ústav zaměřený na nedobytné dluhy by měl být velmi rozsáhlý, poněvadž (a) velká část dluhů je vlastně bezcenná a (b) uvažovaná praktická použitelnost s prováděním převodů velkých dluhů bez výrazné státní pomoci věřitelům si vyžádá státní banku, aby se minimalizovalo riziko z vyšší úhrady převedených dluhů. Zvláště je pravděpodobné vyšší diskontování, jestliže orgán nemá pravomoc požadovat restrukturování dluhů a reorganizaci dlužníků. S dluhy by se nemělo zacházet tímto způsobem, aby podle ústavy nevystaly problémy s „výnosy“, pokud zůstane dobrovolný program.

11. Jinak řešení prostřednictvím správního orgánu by mohlo mít formu hlavně procesu hledání skutečností, který by byl závazný pro všechny zúčastněné strany. Zákon by umožňoval, aby žádný věřitel, s výjimkou správního orgánu, nemohl vymáhat dluh, který vznikl před určitým datem. Při realizaci by správní orgán určil skutečnou hodnotu dluhu, který dluží konkrétní dlužník adresnímu

věřiteli. Dluh by se ocenil na podkladě stanovení, zda dlužník je schopen dluh zaplatit. Při tomto stanovení by správní orgán mohl mít oprávnění k restrukturování dluhu, aby bylo dosaženo možnosti splacení dluhu v maximálně možné výši. Správní orgán by také mohl mít právo požadovat, aby všichni ostatní věřitelé určili své nároky k určitému datu, takže správní orgán by v podstatě vedl svým způsobem určitý druh konkursního řízení, při čemž by stanovil likvidační hodnotu každé pohledávky dlužníkovi, nebo v případě většího objemu přiměřeně vysokou částku, kterou by mohl dlužník splatit po restrukturování dluhu a jeho reorganizaci. Věřitelům by pak mohla být dána možnost vymáhat své pohledávky podle podmínek stanovením správním orgánem; správní orgán by mohl na dlužníkovi požadovat reorganizaci, pokud o ní rozhodl.

Toto řešení by také pravděpodobně nezahrnovalo jakýkoliv problém s „výnosy“, protože funkce správního orgánu je omezena na stanovení skutečné hodnoty splatných pohledávek. Avšak řešení může vyvolat ústavní problémy v oboru, který řadíme k řádným procesům, ledaže by bylo postaráno o to, aby všichni dlužníci a věřitelé, jichž se to týká, dostali oznámení, v němž by bylo od správního orgánu stanoveno ocenění, a určitá možnost k podání protestu a k odvolání proti tomuto rozhodnutí. Postup správního orgánu nezbytně bude muset mít některé znaky soudně projednávaného konkursního řízení. Kromě toho se zdá být pravděpodobné, že vypracování teorie o zákonné normě, zvláště pak té, která se odráží v nově vytvářeném správním zákoně, způsobí, že budou doporučeny některé formy týkající se přezkoumání rozhodnutí správního orgánu soudem. Proto řešení prostřednictvím správního orgánu nemůže zcela zbavit soudy tohoto problému.

12. Vzhledem k tomu, že likvidace (vyrovnání) a restrukturování značně velkých dluhů je politicky citlivou záležitostí, bylo by pravděpodobně nejvhodnější vytvořit nějaký orgán takového typu, který by byl odpovědný přímo parlamentu. Takový orgán by však mohl úzce spolupracovat s ministerstvem financí, s ministerstvem zemědělství a s jinými příslušnými ministerstvy, s Českou národní bankou a s ostatními skupinami a orgány přímo zainteresovanými na řešení problému s dluhy. Pokud Česká republika rozhodne o poskytování státních dotací krachujícím průmyslovým odvětvím, která jsou považována pro národní hospodářství za tak důležitá, že si stát nemůže dovolit je nechat padnout, pak by dotace mohly být přidělovány prostřednictvím takového orgánu. Při nejmenším by tento orgán mohl koordinovat svou činnost, která by se týkala určování likvidace a restrukturování oceněných dluhů, s orgány pověřenými realizací české průmyslové politiky.
13. Při řešení prostřednictvím správního orgánu je hlavním problémem skutečnost, že toto řešení je v protikladu k novému vývoji v českém politickém životě: Češi přímo dramatickým a odvážným způsobem odvrhli systém totálního admi-

nistrativního řízení všech stránek života včetně národního hospodářství. Proto se Česká republika může pochopitelně stavět proti přijetí nové extenzivní formy administrativního řízení. Přesto však se zdá, že závažnost problému a restrukturování dluhů, před nímž Česká republika stojí, bude vyžadovat nekompromisní dohled vlády. Toto je však pouze jeden aspekt často uváděného paradoxu dnešního života ve Střední a Východní Evropě. Aby byl umožněn přechod od řízeného hospodářství, kde vláda hraje v národním hospodářství klíčovou úlohu, k tržnímu systému, v němž význam vlády je velice malý, je nezbytné mít takový stát, který bude mít v ekonomii alespoň zpočátku a pak po určitou dobu značně autorativní roli.

Znepokojení nad rozhodováním o návrzích, které se zdají podporovat správní orgán, se může setkat s požadavkem, aby tento orgán vykonával svou činnost vyhledávání skutečností na bázi obecně přijatých účetnických zásad, aby počítal diskont podle plánů, v nichž jsou vytvořeny různé kategorie dluhů, a aby s každým dluhem zacházel v rámci dané kategorie podobným způsobem. Při tomto přístupu však může být obětováno stejné zacházení ve prospěch dosažení cíle, kterým je získat u každého dluhu maximálně možnou úhradu.

Znepokojení nad potenciálem pro takový orgán, aby se stal neodmyslitelnou součástí v české ekonomii, by mohlo být odstraněno upřesněním data, kdy legislativní pravomoc tohoto orgánu zanikne.

14. Řešení českého problému s dluhy vyžaduje bezpochyby aplikaci každého z některých potenciálních přístupů. Důležitým zůstává soudně projednávané konkursní řízení, poněvadž poskytuje horizont, podle kterého lze měřit a posuzovat jednání na volném trhu mezi soukromými účastníky nebo mezi vládními orgány s příslušnými soukromými stranami. Avšak systém soudů se zrovna dobře nehodí pro rozsáhlé případy likvidace a konkursní reorganizace, které bude nutno vyřizovat. Vzhledem k závažnosti problému s dluhy se zdá, že bude rozumné přijmout některou z forem administrativního řízení procesu likvidace nebo restrukturování dluhu alespoň po určité omezené časové období.

V Praze dne 20. února 1993

AMERICKO-ČESKÝ PRACOVNÍ TÝM ZAMĚŘENÝ NA ZÁKON O BANKROTU:

Neil E. Harl - předseda

T. J. McDonough

Keith G. Meyer

Dennis J. Naughton

John F. Reitz

Richard F. Stageman

ing. Bohuslav Prouza, CSc.

ing. Tomáš Doucha, CSc.

ing. Věra Bečvářová, CSc.

ing. Milada Fritzová

Nabídka informací ÚZPI

ZEMĚDĚLSTVÍ V ZAHRANIČÍ

Ústav vydává monotematické publikace zabývající se aktuálními problémy zemědělství a výživy ve světě. Tyto publikace shrnují nejnovější poznatky v oborech rostlinné a živočišné výroby, zemědělské techniky a staveb, výživy a potravin, o hlavních trendech vývoje v jednotlivých oborech světového zemědělství. Publikace vycházejí v řadě studijní informace.

Studijní informace

- 1) Chov netradiční drůbeže (*Snížek, J.*)
- 2) Biologické zdroje pro nechemickou ochranu rostlin (*Okrouhlá, M.*)
- 3) Využití rostlin k dočišťování vod (*Veber, K.*)
- 4) Pěstování pohanky (*Okrouhlá, M.*)
- 5) Výživa rostlin a nezbytnost hnojení (*Zelený, F.*)
- 6) Moderní způsoby ochrany proti houbovým chorobám řepky (*Madár, J.*)
- 7) Úsporné metody potlačování plevelů (*Kohout, V.*)
- 8) Identifikace na stres citlivých prasat (*Schneiderová, P.*)
- 9) Minerální výživa hospodářských zvířat (*Šimek, K.*)
- 10) Výroba kvalitního mléka (*Kratochvíl, J.*)
- 11) Prevence nemocí drůbeže (*Snížek, J.*)
- 12) Zásady manipulace s hospodářskými zvířaty z hlediska welfare (*Schneiderová, P.*)
- 13) Vytápění zemědělských objektů odpadní biomasou II. díl (*Sladký, V.*)
- 14) Aplikace kejdy s ohledem na ztráty dusíku (*Hančarová, D.*)
- 15) Skladování a aplikace průmyslových hnojiv a pesticidů (*Konopásek, V.*)
- 16) Silážování píce v balících obalených fólií (*Šťastný, M.*)
- 17) Jedno a třířádkové sklizeče cukrovky (*Haken, J.*)
- 18) Světové tendence ve spotřebě a kvalitě vajec (*Dostálová, J.*)
- 19) Posklizňové ošetření a skladování obilnin (*Konopásek, V.*)
- 20) Somatické buňky - tíživý problém prvovýroby mléka (*Seydlová - Šlehoferová*)
- 21) Rychlé stanovení sušiny v zemědělské a potravinářské praxi (*Cvak - Čurda*)

Objednávky zasílejte na adresu:

**ÚZPI
Slezská 7
120 56 Praha 2**

USA CZECH BANKRUPTCY TASK FORCE

NEIL E. HARL, Professor of Economy, Iowa State University, USA

In its study of the Czech Bankruptcy Law, the seminar discussion in Prague under the auspices of the Economic Research Institute for Agriculture, and the dialogue with knowledgeable individuals, the USA Czech Bankruptcy Task Force has reached several tentative conclusions and recommendations, which the Task Force would like to share with Czech colleagues, agencies, and institutions. These conclusions and recommendations are as follows and should be viewed as supplemental to the publication, *USA Czech Republic Bankruptcy Task Force*, which was circulated in the Czech language to all seminar participants.

Our conclusions and recommendations should also be viewed as tentative only. The Task Force recognized that its understanding of the Czech situation is limited because we are not familiar with Czech culture, history, other parts of Czech law, or even with all of the current financial and political challenges facing the country. In particular, we understand that legal developments in connection with privatization and restitution of property are extremely complex, and we are conscious that we have not been able to come to a full understanding of those developments. Nevertheless, we think we have learned enough to raise the following points for discussion.

1. The current financial problems of the Czech economy are much broader than can be solved or effectively dealt with solely by traditional bankruptcy law. The Task Force believes that there are indeed three somewhat separate problems.
 - a) The first problem results from the privatization and restitution of assets and enterprises in the Czech Republic. We understand that the process has resulted in burdening some of the enterprises, including banks, in the current economy with substantial debts that either arose during the communist era or were the result of the post-communist restitution process and which are unlikely ever to be repaid. We have been told that one serious problem of excess debt is the plight of the four banks that succeeded to the assets and liabilities of the former central state bank. The problem of excess debt has been aggravated by the restitution of land and other assets previously used, for example, by the state farms. The restituted assets passed to the original owners free of the debt incurred by the state farms, leaving the remaining assets of the state farms encumbered by all of the debts of the state farms. For the sake of simplicity, we will speak of this debt as „old debt“. In our discussions, it was mentioned that the „old debt“ may amount to as much as 100 billion crowns. Under the

most favorable of circumstances, this task of satisfying all of the restitution claims and dealing responsibly with uncollectible debts of this magnitude would not be an easy one if it were the only problem being faced.

- b. The second basic problem is the adjustment of the newly privatized enterprises and firms to the market economy with reliance on price rather than central planning to allocate resources and distribute them and the resultant income throughout the Czech economy. We understand that problems of adjustment to the market economy have resulted in substantial amounts of „chain debt,” that is, debt of customers to suppliers which the customer cannot pay because its customers have obtained goods from it on credit and are similarly unable to pay. In part, this practice of obtaining goods on credit and then never paying for them appears to be a continuation of the way business was conducted under the command economy of state socialism. In addition, this practice appears functionally to substitute supplier credit for bank credits because the Czech banking system is not yet sufficiently developed to supply such forms of financing. In part, this „chain debt” apparently includes „old debts” that originated in the communist period and were simply carried forward to the post-communist period, but we were told that the bulk of the current chain debt has originated since 1989 and may represent a greater debt burden than „old debt”. We have also been told that the „chain debt” is somewhat larger than the Gross Domestic Product of the Czech Republic. The presence of substantial „chain debt” means that the bankruptcy of one company may well push its suppliers into bankruptcy as well, leading to „chain bankruptcy”.

In addition, it is also likely than there will be an extra burden of bankruptcies in the Czech Republic as new capitalistic manager encounter difficulty on adjusting to the market. Even in a well established market economy like that of the United States there is a high rate of failure for new businesses.

- c. The third problem is that some firms and enterprises after privatization and full adjustment to the market economy will not be able to survive. This problem is viewed as an appropriate task for a bankruptcy system, if satisfactorily isolated from the other two problems. However, it may be that this problem of long term survivability of indebted companies can be separated from the other two problems only as privatization and the adjustment to a market economy proceed and the magnitude of the debt problem is reduced to manageable proportions.
2. As explained below, bankruptcy administered by a court not be an appropriate solution to the first two of the three problems identified above and, if implemented hastily and without careful attention to the fragility of the economic growth process, could cause substantial problems in the Czech Republic.

In the United States, in periods of too much debt, our problem tends to be that lenders are aggressive in pressing creditor remedies with the result that debtors are pushed into bankruptcy prematurely. The policy response in the United States has been to slow down the actions of the creditors. Thus, states have enacted moratoria on mortgage foreclosures, restructuring has been mandated by the federal government in federal and federally-regulated loan programs and, in some cases, interest subsidies have been provided. The delays in creditor action give the debtors involved and opportunity to restructure and redirect their businesses in order to generate the income necessary to pay off their debts, and in some instances, to renegotiate the terms of their debt so that they have a realistic prospect of paying off a larger amount of the original debt than they would in a liquidation.

In the Czech situation, the lenders appear not to have pursued their remedies aggressively so far. That may be a strong plus inasmuch as a major part of the solution seems to be to continue forbearance until the economic and management problems of privatization and living with a market economy have been dealt with and every effort has been made to renegotiate the restructuring of loans. However, it may also be that Czech creditors have not tried to collect debts aggressively because they have been awaiting clarification of the legal situation. Thus, implementation of an involuntary bankruptcy statute could have the effect of stimulating aggressive creditor action, which might result in the premature bankruptcy of firms that may actually have a sound financial core and reasonable prospects of paying off more debt in the long run.

3. Especially because of the twin problems of „old debt“ and „chain debt“, it appears that full implementation of bankruptcy (including involuntary bankruptcies) as this stage is likely to create a high risk of chain reactions as creditors force one firm into bankruptcy, and that firm's creditors are then forced to recognize such large losses on the debts that are owed to them by the first firm that they too have to file for bankruptcy. The situation is a delicate one and calls for carefully formulated and implemented policy response. We therefore have tentatively come to the conclusion that the Czech Republic should implement bankruptcy gradually, starting with voluntary bankruptcy only, so that panicky creditors do not at first have the power to start massive „chain reaction“ bankruptcies. Another advantage of gradual introduction of bankruptcy is that it would permit the lawyers and courts involved to develop experience and knowledge of bankruptcy practice on a more limited scale before the full system is implemented.
4. With respect to liquidation bankruptcy, our discussion focused on a number of specific weaknesses in the current draft of the Czech Bankruptcy Act. We therefore join the many Czechs who have urged amendment of the current draft

before it is implemented even on that limited basis. The chief points are summarized as follows:

- a. **„Fresh Start“:** The arguments in favor of giving the individual ("physical person") debtor a full discharge of the debts that remain unpaid after a liquidation are summarized in our earlier paper. The Czech Act appears to grant a discharge only in a reorganization, but not in a liquidation. The discharge that is granted is also over broad from our point of view because it would appear to discharge the types of debts that are non-dischargeable under U.S. law for reasons of public policy. Please see our earlier paper for a more detailed discussion of this point.
 - b. **Exempt Property:** Our earlier paper also discusses the philosophy behind exemptions. Under U.S. bankruptcy law, certain property of the debtor is exempt from the claims of creditors unless the debtor has voluntarily given the creditors a perfected security interest in that property. The Czech Act appears to subject all of debtor's property to the creditors' claims in bankruptcy. A liquidation under the Czech Act could essentially deprive the individual debtor (physical person) of all of his or her property, including books and tools, that may be necessary for that debtor to once again become a productive member of the economy.
 - c. **Voidable Preferences:** As we explained in our earlier paper (see contribution by Prof. Reitz), the administrator's power to undo „voidable preferences“ is an important tool to assure equality of treatment of all the unsecured creditors. As discussed in that paper, we believe that the Czech Act does not contain satisfactory provisions on this point.
 - d. **Definition of Terms:** We believe that it would be helpful to include in the Bankruptcy Act definitions of the key terms used in the Act. Some of the more important questions likely to arise will involve the meaning of terms used in the legislation.
5. Involuntary Bankruptcy has not played a large role in U.S. bankruptcy practice, perhaps because debtors often resist creditors' actions and the cost of litigation can be more than the potential benefits to be gained. Nevertheless, a creditor's right to force a debtor into bankrupt may be an important protection because non-bankruptcy law tends not to provide as effective means as bankruptcy law for assuring equal treatment of similarly situated creditors. Therefore, at some point the Czech law may well want to implement involuntary bankruptcy, as well as the voluntary type of proceeding. However, whenever involuntary bankruptcy is introduced it would be important also to have in place a form of reorganization bankruptcy conducted either by court or an administrative agency, as discussed below. Before debtors are exposed to the risk that their

creditors can push them into a liquidation, there also has to be a way for the debtors to defend themselves by seeking to reorganize their business if some part of it can be saved.

In addition, several of our Czech counterparts pointed out that the Czech Act's definition of bankruptcy includes the individual entrepreneur who is „overburdened with debts“. If this definition is retained when involuntary bankruptcy is introduced, then creditors will apparently be able to push into bankruptcy any entrepreneur who has succeeded in obtaining financing in excess of the entrepreneur's own assets. However, obtaining financing in excess of assets, a practice known as „leveraging“, is a part of entrepreneurship (although the Task Force does not necessarily recommend high levels of leveraging). We doubt that entrepreneurs should be punished for taking risks. The definition for involuntary bankruptcy should be restricted to failure to make payments on a substantial part of the debt for a substantial period of time.

6. As mentioned above, we are recommending that court-administered reorganization bankruptcy be essentially postponed until a somewhat later date. This recommendation appears to be largely in accord with the philosophy behind the Czech Bankruptcy Act because the Act primarily addresses liquidation. It addresses reorganizations only to the extent of voluntary settlements agreed to by a large majority of the creditors. It therefore leaves the question of restructuring failing businesses to the creditors and the debtor. Current U. S. law gives the bankruptcy court much more power to force creditors, even secured creditors, to agree to reorganizations of the debtor and restructuring of its loans. However, it seemed to the Task Force undesirable for the Czech Republic to model its law on the U. S. approach to reorganization bankruptcy at this time, mainly because the U.S. approach puts great pressure on the courts. It burdens the courts from a procedural standpoint by creating complex, multiparty proceedings that have great potential to clog the courts. It also brings great pressure to bear on the courts from a substantive point of view because it places the judge or judges in the position of making what are essentially business judgments about the fairness of proposed debt restructuring. Law is ill equipped to resolve basic questions of business strategy. By asking the court to perform essentially non-legal functions, the bankruptcy law would risk putting the courts in a position in which the courts have little chance of increasing public respect for the rule of law. This may be less of a concern in a country like the United States, which has a long and strong tradition of the rule of law, but it may be a very important consideration in countries like the Czech Republic which are currently rebuilding their legal systems.

Because of our concentration on liquidation and our recommendation that any increase in the court's power to interfere with the parties' free negotiation of restructuring as a way of settling unpaid debts be postponed, we have not yet made any detailed comment on the reorganization side of the Czech Bankruptcy Act. However, we would note in passing that Germany is currently in the process of revising its bankruptcy laws extensively. We understand that the Czech Act draws considerable inspiration from pre- World War II models, including the bankruptcy act currently in force in Germany. That statute has been subjected to strong criticism in Germany today, and the current draft bill for bankruptcy reform in Germany draws heavily on the U.S. model. In particular, the German draft bill adopts some of the features of our reorganization bankruptcy law. It would be sensible for reforms of the current Czech Act to profit from the recent German thinking about how to meld the U.S. approach with the more traditional continental approach. Therefore, we also suggest that you consult the extensive German literature on this subject and perhaps even talk with German bankruptcy experts as well.

7. Whether resulting from „old debt“, „chain debt“, or other sources, it seems clear that a major problem for the Czech economy over the next several months for many enterprises, firms, and banks is too much debt. This is a problem of far greater magnitude than the insolvency of a relatively small number of firms, which is the kind of problem that court-administered bankruptcy law is designed to handle. The enormous debt problem facing the Czech Republic today is, as explained above, partly the product of the privatization, restitution, and adjustment problems described at the outset of this paper.

Much of the debt held is apparently beyond any reasonable ability to repay. It has, therefore, become uncollectible. Under generally accepted accounting practices, the creditors must eventually recognize losses on the loans represented by these uncollectible debts because the debts have listed as assets, but it is becoming clear that the assets are worthless. If the Czech Republic is to avoid massive failure of most of its economy through „chain bankruptcies“, there appear to be only three possible solutions to this problem: (a) increase national taxes in order to provide a one-time state subsidy to pay off the debts; (b) let the central bank stimulate inflation so that the debts become „cheaper“; (c) require creditors to recognize that the debts are worthless either globally by writing off all debts incurred prior to a certain date or selectively by examining the debtors' ability to pay on a case-by-case basis.

- a) **Increase taxes to provide a state „bail-out“ of the debt:** This is probably infeasible from a political point of view. In view of the magnitude of the subsidy required, this solution would probably generate a huge tax burden that

might crush the economy or at least would slow the rate of real economic growth.

- b) **Inflation:** This approach would be a kind of national „suicide“ because it would appear to ruin the economy, and there probably would be many companies that still could not become economically viable.
- c) **Write-off of Debt:** This appears to be the only feasible solution. The simplest way to accomplish such a write-off of debt would be to do so by a statute covering all debt incurred before a specific date. This solution is arbitrary in that it may result in writing off some debt that would be repaid, but it saves the enormous processing costs that will be required by a case-by-case approach. No one with whom we discussed this alternative on our visit to the Czech Republic appeared to like the proposal of a blanket writing-off of „old debt“ and „chain debt“, so although we think it deserves serious consideration, the rest of this report focuses on a more selective approach.

(1) The write-off can either be immediate or it can be done over a specified period, perhaps five to seven years. For example, banks could be required to reduce their loan loss reserves by one-fifth (or one-seventh) of the amount of the excess each year. By spreading out the adjustment, the banks could effectively deal with the problem. It has been our experience in the United States that banks especially are capable of dealing with excess debt provided the debt is written off in relatively small amounts over a reasonable period. That is because:

- (a) Some of the losses can be paid from bank earnings each year;
- (b) Some is reflected in reduced payments of income taxes levied on the banks (perhaps close to 50 percent of the total);
- (c) Some may be borne by healthy borrowers to the extent banks raise interest rates to cover loan losses (which would likely occur if a substantial part of the banking sector was similarly affected);

Thus, the banks are able to „broker“ the losses to others in part such that the losses are actually borne widely in the economy.

- (2) While this approach may seem unfair to the banks, it should be noted that – (a) an alternative might well be to let the banks fail and (b) the investors in the banks assume ownership of the loans and thereby assume the risks of non-collections, as far as we know. A gradual write-off of bank loans would merely be a form of regulatory forbearance to assist the banks in solving their loan problems.
- (3) For debts other than those held by the four banks which succeeded the former state bank, a similar approach seems appropriate. Much like the

banks, other creditors can also „broker“ the cancelled debt in part to the rest of the economy.

8. It is a separate question whether the debtor companies whose loans are being written down should be permitted to survive by being given a discharge on the debt that is being written off. To the extent that the debt is forgiven, the debtor (and its shareholders) receive a windfall in a sense. However, it may be that some of these companies could become financially successful if freed from unreasonable debt burdens. This result would benefit the economy in general. The following discussion assumes that it is desirable to provide for liquidation selectively of firms that cannot reasonably be rehabilitated and to reorganize the others. It should be noted, however, that all forms of large-scale debt forgiveness are likely to be inflationary.
9. There are three ways of handling such a program of selective liquidation and loan restructuring: (a) through the market, (b) through the courts, and (c) through an administrative agency. Probably all three avenues have to play some role in the solution to the Czech problem, but each method has distinct drawbacks. The following is a brief outline of some of the relevant considerations.
 - a) **Market solution:** Regardless of the underlying laws concerning creditors' rights, the debtor and its creditors are free in a market economy to renegotiate unpaid debt and to agree voluntarily to restructure it. Creditors can use whatever remedies the law gives them to enforce debts against the debtor's property as a club to force debtors to negotiate with them. Debtors may then have an incentive to seek voluntary bankruptcy if it gives them some protection from creditors, such as discharges and exemptions. The creditors will have an incentive to negotiate to see if they can obtain payment on the outstanding debts in excess of what they would receive in a straight liquidation. The bankruptcy law for liquidations thus becomes the standard by which all other possible outcomes are measured. In particular, a creditor may well do better in the long-run if it agrees to stretch-out the payment period, reduce total interest, or even forgive part of the interest or debt in order to make it feasible for the debtor to continue in business and continue paying back part of the loan. The problem with this solution, however, is that creditors normally emphasize short-term solutions over the long-term solutions, and the short-term solution is simply to take whatever creditors' legal remedies, including liquidation, will yield.
 - b) **Court solution:** We have already discussed the chief problem with involving the court in extensive reorganization of businesses and restructuring of debts. We do not mean to suggest that it will never be desirable for the Czech Republic to move in the direction of the U.S. law by giving the courts greater responsibility to oversee private party negotiations and coerce recalcitrant

creditors to accept long-term solutions that are best for all parties involved. We only suggest that it may not be wise to adopt such an approach at the outset.

c) **Administrative Solution:** It may be necessary for some administrative agency to take over the role overseeing debtor-creditor renegotiation of debt and the restructuring of debtor companies. An administrative agency could bring special expertise to bear on the problem because it would be staffed with individuals knowledgeable in finance, accounting, law, and other needed disciplines.

10. One possibility would be for an administrative agency to function as a state bank for bad debt. For example, creditors could be given the option of transferring all questionable debt incurred before a specific date to the bank and the bank could then act as a collection agency, giving the creditors either a steeply discounted payment or a right to payment out of whatever amounts the bank is able to collect. The bank will in turn sell or assign the debt to private debt collectors if there are any willing to pay for it. We understand that a similar proposal for a bank for bad debts is currently under consideration by the Czech government. As we understand the current situation, the discounts offered by such a bank would have to be very large because (a) much of the debt is virtually worthless and (b) the practicalities of handling the transfer of a large volume of debt without significant state subsidy to creditors will require the state bank to err on the low side in order to minimize the risk of overpaying for the debts transferred. Overdiscounting is especially likely if the agency does not have authority to require restructuring of the debts and reorganization of the debtors. This method of dealing with the debt would not appear to raise „taking“ problems under the Constitutions as long as it remained a voluntary program.

11. Alternatively, the administrative solution could take the form primarily of a fact-finding process that would be binding on the parties concerned. The law could provide that no creditor could enforce any debt incurred before a specific date except through the agency. Upon application, the agency would determine the realistic value of the debt owed by a particular debtor to a specific creditor. The valuation would be based on the agency's assessment of the debtor's ability to repay the debt. In making this assessment, the agency could have authority to restructure the debt in order to achieve the maximum repayment to the creditor. The agency could also have the power to require all other creditors to assert their claims by a given date, so that the agency could, in effect, administer a type of bankruptcy proceeding in which it determines either the liquidation value of each claim against the debtor or, if larger, the amount the debtor can reasonably be expected to pay back after restructuring the debt and reorganizing the debtor. The creditors could then only be permitted to enforce their debts under the terms determined by the agency and the debtor could be required to reorganize as

determined by the agency.

This solution would also arguably not involve an „taking“ problems because the agency's role is limited to determining the realistic value of overdue debts. However, the solution may raise constitutional problems in the nature of what we refer to as due process unless all affected debtors and creditors are provided notice of the agency's determinations of value and some opportunity to make objections and argue its case to the agency. Thus, the agency proceeding will inevitably have to have some aspects of a judicial bankruptcy proceeding. Furthermore, it seems likely that evolving notions of the rule of law, especially as reflected in the newly developing Czech administrative law, will make it advisable to provide some form of judicial review of the agency determinations. Therefore, the administrative solution cannot entirely shield the courts from this problem.

12. In view of the politically sensitive nature of massive debt liquidation and restructuring, it would probably be best to make an agency of this type directly responsible to Parliament. However, such an agency could also work closely with the Ministry of Finance, the Ministry of Agriculture, other affected ministries, the Czech National Bank, and other groups and agencies directly involved in resolution of the debt problem. To the extent that the Czech Republic decides to provide state subsidies to failing industries which are deemed to be so important to the economy that they cannot be permitted to fail, the subsidies could be channeled through such an agency. At a minimum, such an agency could coordinate its work of determining the liquidation and restructuring values of debt with the agencies charged with implementing Czech industrial policy.
13. The chief problem with the administrative solution is that it is contrary to the recent developments of Czech political life: the Czechs have just dramatically and courageously rejected a system of full administrative control over all aspects of life, including the economy. The Czech Republic may, therefore, understandably be reluctant to adopt a new, extensive form of administrative control. Nevertheless, the magnitude of the debt restructuring problem facing the Czech Republic appears to require strong governmental guidance. This is but one aspect of the oft-noted paradox of Central and Eastern European life today: in order to provide transition from the command economy where the government played the key role in the economy to a market system where the government's role is very small, it is necessary to have the state play a very strong role in the economy, at least at the outset and for a limited time.

Concerns about the discretion the proposal appears to grant to the administrative agency may be met by requiring the agency to conduct its fact-finding on the

basis of generally accepted accounting principles and to discount according to schedules that establish various categories of debt and treat each debt within a given category in like manner. This approach, however, may sacrifice to equality of treatment the goal of obtaining the maximum pay-out on each debt.

Concerns about the potential for such an agency to become a permanent fixture in the Czech economy could be met by specifying the date at which time the legislative authorization for such an agency expires.

14. The solution to the Czech debt problem undoubtedly requires some use of the possible approaches. Court-administered liquidation bankruptcy remains important because it provides the backdrop against which the free market negotiations among private parties or between government agencies and the affected private parties can be measured. But the court system is not well suited for the high volume of liquidation and reorganization bankruptcies that it will be necessary to resolve. In view of the magnitude of the debt problem, it seems advisable to adopt some form of administrative control over the process if liquidation or restructuring of this debt at least for some limited period of time.

Prague February 20, 1993

USA CZECH BANKRUPTCY TASK FORCE

Neil E. Harl, Chair	ing. Bohuslav Prouza, CSc.
T. J. McDonough	ing. Tomáš Doucha, CSc.
Keith G. Meyer	ing. Věra Bečvářová, CSc.
Dennis J. Naughton	ing. Milada Fritzová
John C. Reitz	
Richard F. Stageman	

NABÍDKA informací ÚZPI

METODIKY

Tyto publikace přináší inštruktivní návody pro uplatnění nových poznatků vědy, výzkumu a techniky i zásady pro zavádění nových ověřených technologií. Metodiky reagují na aktuální potřeby zemědělského provozu. Jsou určeny všem pracovníkům v zemědělské praxi, zemědělské poradenské službě a pedagogickým pracovníkům a studentům na vysokých a středních školách a učilištích. Jsou vydávány v jazyce českém i slovenském, vycházejí v základní a speciální řadě.

Základní řada

- 1) Systém odchovu a výkrmu teliat riadený počítačom
- 2) Pěstování silážní kuřice v teplotně méně příznivých podmínkách
- 3) Rajonizácia výroby osiva ozimej pšenice a jarného jačmeňa
- 4) Sanitácia dojacieho zariadenia s využitím ultrazvuku
- 5) Praktické využitie paliet Milkodat pri včasnom zisťovaní mastitíd a ich monitorovanie počas celej laktácie
- 6) Intenzívny chov brojlerových králikov
- 7) Metodika ekologických prístupů a způsob alternativního zemědělství na rodinných farmách
- 8) Postup při zpracování výrobního záměru rodinné farmy
- 9) Rozhodovací postupy v rostlinné výrobě podniku
- 10) Regulace rozšíření polních plevelů nechemickými způsoby
- 11) Ekonomický chov ovcí
- 12) Intenzifikácia využitia reprodukčných schopností oviec usmernenou výživou
- 13) Zvyšovanie mliekovej užitočnosti oviec
- 14) Biotechnické možnosti sanace erozních škod na zemních cestách a lesních půdách
- 15) Veterná erózia pody
- 16) Technologie pěstování krmné řepy s minimem a bez ruční práce
- 17) Uplatnění vzdálených hybridů trav v polním pícninářství podhorských poloh
- 18) Původci a tlumení endoparazitůz v chove prasat
- 19) Zpracování exkrementů hospodářských zvířat
- 20) Zásady obnovy a využití strojové techniky v tržním prostředí zemědělství

Speciální řada

- 1) Tržní pěstování slivoní v podmínkách různého stupně ohrožení virovou šarkou
- 2) Zavlažování ovocných kultur
- 3) Individuálny test vlastnej užitočnosti kancov k odhadu ich plemennej hodnoty
- 4) Hnedá skvrnitost jačmeňa *Pyrenophora teres*

Uvedené publikace můžete objednat na adrese:

**Ústav zemědělských a potravinářských informací, studijní odd.,
Slezská 7, 120 58 Praha 2**

ÚLOHA ZEMĚDĚLSKÉ ZÁRUČNÍ INSTITUTE V ÚVĚROVÁNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ USA

BEČVÁŘOVÁ V., Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

Úloha zemědělské záruční instituce v úvěrování zemědělství USA

Zeměd. Ekon., 39, 1993, č. 4, s. 333-339, - lit. 3, res. čes., angl.

Příspěvek se zaměřuje na analýzu úlohy zemědělské záruční instituce –Farmers Home Administration – v systému zemědělského finančního trhu USA. Kromě vymezení pozice, účelu i vazeb s komerční bankovní sférou i se samotnými podnikateli v zemědělství stručně charakterizuje vývoj této instituce v kontextu s vývojem zemědělství ve Spojených státech od jejího založení ve třicátých letech. Ukazuje na specifika uplatňovaná v působení této organizace v rámci podpory programů v zemědělství i na změny v tendencích použití státních prostředků v rámci finanční politiky. Na příkladech současných nosných programů podporovaných ze zdrojů této instituce ukazuje i na specifika, která jsou objektivně uznávána vládou ve vztahu k zemědělství a mají své vyjádření v podmínkách, za kterých je tato pomoc zemědělství ve Spojených státech realizována.

finanční trh, bankovní trh, agrární sektor, zemědělská záruční instituce, úvěr, úrok, doba splatnosti úvěru, záruky, pojištěné úvěry, garantované úvěry, úvěrové smlouvy, financování zemědělství

Jedním z problémů úspěšného startu nové podnikatelské sféry v českém zemědělství je mimořádně složitá finanční situace tohoto odvětví, způsobená řadou faktorů. Jde o zásadní změny na trhu zemědělských produktů a potravin spojené s řádovým poklesem poptávky a z ní vyplývající bariéra růstu cen placených zemědělci při podstatném růstu cen vstupů. Přes určité regulační zásahy státu pro obnovování tržní rovnováhy i přes subvenční podporu zemědělství je zřejmé, že formy volené pro využití finančních prostředků pro zemědělství nemají očekávaný efekt. Rizikovost zemědělského podnikatele jako klienta potvrzuje i chování komerční bankovní sféry, kde zemědělci mají minimální šanci obstát v žádosti o úvěr v konkurenci podnikatelů dalších odvětví, navíc podmínky poskytování úvěru nejsou z hlediska potřeb provozování zemědělské výroby zdaleka optimální.

Jde především o potřebu relativně dlouhé doby splatnosti úvěrů (nemovitosti, ale i specifika výroby) a vysokou úrokovou sazbu, která narůstá nejen dobou splatnosti úvěru, ale i rizikovostí klienta vyplývající z jeho finanční bonity.

Tato situace vyvolává potřebu řešit problém financování a úvěrování zemědělství způsobem, který by do určité míry respektoval objektivní specifika odvětví, podpořil programy restrukturalizace při alokaci kapitálu a zvýšil kritériálnost při posuzování efektu poskytovaných finančních prostředků.

I když probíhající procesy v českém zemědělství jsou svým rozsahem i obsahem mimořádné, považujeme za užitečné seznámit se s tím, jak podobné problémy řešily a řeší země s vyspělou tržní ekonomikou. Příležitostí k podrobnějšímu poznání systému úvěrování v zemědělství v USA byl pracovní seminář „Záruční zemědělská banka“, který se pod patronací Ministerstva zemědělství ČR a Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky Praha uskutečnil ve dnech 8.2. až 12.2.1993. Mimořádně zajímavá pro současnou situaci u nás je úloha zemědělské záruční instituce Farmers Home administration (FmHA) v celém systému podpory zemědělců.

POSTAVENÍ ZEMĚDĚLSKÉ ZÁRUČNÍ INSTITUCE V SYSTÉMU ÚVĚROVÁNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ

Cesty získání finančních prostředků do zemědělství nejsou ve Spojených státech zajišťovány jedinou „zemědělskou bankou“. Na finančním trhu vystupuje řada institucí, která má klienty ze zemědělského sektoru. Z hlediska dluhů farem USA nejvyšší podíl představují úvěry a půjčky komerčních bank, a to zejména v oblasti úvěrů na ostatní majetek a výrobu (provoz). Druhým v pořadí je Zemědělský úvěrový systém FCS (Farm Credit System), kde převažují v portfoliu úvěry dlouhodobé, na nemovitosti. Dalším z partnerů je záruční instituce – Správa farem FmHA (Farmers Home Administration), potom následují spořitelny a pojišťovny. Téměř pětina dluhů amerických farem je u nebankovního sektoru, jako jsou dodavatelé vstupů do zemědělství, instituce pro zabezpečování komoditních programů CCC (Commodity Credit Corporation), i fyzické osoby. Specifické postavení záruční instituce – Správy farem FmHA – je dáno ve vztahu k zemědělství její dvojí úlohou, jedná se o:

- přímou úvěrovou podporu farem,
- garantování úvěrů poskytovaných farmářům komerčními bankami.

Garantování úvěrů, jakož i vlastní úvěrová podpora je úzce vázána na věcné, v řadě případů zákony vymezené programy spojené s realizací zemědělské politiky států.

POSÍLÁNÍ A SYSTÉM SPRÁVY FAREM FmHA

Farmers Home Administration (FmHA) je federální úvěrovou agenturou, která byla založena v roce 1935, tedy v období, kdy zemědělství USA prodělávalo krizi. Původním účelem této agentury bylo poskytovat půjčky, preferenční úvěry a dotace rodinám farmářů postiženým hospodářskou depresí. Kromě úvěrových služeb se orientovala i na služby poradenské, kterými přispěla k vytváření silných a perspektivních rodinných farem. V průběhu posledních třiceti let se okruh programů rozšířil i na podporu rozvoje venkovské infrastruktury a zvýšení pracovních příležitostí, jako např.:

- základní veřejné vybavení,
- moderní systémy pro přívod vody a kanalizace,
- rozvoj průmyslových podniků ve venkovských oblastech,
- využití zdrojů energie v odlehlých lokalitách.

Přesto ještě v roce 1990 tvořily úvěry farmám téměř polovinu zdrojů poskytovaných přímo touto agenturou. Kromě toho se stále rozšiřuje okruh garantování zemědělských úvěrů poskytovaných komerční bankovní sférou.

Systém FmHA je založen na dobré znalosti klientů i prostředí. Zaměstnává specialisty, kteří jsou nejen finančními, ale i zemědělskými odborníky. V současnosti agentura má 11,6 tis. stálých zaměstnanců. Služby jsou poskytovány v každém venkovském okrese nebo farnosti v 50 státech. Síť kanceláří FmHA umožňuje udržování těsných kontaktů s klienty. Přísná jsou kritéria morální kvality zaměstnanců. Například v Zákoně o poskytování úvěrů zemědělství v nouzových situacích. (Emergency Agricultural Credit Act) z roku 1984 je zákaz, aby zaměstnanci FmHA, kteří přezkoumávali půjčky resp. žádosti o půjčky, si koupili během tří roků pozemky v místech, kde si jakákoliv osoba podala žádost o koupi pozemků a žádost o půjčku na koupi pozemku byla FmHA zamítnuta.

Tím je tato agentura i uznávanou autoritou při podpoře programu rozvoje zemědělství a venkova. Její úloha byla mimořádná právě v období, kdy bylo nezbytné nastartovat rozvoj odvětví po depresi v 30. letech.

PŘÍMÁ ÚVĚROVÁ PODPORA FAREM

FmHA poskytuje přímý úvěr těm farmářům, kteří jsou z hlediska komerční bankovní sféry vysoce riziková, a proto nemohou získat úvěr od jiných půjčovatелů za přijatelných podmínek a přijatelnou úrokovou míru.

Půjčky od FmHA označovány jako „pojištěné“ a uzavírají se ze tří oběžných fondů. Pro farmáře jsou poskytovány z fondu zemědělského úvěrového pojištění (Agricultural Credit Insurance Fund), který je vytvářen:

- splátkami dříve poskytnutých půjček,

- přímými výpůjčkami ze státní pokladny pro půjčky farmám,
- prodejem certifikátů,
- dotacemi kongresu.

Úrokové sazby pro tyto půjčky jsou určovány periodicky na základě úrovně nákladů a podílů státních prostředků na zdrojích Fondu. V současném období jsou úrokové sazby FmHA nižší než úrokové sazby komerčních bank zhruba o jednu třetinu, u limitovaných zdrojů zhruba poloviční. Od konce osmdesátých let je zřejmá snaha o snižování podílu státního rozpočtu na tvorbě těchto zdrojů. To se projevilo i v Zemědělském úvěrovém zákoně z roku 1987 i v Zemědělském zákoně USA z roku 1990, na jejichž základě dochází k restrukturalizaci půjček a odložených splátek v rámci programů podporovaných FmHA.

GARANCE ÚVĚRŮ

Další oblastí aktivit FmHA, která se od druhé poloviny osmdesátých let výrazně zvyšuje, je poskytování garancí za úvěry poskytované farmářům komerčními bankami. V podstatě jde o „druhý názor klienta“, který je motivován snahou o zvýšení úspěšnosti farmáře při žádosti o úvěr u komerční banky. Jde o ty žadatele, kteří jsou z hlediska ekonomických kritérií značně riziková a garancí FmHA se riziko minimalizuje. Výběr se orientuje na ty farmáře, kteří prokazují schopnost být dobrým manažerem, ale v daném období jsou ve vážných finančních problémech.

Právo FmHA poskytovat záruky je obsaženo v Zákoně o rozvoji venkova (Rural Development Act) z roku 1972. Podle tohoto zákona nedochází k přímému vztahu klienta a FmHA, ale agentura působí jako ručitel pro komerční banku. Ta v případě potřeby jedná s FmHA o možnosti garance a případných dalších podporách (subvencování úrokových sazeb, úlevách, odkladu apod.). Na tomto základě jsou uzavírány: úvěrová smlouva mezi farmářem a komerční bankou a garanční smlouva mezi komerční bankou a záruční institucí FmHA. Garanční smlouva se týká výše garance, postupů při případné neschopnosti klienta splácet, úrokových sazeb a délky záruky. Touto formou je záruční bankou garantováno až 90 % případných ztrát. Je však nutno zdůraznit, že výběr klientů má velmi přísná kritéria a je přísně účelový. Žadatel musí předložit detailní informace o svých výsledcích hospodaření za posledních 5 let, o úrovni a struktuře aktiv a pasiv, perspektivní (business) plán s využitím takto žádaných finančních prostředků, podklady o vlastnictví apod. Vzhledem k tomu, že garanční smlouvu uzavírá místní (okresní) kancelář FmHA v konkrétním území, je analýza podmínek i perspektivy klienta kvalifikovaně provedena a zaručena. Ke zvýraznění úlohy garantovaných úvěrů došlo v Zákonu o farmách (Farm Bill) v roce 1985. Od té doby se mění i proporce ve schvalování přidělu Kongresem na garance úvěru a přímé půjčky farmářům ve prospěch garancí. Ve fiskálním roce 1990 představovalo již 61 % fondů programů fondy pro

garantované úvěry. Cílem FmHA je, aby se podíl služeb poskytovaných touto firmou zvýšil až na 80 %.

SOUČASNÉ PROGRAMY PRO PODPORU FARMÁŘŮ PROSTŘEDNICTVÍM FmHA

Podpora farmářů je realizována v rámci dvou hlavních programů (vlastnictví a provoz). Pro informaci uvedme jejich základní charakteristiku:

a) půjčky na podporu vlastnictví farem (Farm Ownership):

účel – nákup, rekonstrukce resp. refinancování nemovitého majetku farmy, získání majetku farmy, (zajištění hypotékou);

objekt – rodinné farmy provozované jednotlivci, společníky, družstva nebo korporacemi;

limit – pojištěná půjčka 200 000 USD,

půjčka se zárukou 300 000 USD;

dobu splatnosti – do 30 let,

vyjímky do 40 let.

b) půjčky na provoz farem (Farm Operating Loans):

účel – podpora provozování zemědělské výroby; půjčky jsou zajišťovány hypotékou

na movitý majetek, úrodu, živý inventář, stroje a jiná aktiva farmy;

objekt – rodinné farmy;

limit – pojištěná půjčka 200 000 USD,

půjčka se zárukou 400 000 USD;

dobu splatnosti – 1 až 7 let,

max. 15 let v případě změny časového plánu splácení půjčky.

Kromě těchto programů jsou poskytovány další půjčky ve specifických případech a to:

- překlenovací půjčky farmářům v případě živelních katastrof (sucho, záplavy, krupobití, hurikány, mrazy ...), které pomáhají farmářům zotavit se z výrobních a fyzických ztrát způsobených živelními pohromami;
- překlenovací půjčky pro překonání ekonomických potíží farem způsobených nedostatkem finančních zdrojů při náhlých výkyvech ekonomických podmínek;
- půjčky pro začínající farmáře, tj. půjčky s pojistkou a omezenými zdroji na vlastnictví farem a jejich provoz se poskytují farmářům (majitelům nebo nájemcům), kteří nemají dostatek zkušeností, vzdělání nebo dalších nezbytných zdrojů pro úspěšný rozvoj na počátku hospodaření; v tomto případě je úroková míra nižší, aby postupnou stabilizací mohly být dluhy splaceny.

ZÁVĚR

Jak ukazuje analýza současné situace v bankovním sektoru, zemědělská záruční instituce má své místo i v tak liberální ekonomice, jakou ekonomika Spojených států bezesporu je. Na druhé straně je třeba zdůraznit, že tato forma je pouze jedním ze segmentů finančního trhu orientovaného na problematiku zemědělství. Nejedná se o projev zcela odlišného přístupu k financování zemědělství jako odvětví.

V rámci finančního trhu naopak jsou farmáři a další podnikatelé v zemědělství, resp. v celém agrárním sektoru, ve stále větší míře posuzováni podle stejných kritérií bonity jako podnikatelé z jiných odvětví. Je však zřejmé, že samotný bankovní sektor nenaplnuje ani nemůže naplnit záměry zemědělské politiky. I v zemích s vyspělou tržní ekonomikou se potvrzuje, že plnění řady programů, které zemědělství hospodářsky vyspělých zemí zajišťuje, nelze podřídit pouze krátkodobým komerčním hlediskům. Proto kromě účelové podpory programů schválených v rámci Zemědělského zákona USA specializovanými institucemi (např. Zemědělský úvěrový systém, Komoditní úvěrová korporace) se pozitivně projevuje úloha zemědělské záruční instituce především v „marginálních podmínkách“ (nejen polohou, ale i ekonomikou), kde nelze ze strany farmářů dosáhnout tvrdých kritérií finančního a bankovního sektoru. Role záruční instituce se pak ve stále větší míře projevuje v poskytování záruky pro komerční banky s cílem zpřístupnit úvěry tomuto typu podnikatelů, případně přispět k vytvoření podmínek pro jejich stabilizaci v dlouhodobějším časovém horizontu. Okruh těchto klientů je však omezený a ekonomická návratnost takto poskytovaných finančních prostředků za účasti státu je velmi přísně posuzována.

Situace v agrárním sektoru České republiky ukazuje, jak je nezbytné, aby oba přístupy (ryze komerční a účelově programový) z hlediska agrární politiky našel svůj odraz ve vytvoření takového systému, který umožní překonat kritické prvky přechodného období procesu transformace našeho zemědělství s co možná nejnižšími ztrátami státních výdajů. Podle našeho názoru právě v tomto období záruční agentura pro zemědělství má svoje místo.

Literatura

- BEČVÁŘOVÁ, V.: Zvláštnosti zemědělství a potřeba záruk na finančním trhu [interní podklad VÚZE], Praha 1992.
DOUCHA, T.: Úvěrování v zemědělství USA [interní podklad VÚZE], Praha 1993.
Farmers Home Administration. Report for Fiscal Year 1990. Washington, USDA 1991.

The role of an agricultural guaranty institution in granting loans to the USA agriculture

Zeměd. Ekon., 39, 1992, No. 4, pp. 333-339. -refs 3, summaries in cz, en

As indicated by an analysis of the current situation in the bank sector, an agricultural guaranty institution exists even in such a liberalized economy as the economy of the United States undoubtedly is. On the other hand it is to note that this tool is only one of the segments of financial market oriented to the sphere of agriculture. In addition, it does not mean quite a different approach to funding agriculture as the economy sector. In the financial market, farmers and other entrepreneurs in agriculture, and/or in the whole agrarian sector, are handled to a still greater extent according to the same criteria of the customer's trustworthiness as entrepreneurs in the other sectors. It is however apparent that the bank sector itself does not meet, nor it is able to meet, the intentions of agricultural policy. It is confirmed even in the countries with developed market economy that the effectuation of many programmes the agriculture of industrialized countries is to cope with cannot be subjected to short-term commercial interests. Hence in addition to the purpose-oriented support of programmes approved under the USA Farm Act by specialized institutions (e.g. Agricultural Credit System, Commodity Credit Corporation), an agricultural guaranty institution plays a positive role particularly in „marginal conditions“ (not only a marginal location but also marginal economic conditions) in which the farmers cannot comply with the tough criteria of the financial and bank commercial sectors. The task of this guaranty institution is to give collaterals to commercial banks to make them grant loans to entrepreneurs of this kind, or to contribute to creation of conditions for their longer-range stabilization. But the number of these customers is limited and the return rate of these government-supported loans is strictly evaluated. The situation in the agricultural sector of the Czech Republic indicates the necessity that both approaches - a purely commercial one and a programme-supported one - together lead to creation of such a system of the agrarian policy that it will be possible to overcome the critical features of this transient period of transformation process in the Czech agriculture, reducing the losses of State-budget spendings to the minimum. In our opinion, it is just in this period in which a guaranty agency for the agricultural sector can play its positive role.

financial market, bank market, agricultural sector, agricultural guaranty institution, loan, interest, loan maturity, collaterals, insured loans, guaranteed loans, credit contracts, funding of agriculture

Adresa autorky:

Ing. Věra Bečvářová, CSc., Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Mánesova 75, 120 58 Praha 2, tel. 62 75 502/262

ZAHAJUJETE ŘEŠENÍ NOVÉHO VÝZKUMNÉHO ÚKOLU?

**Potom budete zcela jistě potřebovat nejnovější domácí i zahraniční informace
o stavu vědy a výzkumu v oblasti, kterou se zabýváte.**

**Ústav zemědělských a potravinářských informací
oddělení informačních systémů Vám nabízí:**

Rešerše z mezinárodního informačního systému AGRIS. Báze dat AGRIS obsahuje téměř 2 000 000 záznamů z oblasti zemědělství, potravinářství a lesnictví s retrospektivou od roku 1975.

Retrospektivní rešerše jsou zpracovávány z kompaktních disků. Při formulaci dotazu mohou být kromě tematického zaměření zohledněny i další specifické požadavky uživatele (jazyk dokumentu, autor, země původu ap.). Doba dodání rešerše je jeden týden po obdržení objednávky. V případě zájmu se uživatel může zpracování zúčastnit osobně a upřesňovat v průběhu vyhledávání svůj dotaz. Rešerše jsou dodávány tištěné nebo na disketách.

Průběžné rešerše jsou zpracovávány na základě trvalé objednávky a pečlivě odladeného dotazu. Na požádání uživatelů je možné provádět v zadání potřebné změny. Rešerše jsou dodávány uživatelům jednou měsíčně v tištěné formě.

Rešerše ze zahraničníchází dat. Nabízíme zpracování retrospektivních rešerší z více než 500ází dat, uložených v databázových centrech v Evropě i v USA. Databázová centra zpřístupňují dokumentografické i faktografické informace, statistické a ekonomické údaje a informace o zahraničních firmách. Rešerše jsou dodávány tištěné nebo na disketách.

Veškeré informace Vám poskytne a Vaše objednávky přijme:

**Ústav zemědělských a potravinářských informací
oddělení informačních systémů
120 56 Praha 2, Slezská 7**

ÚVĚROVÁNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ V USA

Pod patronací MZe a VÚZE Praha a ve spolupráci s Agrobankou a dalšími institucemi byl ve dnech 8.2. - 12.2.1993 uspořádán v Praze pracovní seminář „Záruční zemědělská banka“, zaměřený na vztahy bank a zemědělství a na účast státu při poskytování či garantování úvěrů pro zemědělské podniky. Tato aktuální problematika byla představena na příkladu bankovního sektoru a úvěrování zemědělství v USA, odkud přijeli i přednášející hosté, pánové A. Paulsen, profesor ekonomiky z Iowa State University a zástupce ředitele Center for International Agricultural Finance, T.L. Heithier, vicepresident komerční banky Central State Bank v Muscatine, Iowa a R. Pimm, donedávna dlouholetý ředitel federální úvěrové agentury Farmers Home Administration ve státu Iowa. Semináře se z české strany zúčastnili zástupci ministerstev zemědělství a financí, zemědělského ekonomického výzkumu, bankovního sektoru, zemědělských podnikatelů a vlastníků půdy. Na semináři a při diskusích se hovořilo zejména o těchto otázkách:

a) Současná ekonomická situace zemědělského sektoru USA a jeho vztahy k finančnímu trhu: vývoj zadluženosti a poptávky po úvěrech; podíl bankovního sektoru na nově vytvořené hodnotě v zemědělství.

b) Obecné otázky finančního trhu a bankovního sektoru USA ve vztahu k zemědělství: státní regulace finančního trhu v USA, vývoj nabídky úvěrů do zemědělství a struktura zemědělského finančního trhu (zemědělské komerční banky, úvěrování na kooperativních základech, pojišťovny, státní garanční instituce, sekundární trh úvěrů).

c) Fungování zemědělských bank v USA: neexistují zde specializované zemědělské banky; termín „zemědělská banka“ se vztahuje k běžné komerční bance s určitým podílem úvěrů v zemědělství. Zemědělské banky se orientují více na krátkodobější a provozní úvěry.

d) Fungování tzv. Zemědělského úvěrového systému (FCS) jako účelové finanční instituce, která vznikla v 30. letech na kooperativních základech, ale se značným přispěním státu (farmáři neměli na založení prostředky). Doposud je to polovládní instituce, ovládaná Kongresem, orientovaná z větší části na zemědělské hypoteční úvěry. Na hypotečním úvěrování zemědělských nemovitostí se významně podílejí i životní pojišťovny.

e) Garanční instituce Správa farem (FmHA) jako federální vládní agentura, která zajišťuje přímou úvěrovou podporu farem v rámci různých podpůrných programů a v posledních letech také garantování zemědělských úvěrů. Agentura není bankou, ale jakousi zprostředkovatelnou mezi zemědělstvím a bankovním sektorem. Farmář, který chce získat úvěr, jedná pouze s komerční bankou a ta v případě potřeby se obrací na FmHA. Agentura pečlivě klienta ohodnotí a rozhodne, zda uzavře s komerční bankou smlouvu na garanci části úvěru, případně i na splátky části úroků. FmHA musí sledovat

minimalizaci výdajů ze státních zdrojů, splacení garantovaných půjček a plnění smluvních podmínek a to i ze strany banky. FmHA tedy doplňuje služby komerčních bank tam, kde tyto služby mohou narazit na určité překážky, které jsou v zájmu státu je překonat. FmHA přesouvá své služby z formy přímých půjček na garantování úvěrů a na podpory, umožňující vyrovnávat přístup k získávání zemědělského majetku. Přímé půjčky jsou určeny především začínajícím (mladým) farmářům. Podíl FmHA na celkových dluhích zemědělského sektoru je však malý a má klesající tendenci. Rovněž klientela FmHA je velmi úzká a zahrnuje zejména ekonomicky „marginální“ farmy.

f) Sekundární trh hypotečních zemědělských úvěrů je začínající službou finančního sektoru pro zvýšení likvidity, snižování rizik a zvyšování záůjční kapacity komerčních bank. Tento trh se v USA nazývá Farmer Mac I a II.

Ze semináře a z diskusí s odborníky z USA vzešly např. tyto náměty a doporučení pro naše podmínky:

- pro vyspělou tržní ekonomiku, zohledňující širší národohospodářské zájmy, je charakteristický značný podíl státu na regulaci finančního trhu a bankovního sektoru; státní zásahy ve formě legislativy a ekonomických opatření jsou v zásadě plošná a zohledňují potřeby minimalizace státních výdajů a minimalizace ovlivňování konkurenčního prostředí na finančním trhu;
- prostřednictvím finančního trhu se stát snaží realizovat některé záměry zemědělské politiky. Samotný bankovní sektor však naplnit záměry zemědělské politiky nemůže. Pro „marginální“ podmínky v zemědělství, v kterých může působení bankovního sektoru do určité míry selhávat, zasahuje doplnkově stát prostřednictvím speciálních vládních agentur typu FmHA, které ve spolupráci s bankami umožňují „marginálním“ farmám získávat přímé a v posledním období také garantované úvěry, s možnými úhradami části úrokových plateb;
- bez kvalitního a konkurenčního bankovního systému není vhodné a je spíše nebezpečné státní garanční systém zavádět. Garanční systém i za příznivých podmínek tvoří malou část finančního trhu, s velmi úzkou a pečlivě vybíranou klientelou;
- pouze banky mohou rozhodovat, který podnikatelský záměr může či nemůže být úspěšný. Banky pracují s riziky, což je určující pro jejich přístupy k žádostem o úvěry a zásadní odlišnosti od přístupů státního aparátu;
- na rozdíl od situace v ČR, kde subvence na podnikatelské záměry zaujímají ve struktuře subvenční politiky značný podíl, je v USA podíl těchto subvencí na celkových výdajích na zemědělskou politiku velmi malý; většina subvenčních prostředků je orientována na komoditní programy a na rozvoj zemědělské infrastruktury. Rozsáhlejší využití státních prostředků pro investiční rozvoj soukromých podniků je považováno za nebezpečné. Společnost by neměla být příliš „pokoušena“ možností získání prostředků daňových poplatníků na soukromé investování. Státní prostředky, ať jsou rozdělovány státním aparátem přímo či zprostředkovaně pomocí bankovního sektoru, mohou sloužit jako nástroj politické moci, která - jak je z historie známo - není nejlepším podnikatelem.

Případný převod státních prostředků do bankovního sektoru navíc narušuje konkurenci na finančním trhu;

- souhrnně odborníci z USA doporučují co nejrychlejší budování bankovního sektoru, minimalizovat státní subvence na podnikatelské záměry a přenechat posuzování těchto záměrů a poskytování půjček bankám. Státní garanční systém by pak v těchto vztazích měl fungovat jako nepolitický, úsporný a pouze doplňkový aparát pro řešení „marginálních“ problémů, vždy s úsilím o zajištění návratnosti garantovaných částek.

Ing. Tomáš D o u c h a , CSc., Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

SEMINÁŘ „ČESKÝ ZÁKON O KONKURSU A VYROVNÁNÍ A AMERICKÉ ZKUŠENOSTI V TÉTO OBLASTI“

Jedním z aktuálních problémů transformace našeho zemědělství je adekvátní řešení mezní situace, kdy dochází k úpadku ekonomického subjektu – dlužníka – a v důsledku toho k poruchám ve smluvních vztazích. Vzhledem k tomu, že Zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání je první legislativní normou, kterou se po více než 40 letech vrací tyto právní instituty spojené s tržním hospodářstvím do našeho právního řádu, bude aplikace v transformujícím se zemědělství mimořádně složitá.

O názor na uplatnění tohoto zákona byli požádáni experti Střediska pro mezinárodní financování zemědělství Státní university Iowa a Zemědělské právní sekce Asociace obhájců ve státě Iowa. Výsledkem byl mezinárodní seminář na téma „Český zákon o konkursu a vyrovnání a americké zkušenosti v této oblasti“, který pod patronací Ministerstva zemědělství ČR uspořádal Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha ve spolupráci s firmou Consus, Agrobankou a dalšími institucemi ve dnech 15. až 19. února 1993 v Praze. Z americké strany se tohoto semináře zúčastnili přední specialisté z oblasti finančního práva, soudnictví a bankovníctví, pánové Neil E. Harl, profesor ekonomiky z Iowa State University a ředitel Center for International Agricultural Finance, Keith G. Meyer, profesor práva University of Kansas School of Law, který je přední autoritou v oblasti transakcí zajištěných věřitelů a obchodního práva, T.J. Mc Donough, advokát se specializací v oblasti bankrotů, Des Moines stát Iowa, Dennis J. Naughton, advokát, expert v oblasti zemědělského práva v Dubugne, John C. Reitz, profesor práva University of Iowa College of Law a Richard F. Staheman, vysoce uznávaný soudce Konkursního soudu USA, nyní právní obhájce Financial Centre, Des Moines ve státě Iowa. Z české strany se semináře zúčastnili zástupci ministerstev zemědělství a financí, zemědělského ekonomického výzkumu bankovního sektoru, Pozemkového fondu, zemědělských podnikatelů a vlastníků půdy.

Účastníci semináře obdrželi obsáhlý podkladový materiál, který obsahoval komentář k českému zákonu o konkursu a vyrovnání, vypracovaný americkými experty. Z dalších projednávaných témat byly velmi zajímavé zkušenosti v provádění konkursů a vyrovnání z hlediska cílů, legislativy, soudní a bankovní praxe, ostatní věřitelské sféry a úlohy poradenství. Z předběžného hodnocení českého zákona o konkursu a vyrovnání vyplynula řada námětů k jeho realizaci v praxi v právě probíhajícím procesu transformace v zemědělství. Ukázala se nezbytnost určité ochranné lhůty pro ověření všech možností vypořádání vztahů dlužníků a věřitelů, jakož i řešení problémů vyplývajících z druhotné platební neschopnosti podnikatelských subjektů v naší současné ekonomice, který se významně dotýká právě začínající podnikatelské sféry v zemědělství. Důraz byl kladen i na možnou restrukturalizaci úvěrů a vlastní problém nesplacených úvěrů z minulých let.

Výsledkem diskusí na semináři bylo zpracování námětů a doporučení spojených s řešením široké škály problémů, které se ve svých důsledcích projevují v klesající likviditě podnikatelské sféry a potenciální možnosti řešení situace formou konkursu resp. vyrovnání.

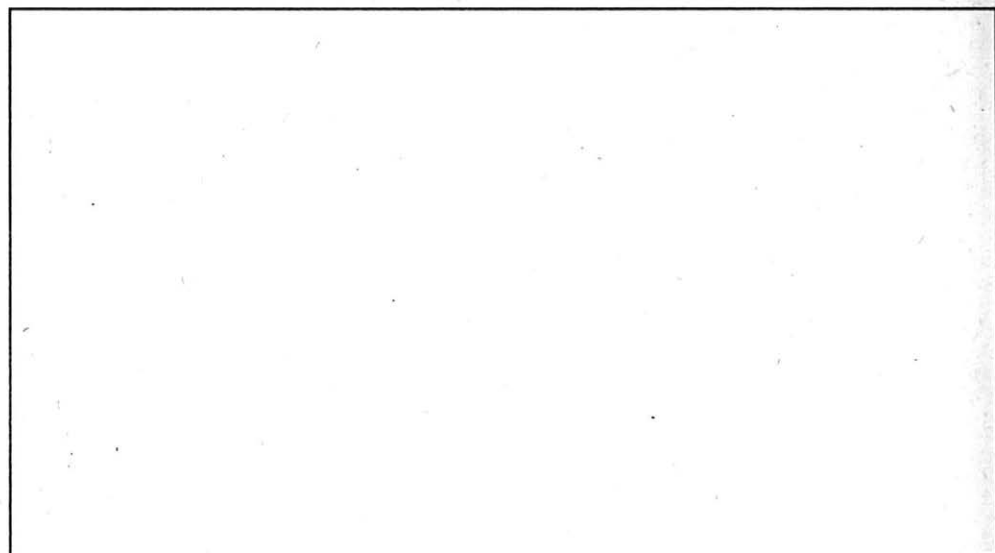
Ing. V. Bečvářová, CSc., Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

OBSAH – CONTENTS

J e n í č e k V.: Úvod	237
L a m E. W.: Uvedení do problematiky bankrotu	239
Š t a g e m a n R. F.: Předběžné hodnocení „Českého“ zákona o konkursu a vyrovnání z hlediska zkušeností USA s konkursy a s běžnými obecně přijatými transakcemi v rámci podnikatelských záměrů	245
M e y e r K. G., H a m p t o n T. W.: Základy zajištěných transakcí	255
R e i t z J.: Otázky a komentář k „Českému“ zákonu o konkursu a vyrovnání	267
B a u e r P.: „Český“ zákon o konkursu a vyrovnání	275
Komentovaný zákon USA o konkursu	281
H a r l N. E. a kol.: Výsledky činnosti americko-českého pracovního týmu zaměřeného na zákon o bankrotu	309
H a r l N. E. et al.: USA Czech Bankruptcy Task Force	321
B e č v á ř o v á V.: Úloha zemědělské záruční instituce v úvěrování zemědělství USA	333

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

D o u c h a T.: Úvěrování zemědělství v USA	341
B e č v á ř o v á V.: Seminář „Český zákon o konkursu a vyrovnání a americké zkušenosti v této oblasti“	344

Vědecký časopis ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA ♦ Vydává Česká akademie zemědělských věd a Slovenská akadémia pôdohospodárskych vied – Ústav zemědělských a potravinářských informací ♦ Vychází měsíčně ♦ Redaktorka Mgr. Alena Rottová ♦ Redakce: Slezská 7, 120 56 Praha 2, telefon 02/25 75 41 ♦ Sazba a tisk ÚZPI, Slezská 7, 120 56 Praha 2 ♦ © Ústav zemědělských a potravinářských informací, Praha 1993.

Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, doručovatel tisku a Administrace centralizovaného tisku, Hvoždanská 5 - 7, 149 00 Praha 4